EL TEMPS

24/30 desembre 1990

Any VII - No. 340 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

Viatge al centre del PSPV-PSOE

De Suresnes a València

Parelles impossibles es desitgen Bon Nadal

Felicitacions amb verí

Joan Martí i Alanis

El diplomàtic dels Pirineus

Helena Valentí, 'in memoriam'

Força dona

Donya Conxa, de Madrid al cel

© AMERICA SANCHEZ

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 600 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
PRESIDENT: Rafael Mansanet.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Oriol Castanys.
CAP DE REDACCIÓ: Miquel Alberola.

REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Ismael L. Belda, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Eduard Company, Sílvia Monfort, Pere Martí, Eduard Voltas, Xavier Duran, Albert Punsola, Josep M. Pasqual.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Miquel Payeras.
CORRESPONSALS: M.C. Grau (Andorra), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Xevi Planas (Girona), Univers Bertrana (Perpinyà).
FOTÒGRAFS: Joan Celià, Rafa Gil, Jordi Morera.
IL.LUSTRADORS: Salva Llosà, Sento.
RÚBRIQUES: Àngels Barceló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Joan de Sagarra, Josep Sandoval.
COL.LABORADORS: Andreu Alfaro, Adolf Beltran, Francesc Bueno, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Carles Capdevila, Antoni Castel, Jaume Comellas, Martí Domínguez, Llibert Ferri, Carles Gàmez, Manuel Garcia, Daniel Giralt Miracle, José Luis Guarner, Juan M. Játiva, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Assumpció Maresma, Josep V. Marqués, Albert Mas Griera, Ramon Miravitllas, Josep Morell, Vera Orlova, Sergi Pàmies, Vicent Partal, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, André Ricard, Màrius Serra, Josep Lluís Sirera, Lluc Soler, Andreu Sotorra, Ferran Torrent, Manuel Vázquez Montalbán, Vicenç Villatoro.

ARXIU: Jesús Prats (Fotografia).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Jordi Enguix (Cap de publicitat), Joana Vallés (Barcelona).
SUBSCRIPCIONS: Begonya Pardo.
PRODUCCIÓ: Francesc Sellés, (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Faust Ripoll (Edició).
DISSENY: Enric Satué.

FOTOMECÀNICA: Gràfiques Papallona, Anón, Selecrom.
IMPRESSIÓ: Gràfiques Morvedre.
DIPÒSIT LEGAL: V.853-1984
Sol.licitat control d'OJD
Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja sigui mecànic, fotoquímic, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense previ permís de l'editor.

Coll i Alentorn. Ibáñez Escofet

En el moment de tancar aquest número d'EL TEMPS, ens arriba la trista notícia de la mort de dos homes que, cada un des del seu lloc, han dedicat la seva vida a la construcció d'aquest país, ambdós amb una honestedat poc habitual: el polític Miquel Coll i Alentorn i el periodista Manuel Ibánez Escofet.

Quan un home de la categoria de Miquel Coll i Alentorn mor, des dels mitjans de comunicació intentem recuperar fragments de la seva vida. No ha estat diferent amb motiu del traspàs cl passat 15 de desembre de l'ex-president del Parlament de Catalunya (1984-1988). I quan des d'aquest setmanari, inevitablement superats per la immediatesa informativa de ràdios, televisions i diaris, ens hem disposat a posar sobre el paper, lamentablement, les darreres línies sobre el senyor Coll, que aquest era el tractament que comunament i carinyosa se li atorgava, hem optat per fer el recordatori de dos dels fets probablement menys coneguts del seu llarg historial polític.

Un dels fets, només esmentar-lo, la ferma voluntat d'Unió Democràtica de Catalunya d'establir polítiques comunes amb organitzacions polítiques d'ideologia demòcrata-cristiana, del País Valencià i de les Balears. En aquest sentit, els homes que posteriorment havien de formar la Unió Democràtica del País Valencià van viatjar sovint a Barcelona per rebre el suport del senyor Coll, i aquest anà a València també en diverses ocasions. Cap al 1966, Coll va ser un dels impulsors del pacte de federació entre UDC i UDPV. L'any 1977, Unió Democràtica del País Valencià es presentà a les eleccions i, tot i obtenir prop de 60.000 vots, no aconseguí representació parlamentària. Moltes formacions polítiques voldrien avui un nombre de vots tan elevat. Que la via de la federació política entre valencians i catalans s'estronqués posteriorment va ser més culpa de la història que tan poc a mida ens hem sabut fer en el nostre país en general, que no perquè fallés aquell intent en concret, que tenia la democràcia cristiana per protagonista.

L'altre fet, un parell d'apunts que emmarquen una vida en la resistència. El 9 de febrer de 1939, quan Catalunya ja era tota ocupada per l'exèrcit de Franco, el general dictà un decret pel qual es declaraven fora de la llei els partits i els sindicats i se'ls en confiscaven els béns. Entre aquests, s'esmentava Unió Democràtica de Catalunya. Bona part dels seus dirigents s'exiliaren a França. El màxim dirigent que restà al nostre país fou Miquel Coll i Alentorn, que hagué d'anar amb molt de compte els primers dies per no afegir-se a la llarga llista d'empresonats. Un cop passats els primers moments, Miquel Coll decideix iniciar les tasques de recuperació del partit. El 1941 comença a redactar un butlletí ciclostilat *Full d'ordres*, sense el nom d'UDC, que es repartia només a militants amb la consigna de destruir-lo un cop llegit. Això es feia per evitar detencions, que en el cas d'UDC haurien estat molt fàcils, perquè a diferència d'altres dirigents de partits que vivien en la clandestinitat, els homes d'UDC feien una vida gairebé normal.

L'any 1971, la premsa de Barcelona publicava sota el títol "Siete catalanes ante el TOP"una notícia que deia: "En la tarde de ayer fueron juzgados ante el Tribunal de Orden Publico, acusados del delito de asociación ilícita, siete catalanes: los senores don Miguel Coll y Alentorn, ingeniero industrial y profesor de historia (...) la acusación les consideraba reos de haber querido restablecer la Unión Democrática de Cataluna, fundada en 1931 y puesta fuera de la ley en febrero de 1939. Su presidente, senor Carrasco y Formiguera, fue fusilado en Burgos en 1938 (...) Las conclusiones provisionales del fiscal solicitaban tres anos de cárcel para don Miguel Coll y Alentorn y un ano para el resto de los encausados..."

Només si un país és capaç de protegir la memòria històrica tindrà la clau per a entendre per què homes com Miquel Coll i Alentorn han estat el que han estat, i, en homenatge, contribuir perquè la lluita duta a terme durant tants anys no hagi estat endebades.

EL TO DE LA PROFESSIÓ

La figura de Manuel Ibánez Escofet està estretament vinculada al que podríem anomenar el periodisme democràtic català. El seu pas per diverses redaccions de diaris barcelonins –*El Correo Catalán*, *Tele-eXprés*, *La Vanguardia*...– i la seva tasca com a professor, ha marcat profundament tota una generació de periodistes que va tenir en aquest empordanès apassionat alguna cosa més que un mestre. Profundament preocupat per la seva professió, Manuel Ibánez Escofet va lluitar tota la seva vida per tal d'ennoblir-la. "Quan jo divagava sobre el periodista Josep Pla –va escriure en una de les seves famoses 'A punta seca' que apartir del gener de 1991 tenia previst tornar a escriure per a aquest setmanari – intentava elevar el to de la professió que he escollit i he servit amb honesta sinceritat".

EL TEMPS

ACTUALITAT

10 Josep Maria PASQUAL
"No farem una revolució a Andorra"
Entrevista a Joan Martí i Alanis, bisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra.

15 Ismael L. BELDA
De Suresnes a València.
Viatge al centre del PSPV-PSOE.

19 Carles GÀMEZ
Donya Conxa, de Madrid al cel.
Lluny del seu estimat barri de Sagunt, ha mort Conxa Piquer.

22 Eduard COMPANY
La Barcelona que cau.
Reportatge sobre la Barcelona que s'enfonsa.

25 Miquel PAYERAS
GOB: l'espasa verda.
Després de disset anys lluitant pel medi ambient, el Grup Ornitològic de Balears s'ha convertit en la consciència ecològica de les illes.

PAIS

28 Cinta S. BELLMUNT
Tarragona: mapa del perill.
10.000 tones de mercaderies perilloses travessen cada any la ciutat.

30 Pere MARTÍ
El català a Europa, qüestió pendent.
Els fets, les renuncies i les futures dificultats de l'oficialitat del català.

ESTAT

36 J.M.G. MATEACHE
Intransigència i divorci.
Greus dificultats per formar el nou govern basc.

38 Manuel SALVADOR
La batalla de Sevilla.
El PSOE pot perdre el govern de la capital d'Andalusia.

INTERNACIONAL

43 Josep MORELL
Israel, l'altre ull de l'huracà.
Jerusalem, tres vegades santa i crispada.

46 Oriol MALLÓ
"Els palestins necessiten una solució política".
Entrevista a Shimon Farja, professor d'història d'Orient Mitjà a la Universitat de Haifa i secretari general del kibbutz Lehabot Habashan

SOCIETAT

51 Albert PUNSOLA
Nadales de cor i fetge.
Parelles impossibles es desitgen Bon Nadal.

54 Eduard VOLTAS
"Volen destruir el català".
Maria Lluïsa Pazos, autora de *L'amenaça del català light*, ens parla dels solapats intents dels que volen la fragmentació i destrucció de la llengua.

SUMARI 340

24/30 desembre 1990
Any VII Núm. 340
Setmanari
d'informació general
300 Ptes.

56 Albert MAS GRIERA
Barres i estrelles.
Mark David Chapman, o el magnicida penedit.

58 Carles CAPDEVILA
Olimpic Circus.
¡Ai, si l'emperador Teodosi I aixequés el cap!.

CULTURA
60 Vicent MARTÍ
Força dona.
Helena Valentí, en homenatge.

LLIBRES
66 Xulio R. TRIGO
Un Nadal ple de llibres.

CIÈNCIA
73 Xavier DURAN
Biosfera II, un planeta en miniatura.
Vuit científics hi estaran tancats durant dos anys.

ECONOMIA
78 S. MONFORT L. TOLEDO
Fer l'agost per Nadal.
Alguns pobles catalans viuen gràcies a la producció i venda de productes exclusius per al Nadal.

80 Sílvia MONFORT
"Avui l'empresari està recelós".
Entrevista a Francesc Cabana, president de la Societat Catalana de Capital Risc (SCCR).

83 Albert PUNSOLA
Un sector en caos.
Seguretat privada: pirateria, explotació i süicidis.

CRÍTICA
91 J. Luis GUARNER
Cine.
Sexe oral.

92 Jaume COMELLAS
Música.
Wagner continua tenint fortuna al Liceu.

93 Joan Anton BENACH
Teatre.
El metro berlinès arriba a Barcelona.

OPINIÓ
8 M. ALBEROLA V. PARTAL
Opinió.
'On the air'.
Tastaolletisme.

9 R. BARNILS F. ESTAPÉ
Opinió.
Llàstima.
Governants i governats.

39 Josep Maria SANMARTÍ
Opinió
De Guerra a Solchaga.

40 S.PÀMIES V. ÀLVAREZ
Idees.
L'assassí és el pare.
Els camins de l'esquerra.

49 Antoni REIG
Opinió internacional.
Walesa, president d'una Polònia defallent.

64 Pere CALDERS
Opinió.
Pous de ciència i d'art.

72 Fabià ESTAPÉ
L'ou com balla.
Morts.

98 Joan F. MIRA
Contrapunt.
Intel.lectuals.

EL TEMPS

PARTICIPA D'UN REGAL EXCEPCIONAL

SUBSCRIURE'S A EL TEMPS ÉS UNA DECISIÓ PLENA D'AVANTATGES

DADES TÈCNIQUES:

24 volums. 12.000 pàgines de Text. 42.000 il.lustracions, la majoria inèdites i a tot color. 4.500 mapes, plànols i fotografies aèries.
255.000 accepcions: 30% temes catalans, 10% lexicografia. 60% temes universals. Enquadernació luxosa en guàflex i lletres estampades en or.

DURANT AQUESTES SETMANES DE NADAL I FINS AL 21 DE GENER DEL 1991 SORTEJAREM ENTRE TOTES LES NOVES SUBSCRIPCIONS QUE ENS ARRIBEN, AQUESTA MAGNÍFICA I ÚTIL GRAN *ENCICLOPÈDIA CATALANA*. UNA OBRA QUE DÓNA PRESTIGI A LA NOSTRA CULTURA.

1 er. cognom _____ 2on. _____ Nom. _____ Tel. part. _____
Domicili _____ Població _____
Any de naixement _____ Professió _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de: 13.886 pessetes (Firma)

Amb pagament:
- ☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
- ☐ Semestral (2 rebuts de 6.943 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc)
- ☐ 19.500 (Europa) ☐ 25.500 (Amèrica)

Forma de Pagament
- ☐ Dom. bancària
- ☐ Xec bancari adjunt
- ☐ Gir postal núm. _____

La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos

---

Distingits senyors: Caixa / Banc _____ Agència _____
Adreça _____ Població _____
_____ de _____ de 199 _

Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A. (Firma)
per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestral

siguen pagats amb càrrec a

☐ c/c. ☐ Libreta Núm _____

Butlleta de subscripció

GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a • 46001 VALÈNCIA
Tel.: (96) 352 48 69 • C.I.F. A46-186821

Cartes

Les cartes al director han de ser el més breus possible, màxim trenta ratlles mecanografiades i han d'anar signades. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

Drets humans

Segons una informació del 13 de novembre de l'agència de notícies oficial *China News service*, Liu Yiping, funcionària de l'Autoritat d'Aviació Civil de Xina empleada en les oficines de Guangzhou (Canton, al sud de Xina), fou condemnada a mort el 13 de novembre de 1990 o poc abans d'aquesta data. Ha estat acusada d'haver furtat més de 535.000 yuans (al voltant de 113.000 dòlars EUA). Liu Yiping recorrerà contra la condemna. Segons la legislació xinesa només pot recórrer una vegada. Segons informes d'Amnistia Internacional, la pena de mort s'aplica a Xina de forma generalitzada; a més, les condemnes a mort que s'imposen van precedides de judicis que es troben lluny de complir la normativa internacional. AI demana que s'escriga expressant oposició a la pena de mort per ser un càstig cruel, inútil i en contra del dret a la vida; lamentant que Liu Yiping ha estat condemnada a mort per un delicte que no té conseqüències letals o de gravetat, i instant que a Liu Yiping se li permetesca sol.licitar i obtenir una revisió de la condemna. Xiao Yang Jianchazhang. Guangdongsheng Renmin Jianchayuan. Guangzhoushi. Guangdongshen. República Popular Xinesa. Ye Xuanping Shengzhang. Guangdongsheng Renmin Zhengfu. Guangzhoushi. Guangdongsheng. República P. Xinesa.

Vertaders ecologistes

L'associació ecologista d'Ibi Amics de les muntanyes, vol manifestar la seua alegria en haver tingut coneixement que el nostre alcalde, Vicent Garcia Pascual es desmarca dels anomenats *ecologistas de salón*, i es proclama ecologista autèntic. Manifestacions que ens fan plantejar-nos proposar-lo soci d'honor de la nostra associació. Cosa que ens ompliria d'orgull si ho acceptara.

D'altra banda, lamentem que en les seues passejades solitàries pel camp es queixe de "no encontrar a los que se denominan ecologistas". De segur, pensem, això és perquè no coincideix amb nosaltres en els nostres itineraris, en els quals hem arreplegat informació per tal de fer un mapa de camins tallats, tancats, privatitzats, llaurats, perduts en definitiva per a tots. Hem catalogat abocadors de brossa envellida, alguns cursos naturals de rius amb perill de fer perillosos embussos, fin i tot hi ha un abocador en un parc natural, a la partida dels Serafins. Itineraris on hem observat tala d'arbres incontrolada, masos del nostre patrimoni cultural deixats caure, pous de neu històrics abandonats. Així mateix, tenim catalogades totes les fonts que, quan calgué controlar-les sanitàriament, nosaltres col.laborarem amb el regidor de Sanitat, dient-li on eren. En general, coneixements ecològics, útils a tots si estem per la feina. Òbviament, la paràlisi ecològica del seu consistori, com veiem, fa feredat.

Agraïm de tot cor ecologista el seu esforç per salvar les carrasques centenàries del nostre parc, lamentem, en canvi, el seu esgotament en dit esforç, que li ha impedit arribar a temps per salvar els oms centenaris del mas de la Foia (actual Banco Zaragozano, sota els àtics) i els *plàtanos*, també centenaris, de l'actual carrer del Riu de les Caixes. Més arbres per sempre perduts, com ara del balsim del carrer Castalla, etc., etc., tampoc van poder ser salvats pel nostre aqueferat alcalde.

Lamentaríem molt, que en aquest procés d'esgotament, no arribara a temps de salvar els pins del Col.legi Sant Pasqual, al carrer de Tibi, que póden desaparèixer pel progrés al qual es va oposar amb una consciència ecològica admirable fa anys, massa anys.

Per tot això, Amics de les muntanyes dóna tot el suport al nostre ecologista solitari, per tal d'ajudar-lo a convertir-se en un fidel salvador del nostre medi ambient, allà on estiga en perill, i de segur que els nostres camins es trobaran, fem-nos més grata la nostra comuna feina.

Associació *Amics de les muntanyes*
Ibi (l'Alcoià)

D.UMBERT

Memòria del feixisme

Tot viatjant per Galícia, ara fa unes setmanes, m'ha sorprès extraordinàriament que carrers i avingudes (moltes vegades principals) de moltes viles i pobles encara s'anomenin "avenida del Generalísimo Franco", "calle José Antonio Primo de Rivera", "plaza de Calvo Sotelo" i altres personatges il.lustres del feixisme espanyol. A Ferrol fins i tot hi ha una estàtua eqüestre amb el símbol de la "victòria".

I jo pregunto: ¿què pensaria qualsevol persona civilitzada que anés a Alemanya o a Àustria i trobés al centre d'una ciutat la reproducció en pedra del *Führer* amb la creu gammada a sota? ¿O què diria qualsevol que anés a Itàlia i trobés que els carrers i avingudes de moltes ciutats portaven el nom del *Duce* Mussolini o el d'algun dels seus generals?

La diferència està en el fet que Alemanya, Àustria i Itàlia són avui dia tres repúbliques sobiranes (la primera ha exercit fa poc el seu dret a l'autodeterminació), on els principals col.laboradors del feixisme van seure en el seu moment al banc dels acusats (Mussolini fou exectuat i Rudolf Hess va morir a la presó), mentre que Galícia, com els Països Catalans, no té reconegut el dret a l'autodeterminació, està dins d'un estat on la seva màxima autoritat no és elegida per les urnes, i Manuel Fraga, home de confiança de Franco, seu avui a la banqueta, no dels acusats, sinó de president de la Xunta de Galícia.

La diferència, tràgica per a nosaltres, és que a Alemanya, Àustria i Itàlia els feixistes van perdre una guerra, i a l'estat espanyol la van guanyar. I aquells que van fer assassinar Lluís Companys, si no van morir al llit, tampoc han estat jutjats.

El sentit de les paraules cada cop es respecta menys, i avui dia, de qualsevol cosa en diuen democràcia.

Josep Poch
Girona (el Gironès)

Una variant irracional

Com a ciutadà de Catalunya preocupat per la contínua i diària agressió que pateix el nostre territori, m'agradaria dir que la construcció de la variant de Sant Daniel és una veritable irracionalitat.

Així, malgrat les insinuacions i les justificacions de certes autoritats gironines, un servidor pensa que des d'una òptica mínimament nacionalista, progressista i ecològica, la construcció d'aquesta variant és un greu atemptat contra la natura, que no resoldrà, ni de bon troç, el caos circulatori de la ciutat de Girona. D'altra banda, considero que és totalment intolerable i antidemocràtic que es qualifiqui de minoria marginal els opositors a aquesta obra; a més a més, crec que tots els ciutadans com cal hauríem de denunciar l'agressivitat i la repressió que han fet servir els nostres mandataris per fer front a la protesta contra aquesta atzagaiada.

Per tot això, aquest ciutadà voldria solidaritzar-se amb els diferents col.lectius i grups, que mitjançant la lluita pacífica i cívica, estan intentant aturar aquesta monumental barbaritat.

Josep M. Loste i Romero
Portbou (Alt Empordà)

OPINIÓ

'On the air'

La cosa és que d'uns anys ací uns quants mitjans de comunicació valencians generen, en general, més notícies que en publiquen o difonen. Notícia púnica, clar. És, només, una constatació sobre uns símptomes que no ara, entre altres coartades perquè tals coses no caben en aquestes columnes satuèniques que culminen amb l'orografia d'un *chupa-chup* al ple, però que en algun moment convindrà sospesar i comparar amb altres episodis púnics amb els quals, la mà al foc, connectaran.

El preàmbul ve al cas perquè, de cos present encara la totèmica assemblea de Diaris Oficials de la Generalitat Valenciana (DOGV) sobre l'ofici, hi ha unes dades pel que fa a la professió que podrien servir a algú amb instints suïcides per a elaborar una ponència de més ambició, cas que l'invent tinga continuïtat, que ja no en té, i arruïnar-se el futur obsequiant la concurrència amb capítols que fa uns anys —vuit, o pràcticament nou, per posar un cas— eren no només denunciables, sinó també reprovables.

El fet és que els que decideixen Ràdio 4 de la *Comunidad Valenciana* a València, que no sempre són els que marca l'organigrama (però que tampoc tenen per què no ser-ho), han encetat —de fet, la continuen— una persecució maccarthista als periodistes que no sintonitzen amb la sintonia de l'emissora, és a dir, els que són independents de la doctrina hegemònica i crítics amb el precepte.

D'una banda, Jesús Sanz, professional de raça que fins ara tenia obligacions intermèdies en la jerarquia de la casa comuna de la radiofonia, coneixerà l'estatus ras. És el premi als valors que hem enumerat i als anys que ha dedicat a la transparència informativa. Al carrer, per tant, a buscar primera matèria, que posteriorment serà comissariada segons els cànons.

I de l'altra, ai, Toni Mestre, habituat a la persecució des de l'època del governador civil Oltra Moltó. Mestre, el primer a fer ràdio en català en èpoques que aparentaven més perill que la que corre, disposava fins ara d'un programa de quatre hores durant els matins dels dissabtes, probablement l'únic que no s'ajusta a les *normes* de Fabregat i Lerma i que entretenia alhora que impartia didàctica. El premi, de moment, consisteix a mantenir el programa, la durada i el dia, però en una franja horària distinta: la vesprada, moments en què no sent la ràdio ni la tia del director, que ja és dir.

És evident que els que vulguen prosperar no han de seguir els models de Sanz i Mestre. Ni aprofitar aquests materials.

Miquel Alberola

Tastaolletisme

1. Suècia. Aquesta setmana passada el Parlament suec ha decidit que el seu govern pot demanar l'entrada a la Comunitat Econòmica Europea. Amb això ja hi ha tres països trucant a la porta de Brussel.les: Noruega, Àustria i Suècia; tres països de l'EFTA.

Aquesta organització econòmica, fundada el 1959, es perfila, doncs, com el nucli d'ampliació immediata de l'Europa a 12. Dels seus set estats originaris, un (Portugal) ja és dins la Comunitat, un més (Noruega) ja hi està admès però té paralitzada l'entrada a petició pròpia i dos truquen a la porta. L'any 1996, amb Noruega, Suècia i Àustria dins la CEE ja veurem clara la primera expansió de l'Europa unida: ocupar la resta de l'Europa abans occidental. Immediatament després es podrà començar amb l'Est. I amb tot això haurà quedat clar que l'*annus mirabilis* del 1989 no ha deixat res intocat. Els qui somiaven amb una confortable Comunitat de 12 estats homogenis ja poden deixar despertar-se.

2. Geòrgia. Aquesta setmana també, els georgians han decidit abolir l'autonomia de la regió d'Ossètia, un enclavament musulmà dins aquesta república cristiana del Caucas. El fet és greu per les conseqüències directes (Geòrgia té tres entitats autònomes dins seu i totes tres volen més autonomia. ¿Què faran? ¿Abolir-los tots?). I també és greu perquè destapa la caixa dels trons de les republiquetes autònomes. Fins ara havíem sentit parlar de 15 qüestions nacionals a l'URSS. N'hi haurem d'afegir 36 més. Per cert, alguns diaris es dediquen aquests dies a vituperar el president georgià, tractant-lo fins i tot de "Mussolini del Caucas". Però l'Oriol Malló, el redactor d'aquesta casa que va anar a Geòrgia a entrevistar Gamsakhúrdia abans de les eleccions, diu que és una persona molt poc explosiva. El seu pare, si serveix de precedent, era un intel.lectual finíssim poc donat a bronques. I segurament el que passa és que el nacionalisme georgià sí que és explosiu pels seus condicionaments geogràfics, ètnics i estratègics. Malgrat Gamsakhúrdia.

3. El Golf. Miren, i llegesquen la pàgina 43 i ss. Josep Morell, un autèntic *land rover* del periodisme, ha passat un parell de mesos tan a prop del Kuwait com ha pogut. Els resultats són les seues cròniques per Catalunya Ràdio i aquest paper. Ha tornat convençut que no hi haurà guerra. I si ell ho diu, més val mirar-s'ho al detall.

Vicent Partal

Llàstima

La substitució del director d'*El Observador,* Alfons Quintà, per Enric Canals, entra dins l'ordre rutinari de les coses: tots dos solets van construir *El País* a Catalunya, com anys després tots dos van construir TV3 de Catalunya en la qual ja Canals va substituir Quintà. Per als malpensats, per als qui es pensen que Canals va darrere Quintà, s'ha de saber que en el moment que Canals es va fer càrrec del despatx principal de la televisió va veure, perplex, com Quintà tallava tota mena de contacte amb ell, fins i tot el personal.

No tenim, doncs, res contra Canals, l'únic que potser li retrauríem, ara i en aquest cas, és que per dirigir *El Observador* haurà de desemparar la televisió andorrana, de la qual s'havia ocupat intensament i extensa els darrers temps.

¡Andorra! Bressol de refugiats, Xauxa de sibarites, capdavantera del consum a l'abast, mare de Ràdio Andorra i de l'Editorial Casal i Vall, única prova acceptada pels Tribunals Internacionals de l'existència oficial de la llengua catalana i, últimament, única esperança ferma, mercès a Canals, d'una televisió catalana no oficial.

Tot i així, continuem sense tenir res en contra de Canals. Però sí que s'ha de dir que, en nomenar-lo successor indigne (és un elogi, Enric, *cela va seins durs*) de Quintà, els impracticables amos del quotidià han perdut l'oportunitat de trobar a Quintà un condigne successor: en la persona de Xavier Domingo.

Llàstima.

I diem llàstima no moguts pel sentiment, tanmateix digne, de lamentar que no s'hagi premiat el mèrit del vell combatent, de l'home situat al bell mig de la Llarga Marxa que ha dut *El Observador* des de la idea inicial de diari madrileny al servei de la Generalitat d'Amunt fins a l'actual, un diari nacionalista en espanyol aproant *La Vanguardia;* passant pel "Grupo 16": el bell mig. No. Diem llàstima d'oportunitat perquè aquesta hauria pogut ser la definitivament merescuda per al polifacètic polígraf: després de la fallada del suplement *Setze* de *Cambio 16,* de la fallada de dirigir l'*Avui,* i de l'heroica de fer i desfer *Set dies.*

La catipén de sentimentalisme que pot emanar de la proposta d'obsequiar Domingo amb la direcció d'*El Observador* s'esvairà ràpidament si tenim en compte la xifra de vendes del producte: gairebé tan alta com la del *Diari de Barcelona.* I s'esvairà del tot si considerem que, cas que els amos decidissin, per raons baixament econòmiques (el nacionalisme no té preu, senyors, ni que sigui en espanyol) de passar d'*El Observador* diari a *El Observador* setmanal, un Xavier Domingo director els regala un nou títol insuperable: *El Observador del Domingo.*

Ramon Barnils

Governants i governats

El rebuig de Felipe González a fer la crisi de govern que li reclamen l'opinió pública, l'opinió publicada, i les manifestacions de diversos ministres va donant els fruits que eren previsibles. La darrera prova del fet que la crisi de govern ha anat podrint l'ambient la tenim en la retirada de les revisions cadastrals. És la primera vegada que un clamor popular, amb milers i milers de reclamacions (tantes que podrien ocupar deu anys de la *producció* del Tribunal Contenciós Administratiu) obliga el ministre d'Economia i Hisenda a proposar, després de l'oportuna consulta al president del govern, que el grup socialista suggereixi l'ajornament per un any de la revisió de valoracions. Ens trobem, doncs, davant la situació insòlita de la revisió de la revisió.

Pel que hem vist fins ara, el grau de sensibilitat dels governants respecte al sentit dels governats s'ha deteriorat greument. Economia i Hisenda acusa la seva responsabilitat i al.ludeix a una falta d'explicació suficient. No està malament com a primera admissió d'un estat de coses que recorda les cèlebres *polacades* del segle XIX. Ara, després d'unes despeses calculades en 70.000 milions de pessetes –import de les adjudicacions de treballs de revisió cadastral a empreses privades– s'ha de començar de nou el treball i aconseguir una capacitat de sacrifici més gran d'un contribuent irritat.

El major inri en aquest problema dels nostres dies deriva de les observacions àcides del –encara– vice-president del govern quan va fer al.lusió al fet que *alguns* no havien mostrat prou sensibilitat pel fet que pocs mesos després de la prevista entrada en vigor dels nous valors cadastrals se celebressin eleccions municipals i autonòmiques –concretament el 26 de maig del 1991. Això fa que de l'ajornament d'un any anunciat per Carlos Solchaga els observadors en diguem familiarment l'ajornament d'Alfonso Guerra.

Fabià Estapé

ENTREVISTA

Entrevista a Joan Martí i Alanis, bisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra

"No farem una revolució a Andorra"

Just quan s'inicia la redacció de la Constitució andorrana i quan falta un mes perquè es compleixin els 20 anys des que monsenyor Martí Alanis fou ordenat bisbe de la Seu d'Urgell, aquest *diplomàtic del Pirineu* passa revista per a EL TEMPS a alguns temes d'actualitat.

Nascut el novembre del 1928 a la comarca de l'Alt Camp i ordenat sacerdot el juny del 1951, acabada la carrera eclesiàstica, monsenyor Martí Alanis fou enviat a la universitat de Salamanca, on es va llicenciar en humanitats clàssiques.

Després de diplomar-se en llengua francesa el 1957 i en llengua anglesa a l'Oversea de Londres l'any 1959, i d'haver ocupat diversos càrrecs, el novembre de 1970 va ser proclamat bisbe d'Urgell. Entrà a la Seu d'Urgell el dia 30 de gener de 1971 i fou ordenat a la catedral el dia següent. Pel març del mateix any prengué possessió del Coprincipat d'Andorra.

La Conferència Episcopal Espanyola el féu objecte de confiança en nomenar-lo membre del comitè executiu durant sis anys, president de la Comissió Episcopal de Migracions i, actualment, de Mitjans de Comunicació Social de l'Església Espanyola. I l'any 1989, fou també nomenat membre de la Comissió Pontifícia de Mitjans de Comunicacions Socials de l'Església. El mateix any el Govern espanyol el distingí amb la Gran Creu d'Isabel la Catòlica i, el 1990, ha estat nomenat membre honorífic de l'Acadèmia de Sant Jordi.

Entre els seus escrits en destaca un sobre els problemes del món rural i últimament un altre sobre l'església local.

—Senyor bisbe, en alguna ocasió heu afirmat que estem vivint en una època light. *¿Es podria parlar d'una religió* light?

—La paraula *light* escrita als paquets de cigarrets defineix una miqueta la dominant de la cultura. Es busca tot fàcil, lleuger, senzill, digerible, ràpid, a la carta, això passa també amb els valors morals i amb la religió. Hi ha gent que no renuncia del tot a la religió, però n'agafen allò que els va més a gust, més fàcil i més bé. Les exigències més dures, les deixen més a banda.

—Parleu de la gent de les connurbacions urbanes o de la que habita el món rural?

—El fenomen és diferent..., però no tan diferent. En la gent gran és més diferent, però en la de mitjana edat per avall no, perquè ara els mitjans de comunicació i les comunicacions en general arriben a tot arreu, són el vehicle de la cultura moderna i postmoderna. Us faríeu creus de veure la quantitat de gent d'aquests poblets de pagès que viatgen per tot el món. Els aires de l'època també arriben aquí, una miqueta més suaus, però arriben igualment.

—Per raons del càrrec, vós també sou un viatger incansable...

—Avui em trobeu aquí, però el mes passat cada setmana anava a Madrid, i cada cap de setmana a visitar pobles del bisbat. Estic constantment bellugant-me. No sé on sóc pròpiament, ...a la carretera, en un avió, en cases distintes..., tinc cinc o sis llits en els quals dormo habitualment, a tots els extrems del bisbat tinc alguna casa rectoral o alguna habitació, a Barcelona també una casa, a Madrid dues. No sé on és el meu domicili. Les meves ocupacions, per raó del meu càrrec, són àmplies. I personalment no em sento confinat al Pirineu. Només en reunions de bisbes, a Madrid, durant aquests vint anys, he viscut més d'un any i mig. I a Barcelona potser mig any més. Tots aquests contactes personals i tot el que entra pels ulls, la televisió i especialment la lectura em donen una miqueta la sintonia amb el temps present, ... si és que la tinc, que potser no la tinc tant com penso.

—¿Especialment la lectura?

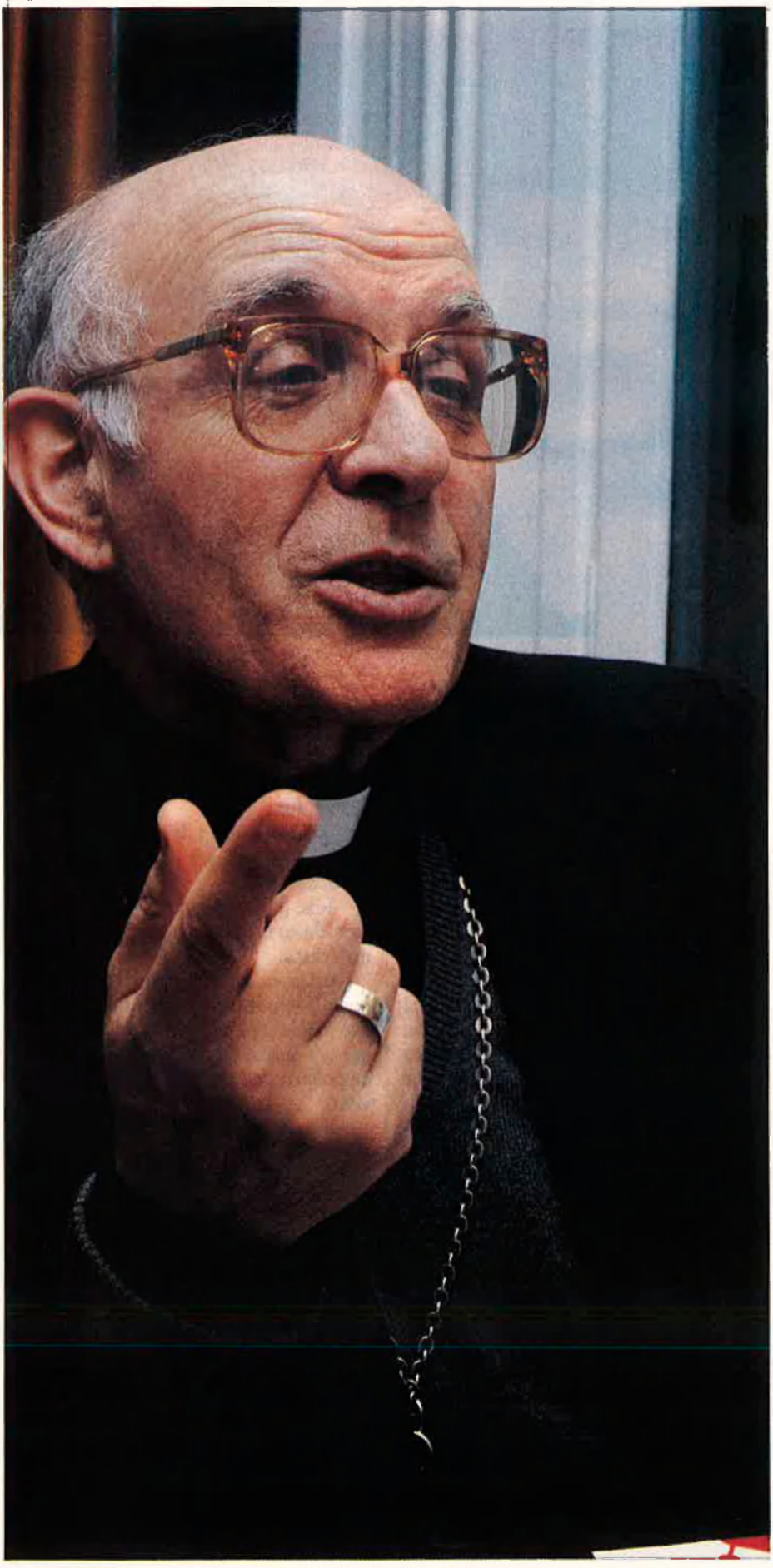
—El que faré després d'aquesta conversa és anar a una de les llibreries d'aquí, la Seu d'Urgell, a veure si trobo algun dels llibres que vull llegir, Jean Philippe Toussaint, Robert Walser, Joseph Conrad, Christa Wolf... si els trobo, perquè a les llibreries de la Seu no hi són tots. Procuro, en la mesura del possible que aquesta pau del Pirineu no sigui la pau del cementiri sinó la condició que em permeti sintonitzar també amb els problemes i les situacions de l'època.

—¿Aquest és un privilegi reservat a persones amb una categoria similar a la de vostra? ¿I la gent del carrer, pot assolir la sintonia amb l'època?

—Clar, el que passa és que no tenen els estímuls i la preparació que jo tinc. Ara, però, entre la gent jove, són molts més els que tenen aquesta preparació. El que falta principalment són estímuls. Jo en tinc més perquè tinc unes responsabilitats dins de l'església i dins de la política andorrana que m'esperonen molt i fan que jo mateix senti la necessitat de viure amb sintonia amb l'època, perquè si no, perdo la línia del llenguatge. Cada vegada me n'adono més que jo exerceixo el meu *métier* –que diuen els francesos– a través del pensament i de la paraula. Predico homilies constantment i necessito alimentar-me de noves idees per poder comunicar-me amb una certa frescor.

—¿Quina és la idea més recent de la qual us heu alimentat?

—Ahir mateix llegia uns dossiers del Consell d'Europa sobre la demografia a tot Europa. La corba de naixements, l'envelliment de la població, els moviments migratoris. Els analistes –no sé quina és la seva ideologia, si són o no són cristians, si són socialistes o són conservadors– acaben fent la síntesi que la degradació dels valors ètics de l'home d'avui a Europa –és l'únic continent del món on la població disminueix i envelleix força notablement comparat amb els altres continents– diuen, i jo ho comparteixo, és resultat de l'individualisme. I a l'individualisme, hi podríem afegir el culte als diners, el "bé jo i els altres que rebentin", ...aquest podria ser una mica el lema de la gent d'avui. I així no es construeixen les societats. Construir un poble i un país vol sempre sacrifici i subordinar en alguns temes els interessos personals al bé comú. En canvi, la gent d'avui inverteix els termes, busca

sempre subordinar el bé comú als interessos personals.

—¿Passa el mateix en països governats per socialistes com per conservadors?

—Sí, ...més o menys, amb petites diferències. Europa, avui dia, ja és un mocador de butxaca, no solament per la Comunitat Econòmica Europea, sinó sobretot perquè la cultura es comunica pels mitjans de comunicació, i és tan subtil, espiritual i fina que penetra ràpidament tots els pors de la societat. Passa d'un país a l'altre i d'una persona a l'altra amb una gran fluïdesa. I avui que els mitjans de comunicació ho envaeixen tot, encara molt més.

—L'església catòlica intenta tenir més protagonisme als països de l'Est en aquests moments en què estan resituant-se. ¿Potser per superar una certa crisi de l'Església a Occident?

—Ningú sap quin dia hi pot haver un cop de pèndol en una altra direcció pel que fa als moviments de la cultura a Occident, i no és l'església catòlica solament sinó que són les altres esglésies tradicionals les que passen una certa crisi a Occident, l'anglicana, la calvinista; en canvi, hi ha una certa proliferació de sectes, perquè no tenen un model seriós, més aviat són extravagants i *a la carta*, i tantíssimes que cadascú s'acull a la que més li va.

Llegia fa pocs dies un estudi actual de qui són els propietaris de les televisions als països de l'Est, de quin nombre d'antenes parabòliques hi ha a cada país... és curiós de saber que a hores d'ara, a Rússia, només hi ha cinc-centes antenes parabòliques. A poc a poc, quan la llibertat d'expressió i les llibertats de fronteres i de comunicacions, i la iniciativa privada, es va instal.lant en aquests països, hi entren d'una manera precipitada tots els patrons d'occident, que tenen la comunicació no solament com a vehicle d'ideologia sinó, sobretot i especialment, com una forma de guanyar diners. *Holdings* que busquen, més que res, fer diners, fer diners i fer diners, i res més, i per tant, prostitueixen moltes vegades la comunicació, simplement a canvi d'omplir les seves butxaques. En major o menor grau, tots els països de l'Est sofriran una invasió de tots aquests mitjans i de tots aquests empresaris de la comunicació que busquen la prostitució pels diners, per tant, tot el món de la cultura en rebrà els sotracs, i les esglésies, que tenen un missatge implícit o explícit de valors ètics, sofriran molt amb aquesta invasió cultural i trobaran una competència fins ara desconeguda.

L'assalt de l'església catòlica pot ser més o menys important a països com Polònia, Txecoslovàquia i Hongria, i irrellevant a països com Bulgària o Romania o la mateixa Unió Soviètica en general. Seran més aviat en aquests altres països les altres esglésies les que poden gaudir d'uns avantatges de la llibertat i a la vegada també d'unes dificultats de la llibertat. Estem parlant d'una paradoxa. No hi ha una situació absolutament millor, ni absolutament pitjor, sinó simplemnt distinta de la que hi havia fins ara. En conjunt, però, la llibertat sempre és bona per a tots i, per tant, també per a l'església.

—Tornant de l'Est. ¿La possibilitat d'una Conferència Episcopal Catalana no integrada en la Conferència Episcopal Espanyola ja no es contemplada per part dels bisbes catalans com sembla que es contemplava fa molt pocs anys?

—No ho penséssiu. Porto vint anys a la Conferència Episcopal Espanyola i a la Catalana i en aquesta hem viscut més o menys sempre el mateix tarannà. De Conferència Episcopal, pràcticament no en som. Ens en diem, però jurídicament no tenim poders de Conferència Episcopal. L'església ha reconegut les Conferències Episcopals de tot el món després que l'estat modern prengués tanta importància en la configuració dels països, de les lleis, de les fronteres... El criteri no és solament el cultural, sinó el cultural i el polític i, finalment, el criteri territorial de l'església catòlica coincideix amb els grans paràmetres que són les fronteres polítiques dels països. Per tant, mentre a Espanya només hi hagi un estat, només podrà haver-hi una Conferència Episcopal Espanyola, com passa en altres estats. I mentre Catalunya no sigui un estat independent, l'església no reconeixerà mai una Conferència Episcopal Catalana. Aquesta és la feina dels polítics. Que obtinguin una Catalunya independent i immediatament nosaltres ens constituirem en Conferència Episcopal Catalana independent de la de Madrid.

—Per què són tan freqüents darrerament pronunciaments de l'església que topen amb decisions dels governants, i temes com el recent document episcopal o els preservatius centren l'interès informatiu?

—L'últim document dels bisbes espanyols respecte a la moralitat pública no és directament un atac als polítics. El dels preservatius ho és més perquè és una decisió directa presa per dos ministeris espanyols. El document que es refereix a la moralitat pública de la societat i del país té unes frases en les quals recordem als polítics la seva responsabilitat, perquè des de la política es té una influència molt forta. Ells són els que fan la llei, el pressupost, tenen l'escola en les seves mans, les grans institucions del poderosíssim estat modern també a les seves mans, per tant tenen molta responsabilitat. Però el document es dirigia molt especialment als ciutadans, a la gent, als cristians, especialment, i parlava molt poc dels polítics. El que passa és que aquest document gestat durant dos anys, que és motivat per una evident degradació de l'ètica i de la moral pública i privada dins d'Espanya, ha fet una mica de pupa als polítics i també a altra gent que no són polítics. Tot el que siguin denúncies no agrada, això ja passava a la Bíblia quan els profetes denunciaven les corrupcions de la societat. I que centrin l'atenció dels mitjans de comunicació és perquè representen una part dels interessos de la societat.

—¿Vós sabíeu que el nom Martí Alanis constava en les travesses prèvies al nomenament de Ricard Maria Carles, bisbe de Barcelona?

—És natural perquè coincidien en mi les circumstàncies que reuníem quatre o cinc bisbes solament, i aquests noms eren els que anaven donant voltes i voltes fins que al final n'ha estat nomenat un. Se sabia que difícilment portarien algú que no fos catalanoparlant i que no posarien a Barcelona un bisbe que s'estrenés, només aquestes dues condicions excloïen molts noms de la llista de candidats. De tota manera el proclamat ha estat un dels que la premsa remenava, i no he sigut jo, ¡gràcies a Déu!

—¿Hauríeu hagut de renunciar al Pirineu i altres estímuls de què ens parlàveu abans...

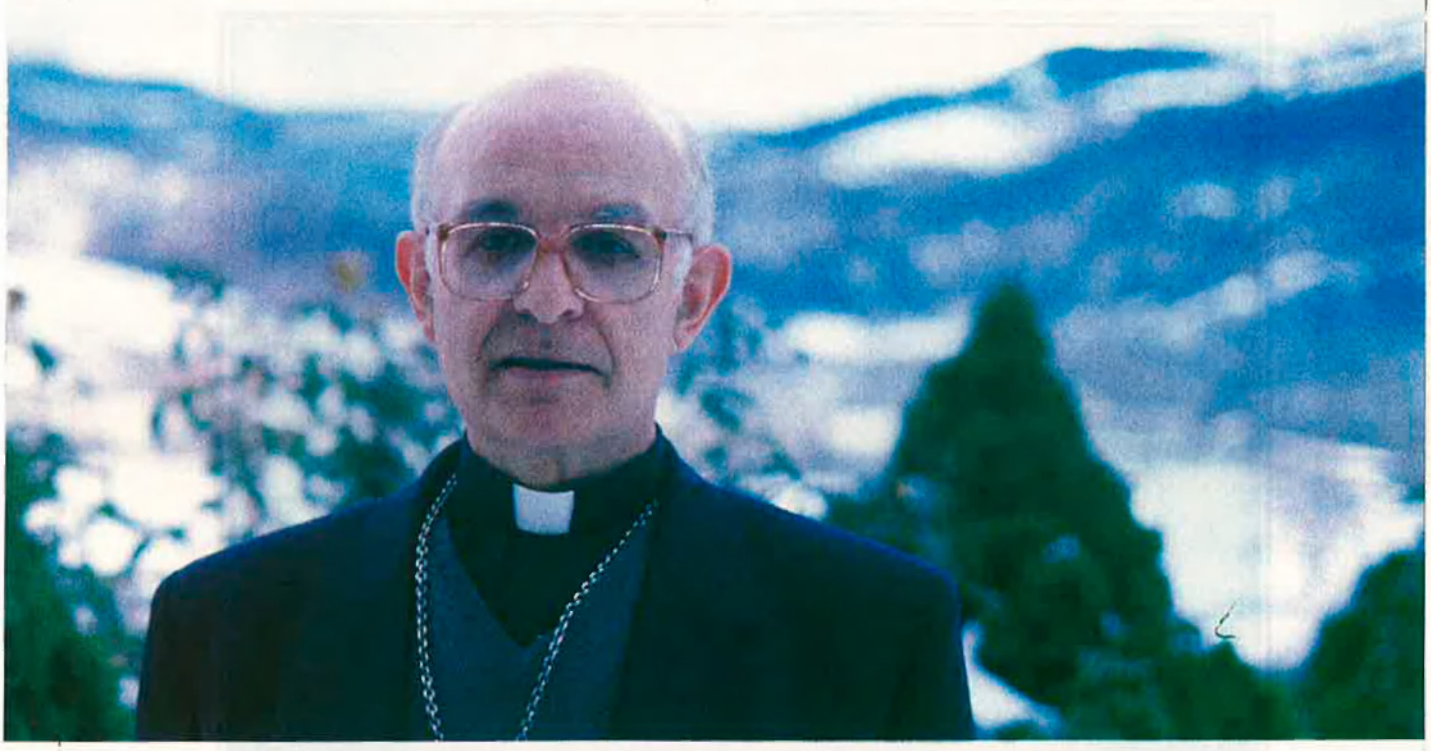
—Res, ¡m'he deslliurat de molts maldecaps! Ja en tinc, però, ¡eh!. Ja en tinc, de maldecaps.

—Ja veieu que no us hem fet cap pregunta sobre Andorra per no afegir-vos cap maldecap i perquè m'havien alertat que vós havíeu suggerit que no es parlés de política andorrana en aquesta entrevista.

—No. El que no volia és només parlar d'Andorra o fer una entrevista especialment dura sobre política andorrana, perquè en faig molt poques i només en el moment oportú. I ara no és un moment oportú.

—D'una manera molt general, almenys, ¿podríeu dir-nos si esteu satisfet de la realitat actual andorrana?

—¡Vaja una pregunta per fer-li a una persona que pateix cada dia per les coses d'Andorra! Però vaja, ràpidament, estic satisfet de pensar que aquesta setmana –dilluns 17 de desembre– es reuneix per primera vegada la Comissió Tripartida, que vol dir els representants dels dos coprínceps i del Consell General de les Valls

"La consciència personal s'ha de respectar, sobretot la que fa referència a la religió, que forma part de la intimitat de la persona". JORDI MORERA

d'Andorra, per posar la primera pedra de la nova Constitució d'Andorra. Això, a mi, em dóna una gran tranquil.litat. Fa poc temps només era jo qui parlava de nova constitució a Andorra. D'altres sectors de la vida política andorrana no en volien ni sentir parlar, només estaven a favor de la tradició i de les institucions tradicionals, i jo m'adonava que l'Andorra d'avui no té gaire cosa a veure amb l'Andorra de l'antiguitat. Té un gran creixement, una influència extraordinària de la cultura dels estats veïns, nova població vinguda de fora, riquesa cultural, tot això fa que no es pugui governar Andorra amb el mateix estil que fa set-cents anys, i menys quan les institucions europees comencen a tenir una certa jurisdicció i poder també dins d'Andorra. Havíem d'anar a unes fórmules que ens equiparessin políticament als esquemes de la resta d'Europa. I amb aquesta Constitució caminem cap aquí. No és que fem una revolució, però fa falta una constitució moderna, democràtica, on especialment el respecte, els drets i les llibertats de les persones siguin reconeguts i on els instruments de la política siguin instruments acceptats en general en el contorn europeu. Això no vol dir que la tradició andorrana hagi estat en contra de la persona humana ni de la llibertat de l'individu, però moltes vegades aquesta llibertat i dignitat ha estat protegida més pels sentiments humanitaris i cristians de la població d'Andorra que no per les lleis formals. Aquest és el desafiament que tenim en aquest moment i, per això, hem de pagar preus. Els coprínceps no tindrem tants poders com ara tenim i el poble en tindrà més, però a la vegada tindrà uns controls que ara no té i haurà de compartir àquest reconeixement democràtic amb uns altres ciutadans que no són andorrans fins ara, però que ho hauran de ser de cara al futur. Una població com la d'Andorra amb només un disset per cent de gent amb drets civils i polítics andorrans no seria una autèntica democràcia. I perquè ho sigui s'hauran d'ampliar els drets de nacionalitat a unes altres persones que ara són simples residents dins d'Andorra, però que hi porten tota la vida treballant, que tenen bona conducta, que s'hi han assimilat culturalment i que mereixen formar part també de la col.lectivitat andorrana amb tots els seus drets. Aquest és el canvi polític profund que estem a punt de fer i que ve després del canvi social i econòmic que hem viscut.

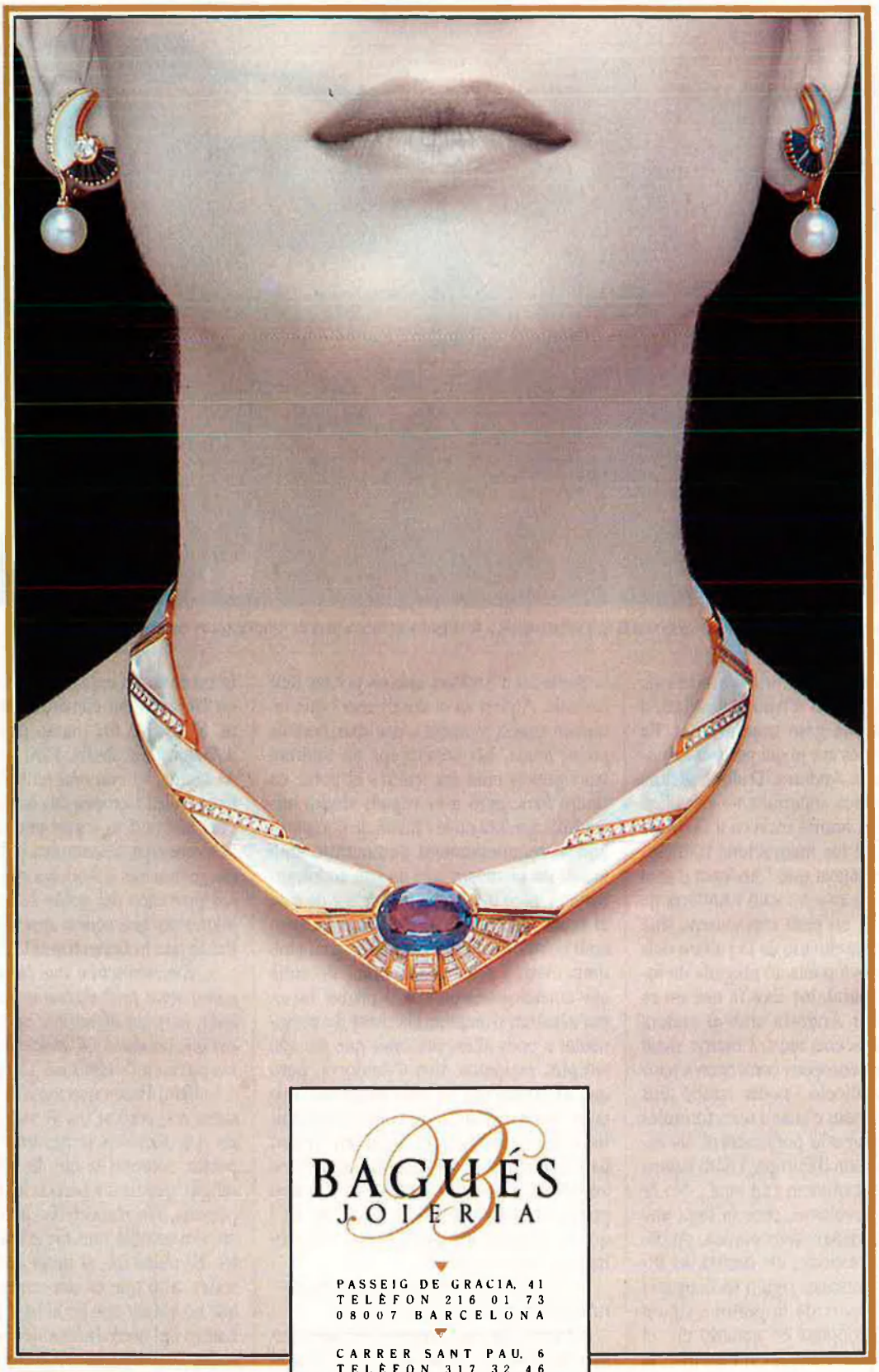
—¿S'acabarà Andorra com a petit paradís fiscal que és per a alguns?

—Penso que no, perquè tot el canvi polític no té res a veure amb una situació econòmica de privilegi. Només es podria erosionar en la mesura que l'organització democràtica d'Andorra suposi un creixement molt fort del sector públic –que poc o molt ho suposarà– i que una situació impositiva –d'impostos– i fiscal canviés tot l'atractiu del comerç interior d'Andorra. Si el fisc fos massa pesat, l'atractiu d'Andorra s'acabaria. Però justament, d'una banda, el conveni amb la Comunitat Econòmica Europea ens és molt favorable i per tant podem seguir sent una illa dintre la Comunitat Econòmica i, d'altra banda, els governants d'Andorra són demòcrates, i si provenen del poble seran els primers interessats que aquest atractiu no es perdi. Penso que trobaran fórmules d'equilibri.

—Em permetreu que la darrera pregunta sigui probablement una poca-soltada, però en algun lloc va sortir publicat que un municipi andorrà en ple s'havia passat a l'islamisme. ¿És cert?

—[Riu] Poseu que me n'he rigut. No en sabia res; però si fos veritat, ho respectaria. La consciència personal s'ha de respectar, sobretot la que fa referència a la religió, que forma part de la intimitat de la persona. Ho respectaria, però no és veritat, em sembla que me n'hauria assabentat. Ni municipi, ni mitja dotzena de persones, allò que es diu convertir-se, cosa que no vol dir que no hi hagi alguns treballadors del nord d'àfrica que siguin musulmans. Jo mateix n'he conegut alguns, però són una ínfima minoria i si hi ha hagut alguna conversió deu ser tan irrellevant que jo ni me n'he assabentat.

Josep Maria Pasqual

BAGUÉS
JOIERIA

PASSEIG DE GRACIA, 41
TELÈFON 216 01 73
08007 BARCELONA

CARRER SANT PAU, 6
TELÈFON 317 32 46
08001 BARCELONA

EL REGULADOR BAGUÉS
RAMBLA DE LES FLORS, 105
TELÈFON 317 19 74
08002 BARCELONA

El pacte Joan Lerma-Antoni Garcia Miralles dóna més poder a l'Honorable

De Suresnes a València: "¡Lerma, Lerma, Lerma!"

El VI Congrés dels socialistes valencians del PSPV-PSOE ha consolidat el poder monocolor del president Joan Lerma. Tots els crítics han estat exterminats per la seua espasa de foc. Continuïtat, uniformitat i oficialisme guerrista en són el balanç.

Vladimir Ilitx havia proclamat el 1917 un partit militaritzat per enderrocar la Rússia blanca tsarista. Els seus seguidors, però, poc podrien suposar que, a les acaballes del segle i en un partit occidental de la socialdemocràcia, el PSPV-PSOE, **Joan Lerma** aconseguiria uniformar les seues files, i dissoldre burocràticament totes les dissidències, a pesar que no s'estava en perill de guerra.

Reelegit secretari general el passat cap de setmana, l'Honorable Joan Lerma s'ha convertit en rei absolut del PSPV-PSOE. Al Palau de la Música de València, i a la vora del vell llit del Túria, Lerma fou aclamat com a director de l'orquestra socialista territorial, deixant fora del seu equip filharmònic tots els que desafinaven amb el compàs marcat pel metrònom de l'aparell guerrista.

No s'esperaven sorpreses. Si de cas, s'especulava sobre la possibilitat que el corrent Esquerra Socialista, encarnat per **Vicent Garcés**, entrara o no a la direcció orgànica valenciana; la continuïtat tradicional del vice-secretari-2000, **Cebrià Ciscar**, ex-conseller d'Educació i Cultura; i si, finalment, un gest de bona voluntat plural del lermisme permetria que l'ex-conseller d'Obres Públiques, **Rafael Blasco**, pendent d'un judici sospitosament polític, comptara amb algun representant del seu regne, la Ribera Alta, a l'executiva. **Josep Garés** era el seu candidat més sorollós.

Però, al diumenge de cloenda, i després d'una nit estirada per les negociacions de llistes i comitès, tot restava més monolític encara. A l'hora del *vermouth*, **Clementina Ródenas**, alcaldessa de la ciutat i presidenta refrendada de la Mesa, recitava els resultats. Amb el 97'85 dels vots delegats, repetien a la Comissió Executiva Nacional (CEN) **Antoni Garcia Miralles**, de president; Joan Lerma, de general secretari, i Cebrià Ciscar, com a clàssic vice-secretari. Els dos menys votats, el senador **Albert Pérez Ferré**, de nou secretari d'organització, però castigat amb el 92'11, el plebiscit més baix, pels fidels del president de la Diputació d'Alacant, **Antoni Fernández Valenzuela**, que havien demanat el seu cap. I el també senador i ex-ugetista, **Ángel Franco**, ara secretari d'assumptes econòmics i socials, amb el 93% de les urnes.

Al VI Congrés, Joan Lerma ha aconseguit multiplicar-se. RAFA GIL

Lerma s'instal.lava, més fort que mai, al centre de l'executiva, envoltat pel seu principal quartet de corda: **Ernest Nabàs**, comunicació; **Emili Soler**, cultura; **Maria Antònia Armengol**, moviments socials; i **Jaume Castells**, una de les onze secretaries executives.

L'ampliació de la CEN, de 21 a 23 membres, i l'eixamplament del Comitè Nacional de 36 a 39 no va ser, però, una operació integradora. Ni Blasco ni Garés hi entraven. Tampoc Garcés, que era enviat, això sí, al federal de Madrid, al costat de la seua companya d'ES, **Carme Oliver**, atapeïts, i gràcies, a la cua de la llista oficial. ES no sols no tocava l'executiva valenciana, sinó que perdia quatre representants al CEN. I a pesar que Garcés es mostrava entregadament disposat a dissoldre el corrent "si fóra necessari". L'ex-alcalde **Pérez Casado** despareixia fulminat, i **Antoni Asunción** s'estrenava al federal.

No travessaren la ponència-marc cap de les esmenes crítiques. Ni la que demanava que el vot dels portaveus fóra substituït pel vot personal, ni aquella que desitjava l'acostament de les cultures d'esquerra. Discursos en castellà, inclòs el del secretari de formació federal, el PSC **Salvador Clotas**, i cap figura del socialisme ministerial. Només el president de Castella-La Manxa, **José Bono**, que va dir: "Porteu onze anys practicant l'obertura, la renovació". **Rafael Recuenco**, secretari de la UGT valenciana, va fer un discurs càlidament fred: "No estem disposats a ser convidats de pedra".

Hi eren tots. Lliris i cards citats per la trobada perinstitucional, com l'ex-secretari general del PSPV paleolític, **Joan Pastor**, a la fila set, d'espectador. A la cafeteria, el gòtic conseller de Cultura, **Antoni Escarré**, conversava protegit amb bufanda escocesa, i el conseller administratiu, **Emèrit Bono**, saludava l'improvisat plenari de cafès i *magnos*. Garcia Miralles desfilava a cavall, amb castissa gorra de pana, mentre Ciscar caminava vaporós, i Rafael Blasco es refugiava solitari, entre les tenebres dels expulsats del paradís. Al ventre de vidre del Palau, el diumenge 16 de desembre restaven mil clavells, coberts per una bossa de plàstic.

Ismael L. Belda

A l'esquerra, a Benicàssim, redactant l'Estatut o el *pacte de Don Ramón*. Dreta, Jaume Castells obre pas a Alfonso Guerra, investit de pana. ARXIU

Esquerra, Joan Lerma, fuma un Faria entre *vice-president* Soler i *Sagunto* Bru. Dreta, García Miralles, absort, i l'alcalde Lassaletta, berenant. ARXIU

Viatge al centre del PSPV-PSOE

Benito Sanz, militant socialista, ha rescatat de nou la història moderna al seu segon llibre, *Sociología y política del socialismo valenciano; 1939-1989*. 371 planes plagades de noms, xifres, dates i càrrecs, amb un exhaustiu banc de dades en continu reciclatge estadístic on aprofita tot. Tota una oferta de consulta, a més d'un dens laboratori de curiositats i descobriments. Moltes amb seguretat, totalment profanes, tant per al gènere del lector comú, com per a l'afiliat socialista que a penes concursa a les assemblees.

Pocs deuen saber que Jaume Castells, secretari general de la Marina Alta i executiu del PSPV-PSOE, era activista de les Juventudes Rurales de Acción Católica i després un afiliat a CCOO i USO. Pocs saben també que l'ex-conseller Rafael Blasco va fundar el grup marxista-leninista Tribuna Obrera, i que va coeditar amb Vicent Pérez Plaza i l'escriptor català José Bergamín la revista *Tricolor* del FRAP-Convención Republicana, a més d'ajudar a alçar les CCOO. I només una minoria críptica i selecta deu recordar que els dos delegats que anaren el 1972 al XII congrés de l'exili, foren *Maracán* i *Zapla*; o el *pacte del restaurant Don Ramón*, on García Miralles i Lerma van recomanar al president pre-autonòmic Josep Lluís Albinana que rebaixara pressupostos nacionalistes per evitar la *guerra blava*.

Un pensament tiny tot el llibre: el PSPV és un hotel confortable per a la coexistència de totes les idees i cultures polítiques de l'esquerra, fins i tot del nacionalisme: "si alguna cosa ha definit al PSOE ha estat la seua capacitat permanent de renovació", comenta José Félix Tezanos, secretari de formació federal, al pròleg de l'obra. Encara que molts militants herètics pensen que el partit s'ha reciclat, des de la trobada fragmentària de Suresnes el 1974, i s'ha convertit en un silenciós mercat persa.

I també se'n desprén una altra conclusió: el PSPV-PSOE no seria un gegant polític sense l'entrega incondicional d'altres militants i partits que algún dia pensaren que eren capdavanters de la terra promesa. Militància d'honestos o alpinistes, arribats des del nacionalisme progressista o el reservisme d'extrema esquerra, que avui s'integra en prop del 80% dels òrgans decisius.

El PSOE-PSPV seria un descampat sense la rendició dels quasi 200 quadres procedents del Partit Socialista Valencià –com el senador centenari Alfons Cucó; sense la unió del PSP-PV– Josep Cabrera i Alfons Goni, regidors de València; encara que Diego Such, ex-secretari d'organització del grup de Tierno i dirigent universitari del PSOE, ara forme i anime la intel.liguèntsia del PP; o la fusió de la Unitat Socialista de Joan i Vicent Garcés.

Un dels més atractius capítols és el dedicat a les militàncies prehistòriques dels destacats al PSPV-PSOE. Del comunisme antistalinista, Lliga Comunista o Lliga Comunista Revolucionària, en foren militants Edelmiro Galdón, primer secretari de la UGT postfranquista; el governador civil d'Alacant, Virgini Fuentes; el conseller d'Interior i vice-president del consell, Felipe Guardiola; l'advocada feminista

Conxa Blat, i el mateix Honorable Joan Lerma.

A les files del PCPV-PCE es trobaren, en èpoques diverses, la governadora *pasionaria* Pilar Brabo; el conseller i portaveu de la Generalitat, Emèrit Bono; l'ex-alcalde Ricard Pérez; el conseller d'agricultura, Lluís Font de Mora, o Josefina López, senadora del PSPV i ex-dona de Fernando Claudín. Del Partido de Acción Democrática, PAD, l'ex-falangista García Pertusa o el gerent radiotelevisiu Enrique Linde.

L'ex-secretari d'UGT-PV, Antoni Cebrián, era de Reforma Social Española, de Cantarero del Castillo. Del PCE-ML va ser, a banda de Rafael Blasco, Josep Garés Crespo, secretari al País Valencià d'aquell partit pro-albanés, i avui corresponsable del programa socialista. Un grapat d'alcaldes i congressistes militaren o simpatitzaren a l'antic PSAN. El diputat Vicent Soler Marco, vice-president de les Corts valencianes, n'és un.

Actes internes del PSOE constaten que al 1974 la militància era de 3.597 afiliats a l'estat, i tan sols de 220 homes i dones a tot el País Valencià. A la província d'Alacant es trobava la majoria del grup, amb 200 inscrits, i a la de València només 20 militans. A les comarques septentrionals de Castelló no hi havia cap socialista en aquella data.

Ara 32.606 valencians pertanyen al partit fundat en una cèntrica taverna de Madrid per l'obrer d'impremta Pablo Iglesias el 1879, que ací va constituir la primera seu a Xàtiva, el 1887. La federació valenciana del PSOE continua sent la segona més nombrosa de l'estat, supera l'adscripció catalana del PSC-PSOE i també la madrilenya; i només rep l'ombra del feu andalús d'Alfonso Guerra i Manuel Chaves: 51.501 carnets. La major agrupació valenciana al regne del socialisme és Alacant, amb 1.008 ingressos. Densíssima és també la seu d'Alzira, a la Ribera Alta, poderós bastió dels germans Rafael, Francesc i Jordi Blasco, que apunta 939 militants.

El PSOE comptabilitza avui 235.000 seguidors. Però la relació vots-militans és encara prou pobra. Mentre que a Suècia el SSA va captar el 43'4 de les seues urnes –sobre un milió de membres afiliats dels més de des dos milions que el plebisciten–, el PSOE només coordina disciplinadament l'1'1 per cent dels seus electors. La xifra més baixa de tota la socialdemocràcia europea.

Ismael L. Belda

Benito Sanz: "Sí, és el llibre oficial, però no n'hi ha un altre"

Obra oficialista, però no teledirigida orgànicament pel socialisme hegemònic, Benito Sanz ha dedicat amables sobretaules de cafè, noctàmbules tertúlies i preciosos dies d'oci, a la factura d'aquesta obra, segona d'un tríptic que es va inaugurar amb *Los socialistas en el País Valenciano, 1939-1978*. Gràcies a això, podem gaudir d'un mapamundi imprescindible, atapeït de sinopsis, notes i cites sobre els avencs i les cimeres de l'edat socialista. Una espeleologia documental bàsica.

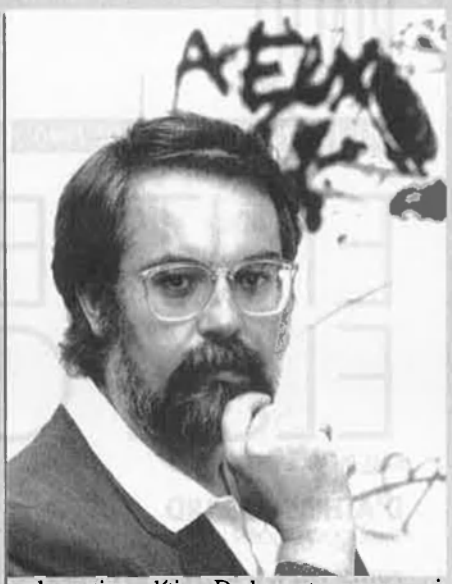
Doctor economista, Sanz ha treballat amb tot el *star system* del socialisme valencià, viatjant com a funcionari de luxe per les màximes institucions. Amb Joan Lerma i Rafael Blasco va ser director general de Presidència; amb Antoni García Miralles, director del gabinet de les Corts; i amb Cebrià Ciscar, cap del seu gabinet de Cultura, Educació i Ciència.

—¿Quant de temps ha dedicat a confeccionar els llibres, i quantes persones ha consultat?

—Per a fer el llibre dec haver treballat nou o deu anys. L'obra és simbiosi de circulars, actes, converses i experiències personals. La recopilació de documents vaig començar-la el 1982, i els primers fragments i síntesis quedaren elaborats el 1985. Quan era director a la Generalitat, tenia accés a molts papers electorals i orgànics. Posseïa una gran acumulació interna, una enorme informació. Aleshores, vaig estructurar allò que serà la trilogia, ja que n'hi havia prou entitat històrica i material. M'he llegit pràcticament tots els documents que ha editat el partit els últims deu anys, i he participat a la confecció de molts d'ells.

—Tota l'obra desitja flexibilitzar el partit, i el presenta com un lloc ben còmode.

—Sí, és la meua visió, de militant, clar. Acabada la fragmentació del socialisme, es va configurar un nou partit molt més ric, heterogeni i plural. Format a partir del socialisme nacionalista, la USPV i el PSV, el popular de Tierno i Sánchez Ayuso, i els militants de l'històric, que a Suresnes seguiren Llopis i decidiren tornar. A partir de tots ells, es configura per primera vegada el PSOE al País Valencià. Des d'aquells 220 afiliats que teníem el 1974 s'ha crescut espectacularment. El PSOE va passar d'una opció marginal a ser una més de les quatre d'aquella època, i el 1978 ja és l'única. A partir d'aquest moment no va parar el degoteig de gent vinguda de tots

els partits polítics. De la nostra esquerra, i alguna del centre socialdemòcrata o nacionalista, com era aquell PNPV. Tots ells configuraran un PSOE hegemònic...

—No massa tolerant amb les dissidències.

—Al PSPV coexisteixen moltes sensibilitats, i totes tenen el seu contrapès. Es fals que hi haja monolitisme. Vicent Garcés i ES, a pesar de tots els problemes, sobreviuen. Al partit conviuen nacionalistes, ex-comunistes, ex-anarquistes... El PSOE ha absorbit gran part de l'esquerra sota les sigles PSPV, i una vegada integrats, cap no té problemes pel seu origen.

—Són moltes les figures relevants perdudes pel camí.

—Els grans desapareguts són dels anys 78-79 i 80. I tots en el procés de redefinició del PSOE. El primer alcalde democràtic de València, Martínez Castellano, va caure en la polèmica del marxisme. Joan Pastor era el secretari general que encapçalava els crítics. Si no hi haguera hagut aquesta confrontació, romandrien encara. Per exemple, Albiñana se'n va anar perquè volia. Es cert que el seu concepte d'autonomia xocava amb altres idees internes i el blaverisme social. Però es tractava d'evitar un conflicte civil. Podia haver callat, dimitit, i continuar de diputat a Madrid.

—Inclús de ministre d'administració territorial.

—No tinc això confirmat. Però sí, li oferien un alt càrrec a Madrid.

—Es dirà que el seu llibre és l'oficial.

—Totalment d'acord. És un llibre animat per l'executiva federal. Ara, no faig apologies. L'obra serveix a qualsevol persona.

TEATRE
RIALTO

DEL 4 AL 23 DE DESEMBRE DE 1990

ENTRE ELS PORCS

(UNA PARABOLA PERSONAL)

D'ATHOL FUGARD
TRADUCCIÓ DE JOSEP LLUÍS SIRERA

DIRECCIÓ: CARLES ALFARO

Producció del Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana

CENTRE DRAMÀTIC
GENERALITAT VALENCIANA

TEATRE PRINCIPAL

ABONAMENT

TEATRE PRINCIPAL / TEATRE RIALTO
GENER/MARÇ-1991

8 ESPECTACLES
MÉS DEL 50% D'ESTALVI

VÀLID PER A TOTS ELS DIES DE LA SETMANA

LA MILLOR LOCALITAT DE LA MANERA MÉS CÒMODA

INFORMACIÓ:
Teatre Principal (antic Centre de Difusió Cultural)
Poeta Querol/Barques - Tel. 351 02 28
De 10 a 14 i de 16 a 18 hores.

TEATRE
RIALTO
CENTRE DRAMÀTIC
GENERALITAT VALENCIANA

IN MEMORIAM

Donya Conxa, de Madrid al cel

Mort de dama

Als 82 anys desapareix una de les veus més populars de la música espanyola d'aquest segle. Feia més de trenta anys que s'havia retirat del món de l'espectacle.

Diuen d'ella –entre els del seu gremi– que era la més *larga* o la que més recursos tenia a l'hora de cantar. Per a molts ha estat la veu per excel.lència de la cançó popular espanyola del segle XX. I per descomptat, un mite. Encara que el mite haja dit adéu plàcidament sobre el llit, a diferència d'altres mites que el destí en forma de mort violenta, misteriosa o prematura s'ha encarregat d'entronitzar d'ací a l'eternitat. Tenia 82 anys i en feia més de trenta que havia dit adéu al món de l'espectacle en directe. Una mala passada de la veu en Isla Cristina la va fer retirar-se de la cançó. El seu perfeccionisme no es va perdonar aquesta fallida vocal.

Conxa Piquer o Donya Conxa –un títol que segons ella s'havia guanyat a pols– continuaria gravant discos, i el que és més important, administrant una fortuna substanciosa. Els estudiosos han assenyalat l'etapa nord-americana de la Piquer com una de les claus per a entendre la seua figura artística i el seu èxit popular. El destí va fer que es creuara en la seua vida professionalment –s'assegura que sentimentalment també– el mestre Penella, amb el qual partiria cap a Mèxic. La parella no arribaria a Mèxic sinó que es quedaria a Nova York, on el compositor havia de muntar *El gato montés*. La Piquer, durant aquesta etapa americana, sabria polir el seu estil –va actuar amb Al Johson i Eddie Cantor– i sobretot conèixer els mecanismes del *show-business* que després l'ajudaria a l'hora de muntar els seus espectacles.

Va fer també una curta i poc distingida carrera cinematogràfica amb títols com *El negro que tenia el alma blanca, Yo canto para ti, Me casé con una estrella* i sobretot *La Dolores*, a les ordres de Florián Rey, el seu film més notable, tot i que no arribaria a aconseguir la química dels films rodats pel director aragonès amb l'actriu Imperio Argentina. De totes mane-

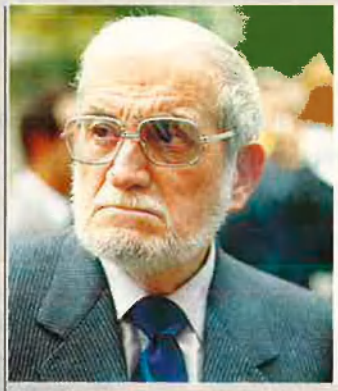

Conxa Piquer va administrar, fins a la mort, una gran fortuna. ARXIU

Ricard Blasco: "Conxa Piquer és un exemple de voluntat i tenacitat molt matinera, comença jove, està molt de temps i sap retirar-se quan toca. Ocupa un lloc estel.lar en la cançó espanyola. També he de dir que va contribuir força a escampar els pitjors tòpics valencians. Pel que fa a la seua influència sobre l'època recorde quan deia això de *La otra*: "no llevo un anillo con una fecha por dentro"; la qual cosa feia referència a la història d'amor amb el torero que va tenir més tard".

Manuel Vicent: "Conxa Piquer ha estat una valenciana arriscada, una divinitat amb tot el caràcter de barri i al mateix temps universal. Diverses generacions tenen la seua veu encara al voltant de tots els safarejos, els patis de lleure i els terrats on estenem la roba. Així, també omple les grutes de la memòria on hi ha la fam, els amors tèrbols, el goig de viure i les històries senzilles d'un poble. Un tòtem femení del nostre poble.

Josep Maria Morera: "Pense que hi ha més d'una Conxa Piquer perquè se'n poden fer diferents consideracions: una d'elles és la més íntima, com una mare dins de casa, que ens aporta una comunicació vernacla i íntima des de la meua generació fins a dues o tres més enrere. És la Conxa vincle íntim, casa, vida familiar. Tota la intimitat imaginable. La segona és l'artista, el mite, la diva única i indiscutible. La tercera és la que,

Ricard Blasco, Manuel Vicent i Josep Maria Morera. V.JIMENEZ/GIL/GIL

Jaume Perich, Néstor Luján i Guillermina Motta. UMBERT/MORERA/ARXIU

en cantar, ho fa contant les seues cançons, transmetent un sentiment de condol, compartint els seus herois i les seues heroïnes, tota la seua situació amb tots nosaltres, perquè ella hi posava una gran part de la seua collita. Parlar de Conxa és fer-ho d'històries populars, de tot el món de postguerra, d'una impotència, d'una realitat històrica plena de frustracions, enamoraments impossibles, d'una societat on la llibertat no és possible. Cançons com *La otra*, *La lotera*, *El maletilla*, etc., reflecteixen aquest món d'impotències: "No llevo un anillo con una fecha por dentro ".

Jaume Perich: "Prefereixo no fer cap valoració. Amb tots els respectes per la senyora, ella representa un tipus de cançó a la qual tinc una mania especial. Primer, perquè les lletres i les músiques són molt cursis i, segon, perquè em recorda una infància gris i molt fotuda sota el franquisme. En aquell temps les emissores de ràdio només feien que posar aquesta música tot el dia".

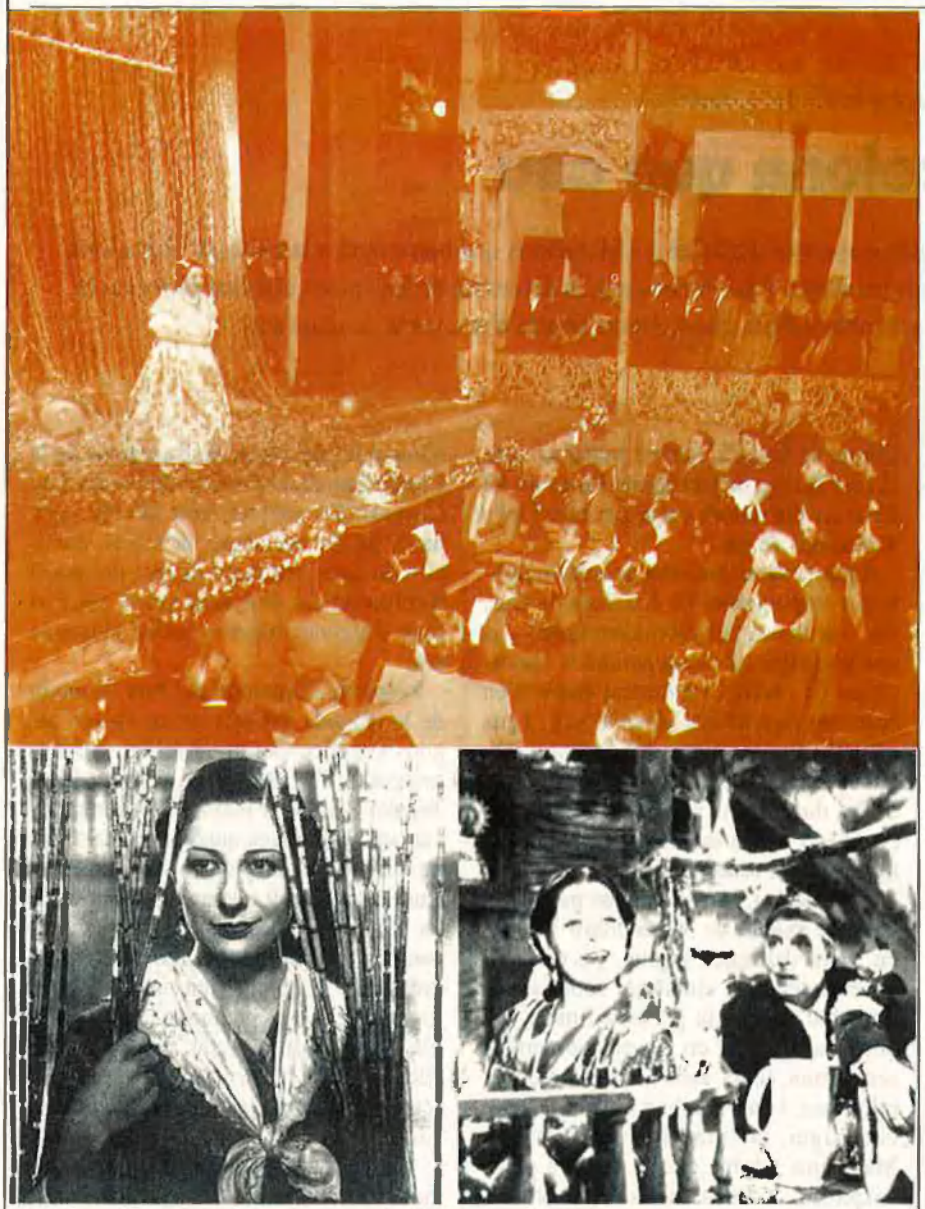
Néstor Luján: "No és un gènere que m'hagués interessat mai, preferia altres coses. Ara, la senyora Piquer era una cantant i una artista rigorosa, això sí. Era d'una serietat total. Tot i l'aparent frivolitat, era de les coses menys frívoles que hi havia".

Guillermina Motta: "Jo tinc tots els seus discos. L'escoltava des que era petita, ja que, afortunadament, la posaven molt a la ràdio. La setmana abans que morís em vaig comprar un *compact disc* de la Piquer i me l'anava escoltant dia rere dia".

res la cançó havia de donar-li els seus triomfs més clamorosos i alguns títols que ja formen part de la música popular d'aquest segle. Unes cançons elaborades pel triumvirat León, Quintero i Quiroga que trobarien en la cantant la seua expressió més sublim: *Tatuaje, Ojos verdes, Francisco Alegre, Romance de la otra...* més de dues-centes cançons per les quals artistes tan diferents com Serrat, Jaume Sisa-Ricardo Solfa o Luz Casal, no han ocultat la seua devoció i el seu deute.

Diuen que va tenir un *flirt* amb el totpoderós Serrano Suner, i que aquesta seria una de les causes de la caiguda en desgràcia de Miguel de Molina, l'altra gran estrella de l'època que emprendria el camí de les Amèriques per instal.lar-se allí definitivament. Xafarderies de postguerra per a una època en la qual la seua veu apareixia com l'únic bàlsam entre històries de desamors, amors maleïts i impossibles. Ara, paradoxalment, la seua veu s'ha apagat en un moment en què la *copla* torna a col.locar-se entre els gustos populars.

S'ha assenyalat Vázquez Montalban com un dels primers en la recuperació de la figura de la Piquer, a l'igual que Terenci Moix. Un *redescobriment* lligat a la sensibilitat *camp* que va aflorar a finals dels anys seixanta. Des de l'esquerra més divina donya Conxa faria més sectarisme que totes les *ceis* juntes, mentre les seues

Conxa Piquer, calidoscòpica. ARXIU

cançons es passaven –com pamflets– de boca en boca. A la seua terra natal, donya Conxa ha tingut *fans* tan distingits com l'actual president de la Generalitat, Joan Lerma o l'ex-alcalde, Ricard Pérez Casado. Precisament des de les institucions socialistes valencianes es va tractar d'organitzar un homenatge a la desapareguda cantant amb resultat fallit. Desavinences econòmiques van malmetre les pretensions dels executius socialistes. La dama de la *tonadilla* havia sabut dosificar les seues aparicions públiques mentre alimentava la seua llegenda.

Una llegenda que no tindria continuació per molt que la Piquer s'entestara a abdicar en la seua filla, Conchita Márquez Piquer, atrapada en el mite matern. Com en la cançó, "se fue camino del cielo sin un hijo que la herede", encara que la Jurado i la Pantoja hagen propagat les seues cançons. Hauria estat revelador conèixer les opinions de la Piquer sobre aquestes versions. Més d'una butllofa alçaria, segur. I és que les relacions entre la cantant i el seu gremi mai foren tan cordials com havien d'haver estat.

Poques cantants poden oferir un palmarès musical tan compacte com el de la Piquer. Quan les opcions actuals estan entre José Luis Perales o Juan Pardo, la veu de la Piquer va poder triar-ne les millors per a ella. Unes temes que després s'encarregaria de modelar fins a aconseguir-ne unes interpretacions perfectes, equilibrades, treballades fins a l'últim detall. Una qualitat asssenyalada per tots els comentaristes i que ella va saber comunicar sobre l'escenari al llarg de més de trenta anys.

Carles Gàmez, amb informacions de Lourdes Toledo i Albert Punsola

La Piquer, Serrat i TV3

Al programa de TV3 *Així es la vida* de Josep Cuní, emès el 27 de juliol de 1990, tenia lloc segurament la que fou l'última *eixida* pública de la desapareguda cantant, amb motiu del programa dedicat a Joan Manuel Serrat. La cantant hi va intervenir telefònicament. Transcrivim a continuació per deferència de TV3, aquesta entrevista.

—CUNÍ: Donya Conxa, ¡bona nit!

—CONXA PIQUER: ¡bona nit! (rient)

—J.M. SERRAT: ¡Hola guapa. ¿Com estàs?

—CONXA PIQUER: Hola, bonico. Regular...

—J.M. SERRAT: Molt content de parlar amb tu...

—CONXA PIQUER: Jo volia parlar-te en català, però no me'n recorde.

—J.M. SERRAT: Pues hablamos en castellano, Doña Concha.

—CONXA PIQUER: Me cuesta mucho trabajo hablar catalán, aunque yo hablo también valenciano. Pero hace mucho tiempo que no lo hablo... y no tengo facilidad...

—J.M. SERRAT: Cal dir, per la gent que ens està escoltant, que sempre que ens veiem ens saludem en valencià i català, respectivament.

—CUNI: Donya Conxa, ¿com va la salut?

—CONXA PIQUER: Regular, llevo una temporadita muy fastidiada. Tengo una lesión en la espalda. Este es el motivo por el cual no he ido a tu homenaje, porque no puedo moverme con soltura ni andar con naturalidad.

—J.M. SERRAT: Pues le debo una visita.

—CONXA PIQUER: Cuando quieras.

—CUNI: Donya Conxa, ¿què suposa en Serrat per a vostè? ¿Qué le sugiere?

—CONXA PIQUER: ¡Un artista como una casa! Canta maravillosamente. Él ya sabe que le quiero muchísimo.

—CUNI: Donya Conxa, ¡gràcies per atendre la nostra trucada.

—CONXA PIQUER: Gràcies a vostè i a tots els catalans!

—J.M. SERRAT: ¡Un petó molt gran!

REPORTATGE

Psicosi d'enfonsament a la Ciutat Comtal

La Barcelona que cau

Últimament, els nombrosos casos d'edificis i edificacions que han caigut a la ciutat de Barcelona han neguitejat els seus habitants. Això no obstant, la diversitat de les causes que han provocat la majoria dels sinistres sembla indicar que es tracta només d'una ratxa de mala sort.

Fa poc més d'una setmana, la bastida que enteranyinava el monument de la plaça d'Espanya de Barcelona va cedir a causa de les fortes ventades, i el monument, lleument danyat, va convertir-se en una mena de segona façana de la Fundació Tàpies. Així, la campanya de Repsol de restauració de les fonts de Barcelona –patrocinador de la restauració per a la qual es va aixecar la bastida– es va transformar en un excel.lent motiu d'hilaritat. Aquest fet va culminar, per la situació cèntrica de la plaça d'Espanya –a la vista de milers de barcelonins–, un procés de psicosi dels habitants de la Ciutat Comtal a edificacions que sensorren, iniciat fa a penes un mes, amb l'enfonsament del número 33 del carrer Cadí, al Turó de la Peira.

LA SÍNDROME DE LA CASA USHER

A l'endemig, com se sap, una explossió de gas va destruir l'edifici número 111 del carrer del Comte de Borrell, enfonsament que ha obligat a enderrocar els edificis dels costats, greument afectats. Anteriorment, 80 metres de la Rambla Prim –construïda amb la intenció d'unir el barri de Sant Andreu amb el mar– van ensorrar-se al poc temps de ser inaugurada. També, dies després, un fals sostre de l'aeroport del Prat de Llobregat, va caure, amb sis ferits lleus com a resultat.

Aquest seguit d'enfonsaments d'edificis i edificacions han comportat l'esmentada sensació de psicosi en els ciutadans de Barcelona, que han començat a mirar amb desconfiança escletxes i humitats de les seves cases. Les causes dels ensorraments, però, poc tenen a veure entre si. En concret, l'enfonsament de l'edifici 111 del carrer del Comte de Borrell, que va saldar-se amb el trist balanç de tres morts i més de 40 ferits, es diu que va caure per una o més explosions de gas.

Aquesta versió ha estat posada en dubte per responsables de Catalana de Gas, SA –empresa del subministrament–, ja que les inspeccions comunitàries i particulars de l'edifici ensinistrat estaven en correctes condicions. Això a part, el gas natural conté un element odoritzant fortament perceptible, i per tant una fuga de les dimensions que haurien provocat l'explosió hauria estat advertida amb anterioritat a la catàstrofe.

I, per acabar, la hipòtesi que parla d'un possible suïcidi de Maria Martí i Aguilar, veïna del segon segona –pis on es va desencadenar el sinistre–, sembla poc probable, ja que la persona finada, segons va declarar en el seu moment el seu germà, tenia unes sòlides creences religioses, i anava a diari a missa. Sigui com sigui, la cuina del pis de Maria Martí, que sembla que és d'on va partir l'explosió, es troba en les dependències municipals, i és un dels elements que poden donar la clau de les raons del sinistre.

ACTUACIONS DE BOMBERS I LA GUÀRDIA URBANA

El pis del Turó de la Peira, tot i que va ocasionar menys pèrdues humanes i materials que les del carrer del Comte de Borrell, ja que sols va esfondrar-s'hi parcialment un edifici, és un tema més conflictiu perquè la causa de l'ensorrament eren unes bigues defectuoses. Les bigues de ciment aluminós –defectuoses– van nodrir gran part de les construccions d'edificis dels anys cinquanta i seixanta, i per aquest motiu són centenars els pisos edificats a Barcelona que poden veure-s'hi afectats.

En aquest cas es troben els veïns del número 22 del carrer de Buscarons de la Ciutat Comtal, al districte de Sarrià-Sant Gervasi. En concret, nou famílies van haver de ser evacuades dels seus domicilis fa dues setmanes davant del perill d'enfonsament dels seus pisos pel mal estat d'algunes bigues –també aluminoses.

Respecte a l'aeroport del Prat, el motiu de la caiguda del fals sostre va ser, segons s'explica –no es va deixar entrar la premsa, ni l'alcalde de la localitat, Lluís Tejedor–, un error humà. Concretament, van ser 500 metres quadrats de fals sostre els que van desplomar-se, i van caure d'una alçada de 9 metres. L'hora en què va produir-se l'accident va ser determinant per a evitar que els ferits haguessin estat més, ja que la majoria dels obrers esmorzaven. L'esfondrament de la Rambla Prim, d'altra banda, va ser conseqüència de la construcció d'un col.lector sense haver pres les pertinents precaucions.

Barcelona, com totes les ciutats del món, està sotmesa a l'envelliment de les seves edificacions; el fet que en poc més d'un mes se n'hagin ajuntat les suficients per a portar el neguit al ciutadà, no significa que la degradació dels immobles de la Ciutat Comtal sigui superior a la d'altres indrets.

Això no obstant, també és cert que durant l'últim any han estat nombroses les intervencions dels bombers i la Guàrdia Urbana per atendre reclamacions de veïns que es queixaven de presumptes desperfectes en el seu edifici, com és el cas dels veïns dels carrers de Verdi, Sostres i Baixada de la Glòria, al barri de Gràcia, a qui les obres en el número 280 del carrer de Verdi havien ocasionat escletxes i tremolors en les seves vivendes.

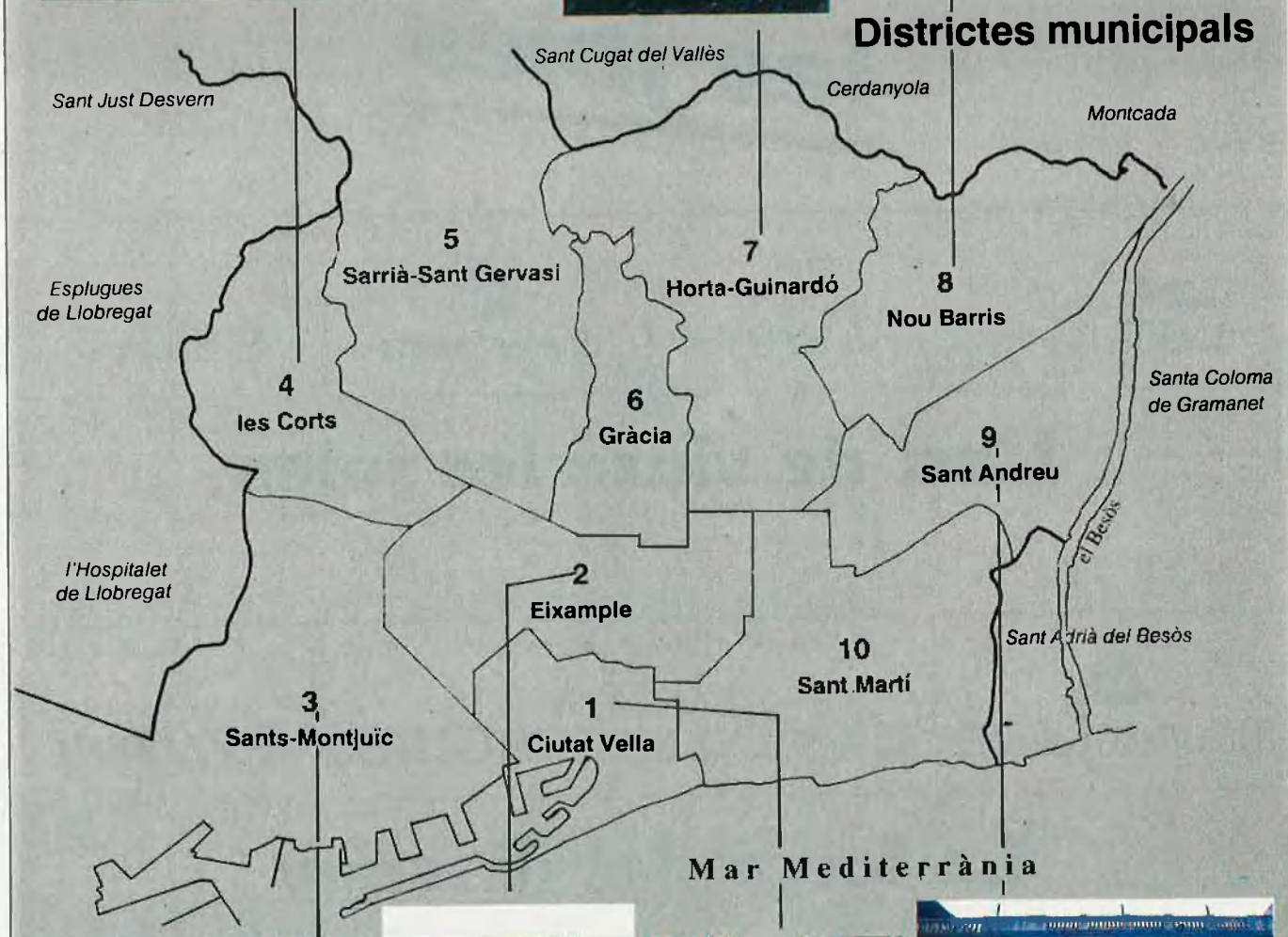
Eduard Company

Districtes municipals

MORA CARBONELL, S.A.

CASA FUNDADA EN 1914

El disseny de la llum i de l'espai...

les joies

LOTUS | Viceroy | Pulsar Quartz | SEIKO

L'art de viure les joies

Maurice Lacroix | LASSALE | LONGINES | Cartier

La força del disseny

Aquestes festes...
Llum i espai

MORA CARBONELL, S.A.

Correus, 10, 1r.
Tel. (96) 351 93 35 (4 línies)
46002 VALÈNCIA

ECOLOGIA

Disset anys lluitant pel medi ambient

GOB: l'espasa verda

L'any 1973 un grup d'estudiosos de la natura creà a Mallorca el Grup Ornitològic de Balears (GOB). Disset anys després, aquell GOB s'ha convertit en la consciència ecològica de les Illes.

En termes relatius, el GOB és el més potent grup ecologista de l'estat. En termes absoluts pocs són els que el superen. De fet, només quatre associacions el superen en nombre d'afiliats (Greenpeace-Espanya, Adena, Adenex d'Extremadura, i FAPAS). El GOB té actualment 3.200 socis repartits entre Mallorca i Menorca (2.458 i 684, respectivament). Aquest índex d'afiliació representa, ni més ni menys, que 41 i 102 socis per cada 10.000 habitants a Mallorca i Menorca respectivament.

Entre les quotes dels socis –3.000 ptes. cada any per als majors de divuit anys i 1.500 per als menors– més les subvencions, vendes i aportacions de particulars, s'aconsegueix un pressupost que per a enguany és de més de 20 milions de pessetes. Una quantitat de doblers que li permet ser gairebé a tot arreu. Allà on hi ha un problema relacionat amb el medi ambient, sigui urbà o natural, se sent la veu del GOB.

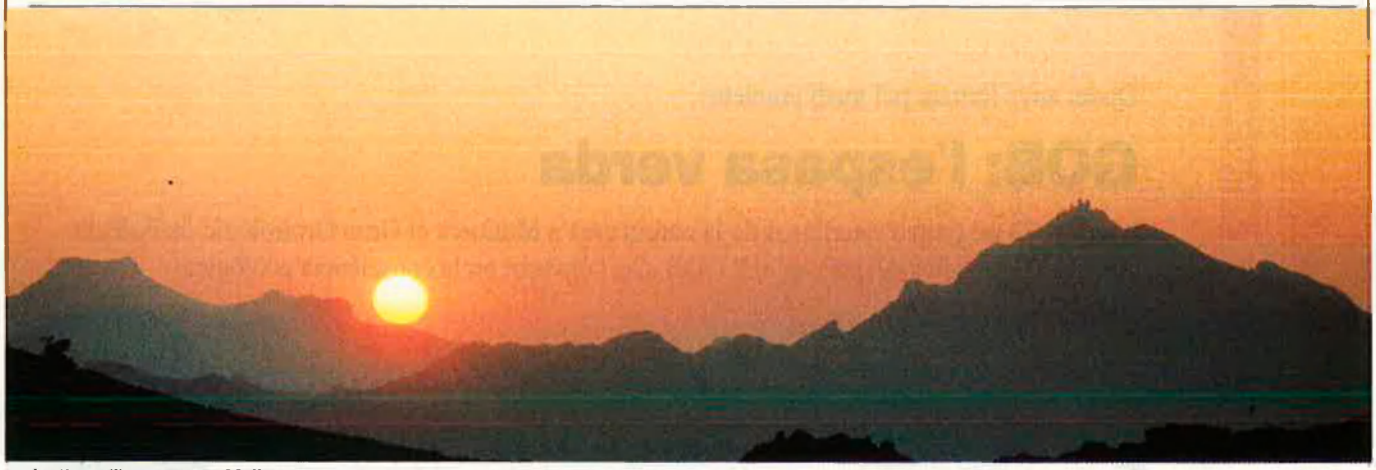
D'ORNITOLÒGIC A ECOLOGISTA

Quan es creà el GOB, els seus objectius eren només "l'estudi i l'observació de la naturalesa". Però ben aviat, i davant de la destrucció continuada del medi, "es plantejà –a l'any 1976– la necessitat d'adaptar els estatuts a les circumstàncies i a l'àmbit d'actuació del grup, cada vegada més ficat en temes de defensa de la naturalesa i el medi ambient". A partir d'aquell moment naixia el GOB tal i com se'l coneix actualment, amb els objectius "d'estudiar, divulgar i defensar la naturalesa i el medi ambient, tant natural com urbà".

Per aconseguir els seus objectius el GOB manté una quantiat d'activitats, la relació de les quals és impossible d'enumerar per qüestions d'espai: publicacions periòdiques i llibres; estudis sobre ornitologia, botànica, fauna, espais naturals, patrimoni històric, biologia marina, ictiologia...; edició d'opuscles, d'itineraris de natura, de díptics i tríptics...; exposicions, la darrera de les quals viatja actualment per tots els pobles de Mallorca sota el títol de "Per una Mallorca digna, prou urbanitzacions"; organització de seminaris i congressos, de projeccions públiques, de debats, d'excursions, de campaments de natura... Però sobre-

Platja d'Es Trenc (Mallorca). ARXIU

La Serra Tramuntana (Mallorca). ARXIU

El problemes principals

Els dirigents del GOB, Miquel Àngel March, secretari i membre de l'executiva, i Aina Llauger, membre de l'executiva, donen l'opinió del GOB sobre alguns dels principals problemes en què es troba la conservació del medi natural a les Balears en l'actualitat.

–El Catàleg d'Espais Naturals que ha d'aprovar el Parlament:

"És molt important perquè a les Balears la destrucció d'espais naturals ha estat tan evident que era necessari, com a mínim, protegir aquests espais. És important però no és l'únic instrument de l'ordenació del territori. S'ha torbat massa, i encara no està aprovat. El que temem és que existeixi interès a no aprovar-lo, o si s'aprova, que sigui tan retallat que surti un catàleg totalment descafeïnat, amb tal quantitat de minves que el facin incomplet i semiinútil".

–Cabrera:

"Nosaltres hem passat de l'alegria a la decepció. En aquests moments hi ha una certa decepció dins del GOB. Decepció perquè si bé Cabrera serà Parc Nacional, també és cert que hi ha hagut un menyspreu manifest a l'acord unànime del Parlament Balear (de protecció sense presència militar). I perquè també hi ha hagut un frau a l'opinió pública perquè han descafeïnat la llei en el sentit que es mantindran maniobres militars i, fins i tot, el director adjunt (del parc) el nomenarà el Ministeri de Defensa. Serà Parc Nacional i representarà una millora de la situació actual, però no serà de cap manera el parc que nosaltres voldríem".

–Camps de golf:

"És la darrera fórmula per a seguir urbanitzant espais naturals. A Mallorca ens aquests moments passen projectes urbanístics dins espais naturals, especialment a la Serra de Tramuntana, mitjançant els camps de golf. El govern aprovà una llei que facilitava la construcció d'aquestes instal.lacions dins espais naturals i, dissortadament, a Mallorca ja hi ha 9 camps de golf construïts i 12 aprovats, gairebé tots dins espais naturals, a més d'una trentena en projecte. Això comportarà, a més de la urbanització d'un espai natural, que en si ja és greu, una utilització indeguda del territori i, sobretot, un consum exagerat de l'aigua, que a Mallorca és un recurs escàs".

–Ports esportius:

"És un tema molt semblant al dels camps de golf. El govern dona suport absolutament als promotors nàutics fins al punt que el Pla Director de Ports Esportius que es presentà a informació pública, respon absolutament, i fins i tot supera, els interessos dels promotors pel que fa a la quantitat de projectes que es permeten. A Mallorca hi ha el projecte de duplicar l'actual oferta d'amarraments en un període inferior als 10 anys. Això significa privatitzar encara més el litoral i un impacte ecològic gravíssim".

tot, el GOB és conegut, i temut, per les seves campanyes de defensa d'espais naturals.

GOB: "EL BRAZO PELEÓN Y FOLLONERO DE LA IZQUIERDA"

Aquesta definició que Antoni Alemany (columnista i editorialista d'*El Dia-16)* dedicà al GOB potser expressa de forma clara la gran animadversió que certs sectors hi senten. No és que el GOB sigui d'esquerra –"El GOB és ideològicament i políticament plural, amb total independència de qualsevol grup concret"–, sinó que la decisió que empra en les seves campanyes –sempre de forma pacífica– l'han dut a guanyar-se l'antipatia de tot grup o institució urbanísticament desenrotllista. Constructors, urbanitzadors, bona part dels polítics de dreta i alguns d'esquerra... solen ser les dianes del GOB. Anomenar-los el GOB és com parlar del diable.

Les campanyes per a salvar S'Albufera d'Alcúdia, Es Trenc, Cabrera, Sa Dragonera o cala Mondragó, per citar només les que més ressò públic han tengut, han creat una llegenda –amb base ben real– entorn del GOB d'efectivitat i capacitat de mobilització popular que han dut algun polític a declarar que "a vegades no se sap qui governa, si el GOB o el govern" (Francesc Obrador, batlle socialista de Calvià i pre-candidat a les eleccions autonòmiques del 91 com a número u del PSOE, referint-se a la política d'ordenació del territori del govern Cañellas). Pot semblar una exageració del poder del GOB, però alguna cosa de veritat hi deu haver quan Bernat Deyà, enginyer i expert en urbanisme, declara (*Diari de Mallorca,* març 1990) que "el GOB desarrolla una tremenda actividad. Está en todo, entiende de todo, sale casi a diario en los medios de comunicación, en Baleares, tiene más poder que Saiz [conseller d'Urbanisme] y Cosculluela".

Miquel Payeras

PASSAT, PRESENT I FUTUR DE CATALUNYA A LES SEVES MANS

CONÈIXER CATALUNYA

és tenir present el passat, és viure l'avui, és preparar el futur.
Un llibre d'alta qualitat del qual no pot deixar de gaudir.
Un text rigorosament concebut perquè vostè conegui Catalunya.
Una lectura fotogràfica aclaridora i extensa.
Un llibre de gran format (32 × 24 cm), 376 pàgines
i més de 400 il·lustracions a tot color.

En venda a totes les llibreries. Distribució Les Punxes. Tel. 93 / 300 91 62

Generalitat de Catalunya
Llibreria

Rbla. dels Estudis, 118
08002 Barcelona

Del llibre Conèixer Catalunya, a 8 900 ptes. cada un, desitjo rebre contra reembolsament els exemplars següents

en català ☐ en castellà ☐ en anglès ☐ en francès ☐ en alemany ☐

Nom i cognoms

Adreça

Telèfon Codi Postal

Població Signatura

Data

ET/12

Si preferiu efectuar el pagament mitjançant targeta de crèdit, empleneu també les dades següents:

Si us plau, carregueu-ho a la meva targeta:

☐ American Express ☐ Eurocard
☐ Caixa de Catalunya ☐ 6000
☐ Master Charge ☐ VISA

Targeta núm.

Data Exp.

PAÍS

10.000 tones de mercaderies perilloses travessen cada any la ciutat

Tarragona: mapa del perill

Milers d'habitants dels barris perifèrics de la ciutat de Tarragona, pel fet de tenir un important complex petroquímic, es veuen assetjats molt sovint per la circulació indiscriminada de centenars de camions cisterna carregats amb mercaderies perilloses.

Una imatge quotidiana als barris perifèrics de Tarragona és la presència d'un camió cisterna carregat d'alguna mercaderia perillosa estacionat al costat d'una gasolinera o sota mateix d'un bloc d'edificis. Ens referim a una realitat que comença a ser evidenciada a tan sols dos quilòmetres del nucli urbà de la ciutat, i també al llarg de la carretera nacional 340 fins arribar a les poblacions del Salou i de Vila-seca. L'ermita de la Salut, l'àrea de Sant Vicent Ferrer i les Quatre Carretes són alguns dels llocs més sol.licitats, com també el barri de la Canonja. D'altra banda, per la carretera nacional 240, direcció a Lleida, el barri de Sant Salvador és un del indrets més freqüentats; però també s'escull com a lloc d'aparcament qualsevol carrer d'una barriada, qualsevol gasolinera o un bloc de pisos.

Conscients del risc que la circulació d'aquests vehicles comporta per a milers de persones, el sindicat CCOO no es cansa de demanar que construeixin accessos directes de les indústries químiques a l'autopista A-7. Les tràgiques conseqüències d'aquesta circulació indiscriminada augmentarien moltíssim davant d'una potencial emergència. A més, la carretera T-72, que teòricament és una via de comunicació per on s'haurien d'evacuar els treballadors del complex petroquímic de Tarragona i els seus veïns, és molt estreta, manca d'enllumenat i de seguida es col.lapsaria, cosa que obligaria a creuar un altre important nucli urbà, Constantí.

La picaresca és molta i hi ha camioners que aparquen el seu vehicle on els ve bé. Al primer lloc que troben giren la placa que han de dur obligatòriament per a identificar la mercaderia que transporten i desapareixen. El fet de posar aquesta placa al revés significaria que la cisterna és buida, però la majoria de vegades és mentida.

Sovint el problema és encara més greu. S'aparca la cisterna i el conductor se'n va a sopar o a dormir amb la cabina del vehicle lluny del lloc on ha abandonat la mercaderia que transporta. Si en aquest cas la cisterna patís alguna fuita, fins i tot, si algú la incendiés o atemptés contra ella, o simplement explotés per algun motiu, ningú no tindria dades a l'hora de saber quina substància es treballa.

Cal assenyalar que a conseqüència de la presència del complex petroquímic, que compta amb unes 20 indústries, circulen per les carreteres de l'entorn de Tarragona i pels barris perifèrics d'aquesta localitat camions cisternes amb productes altament periollosos, molt inflamables, tòxics, explosius, molt corrosius i, fins i tot, cancerígens. D'aquesta manera hi trobem etilè, propilè, butadiè, butilè, propà, butà, àcid sulfúric, àcid cianhídric, i acrilonitil, per citar-ne únicament els més importants que es fabriquen o es manipulen a les indústries químiques situades als voltants de Tarragona com són Repsol, Dow Chemical, IQA, Taqsa, Alcudia, Aiscondel, Basf, Hoescht, Bayer, Butano i Paular.

Aquest repertori pot servir per a il.lustrar molt bé la gran catàstrofe que podria ocórrer si un dia d'aquests explotés novament un camió cisterna enmig del complex petroquímic o als barris. Un exemple fóra recordar les conseqüències tràgiques del camió cisterna que es va accidentar al càmping dels Alfacs, a Sant Carles de la Ràpita. En aquella ocasió una única cisterna va causar 300 morts i 400 ferits. Si el mateix succeeix avui a la zona petroquímica o als barris, la catàstrofe s'incrementaria molt, més encara si considerem l'efecte simpatia que es generaria entre les bombones de les indústries químiques o dels altres camions que hi ha aparcats als llocs més insòlits.

Alguna cosa de semblant succeeix amb l'estacionament de trens amb vagons cisterna carregats de mercaderies perilloses a les estacions de classificació que Renfe té a Reus i a Tarragona. A més, aquests indrets tampoc disposen de les condicions de seguretat necessàries per a garantir la seguretat de la població. Per exemple, accedir a un d'aquests vagons és molt fàcil. Nosaltres mateixos vam poder apropar-nos-hi, contemplar-los detingudament, fotografiar-los i ningú ens va cridar l'atenció. Igualment podria accedir-hi una persona desequilibrada o un grup terrorista i produir uns danys humans irreparables.

Tot això es veu reforçat pel fet que els trens que transporten mercaderies perilloses que no tenen cap intervenció a Tarragona circulen via Sant Vicent-Tarragona-Reus en compte de fer-ho per la línia de circumval.lació Sant Vicent-Roda de Berà-el Morell, Constantí-Reus i viceversa.

L'estació de Tarragona-Classificació, situada a menys de 500 metres dels barris de Torreforta, Riu Clar i de la zona residencial Palau, manca d'un adequat accés per carretera i d'instal.lació pròpies per a l'extinció d'incendis. Malgrat tot, és un formidable centre d'estacionament i de distribució de vagons i contenidors-cisterna amb aquest tipus de mercaderia. D'aquesta estació depenen les estacions interiors de les factories següents: Campsa que envia gas-oil i fuel-oil, Butano (butà i propà), Aiscondel (clorur de vinil) i el moll d'inflamables del Port de Tarragona des d'on s'envien i on es reben mercaderies perilloses vàries.

Totes aquestes merdaderies han de rebre's i enviar-se a través de dita estació, però incomprensiblement i tenint en compte les mancances d'aquesta dependència, Renfe hi concentra quasi tot el tràfic de Repsol Química. En aquest cas els productes transportats per ferrocarril són generalment: amoníac, àcid sulfúric i acrilonitril.

Les tones anuals de mercaderies d'aquest tipus que passen per aquesta zona poden superar les 100.000. Aquesta concentració de mercaderies perilloses a tan sols 500 metres de la ciutat impliquen un

gran risc per als ciutadans.

La llei sobre el transport de mercaderies perilloses està sotmesa contínuament a noves modificacions. A hores d'ara el punt legislatiu és el Reglament Nacional de Transport de Mercaderies Perilloses aprovat pel govern espanyol el 1984. A partir de l'article 9 i següents s'afirma rotundament que els vehicles que transportin mercaderies perilloses hauran obligatòriament d'utilitzar les autopistes o autovies, abandonant-les exclusivament quan sigui indispensable per a arribar a la seva destinació, o bé, que existeixin raons de seguretat específica i estigui establerta la corresponent senyalització.

Cinta S. Bellmunt

El català a Europa, qüestió pendent

La recent aprovació del reconeixement del català al Parlament Europeu ha estat possible prèvia renúncia a la sol.licitud d'oficialitat realitzada pels parlaments balear i català, i exclou el País Valencià del domini lingüístic.

El passat dia 11 d'aquest mes, el ple del Parlament Europeu aprovava una resolució que reconeixia l'ús i la promoció del català en algunes activitats de la Comunitat Europea. L'acord insta el Consell, format per ministres dels estats membres, i la Comissió Europea a fer efectiu l'ús del català en quatre àmbits: la publicació en català dels tractats i textos fonamentals de la Comunitat, la difusió en català de la informació pública relativa a les institucions europees, la seva inclusió en els programes elaborats per la Comissió per l'ensenyament i el perfeccionament de les llengües europees i en quart lloc, la utilització del català en les relacions orals i escrites amb el públic a les oficines de la CE de les comunitats autònomes del Principat i les Illes.

Aquest és el resultat d'un procés que s'inicià l'any 1987 amb la recollida organitzada per la Crida a la Solidaritat de cent mil signatures d'arreu dels Països Catalans i el suport d'una llarga llista d'entitats, on es demanava el reconeixement de l'oficialitat del català a les institucions europees. A aquesta iniciativa, s'hi afegiren després dues resolucions dels parlaments autonòmics balear i català, aprovades el novembre del 1987 i el febrer de 1988 respectivament, on es formulava explícitament la mateixa petició: l'oficialitat del català a les institucions europees.

La diferència entre la petició inicial i el text finalment aprovat, que ha tingut com a ponents els eurodiputats Carles Gasòliba de CiU, Antoni Gutierrez d'IC i Ana Miranda del PSOE, és el resultat d'un llarg procés on intervenen molts actors diferents i també explícits canvis d'orientació. La recollida de signatures de la Crida aconseguí amplis suports, des de Narcís Serra fins a Garrigues Walker, i els organitzadors només toparen amb tres negatives significatives: Aina Moll, Maria Aurèlia Capmany i Miquel Roca. Les iniciatives parlamentàries també foren àmpliament recolzades; primer a les Illes, on el PSM aconseguí que fos aprovada majoritàriament, i després al Principat on l'acord de les forces polítiques fou unànime.

L'ADÉU AL CONSENS

Aquest consens inicial no durà gaire. Per aconseguir que la Comissió de Peticions del Parlament Europeu traslladés la demanda d'oficialitat al ple, eren necessaris dos informes previs, un de la Comissió de Cultura i un segon informe jurídic. El primer l'assumí l'eurodiputat socialista Xavier Rubert de Ventós, el qual, a més de l'oficialitat, recull altres peticions posteriorment *desaparegudes*, com la possibilitat d'usar el català en sessions parlamentàries especials. L'informe jurídic l'assumí l'eurodiputat del grup liberal (on està integrada CDC) Donai, però incomplí els terminis, sense que l'eurodiputat Carles Gasòliba doni mostres d'impaciència. L'aprovació l'abril del 89 de l'informe de Rubert de Ventós, a dos mesos de les eleccions europees, precipita el conflicte polític. Els socialistes aprofiten l'aprovació per obtenir, mitjançant anuncis pagats a la premsa, una rendibilitat electoral. Així trenquen l'esperit amb el qual Rubert de Ventós havia treballat fins ara i defugen la batalla electoralista.

Parlament europeu.

Paral.lelament, Carles Gasòliba, pressionat pel seu partit, intenta accelerar els treballs de Donai i a la vegada organitza un acte a Barcelona, per presentar-ne els resultats. El tema de l'oficialitat del català esdevé motiu d'enfrontament durant la campanya electoral europea, el juny del 89.

Redactats els informes, ambdós favorables, i situada la demanda dins la Comissió de Peticions, la crispació continua per decidir qui serà el ponent final de l'informe. Davant la impossibilitat d'un acord, la Crida intervé de nou proposant una comissió unitària presidida per un eurodi-

putat no català i amb un ponent per cada grup polític. La proposta és acceptada per tothom, excepte per Gasòliba, però una conferència de premsa de les entitats promotores facilita el canvi de posició de l'eurodiputat. Producte de les recents eleccions i de la nova configuració del Parlament, es crea una comissió on es margina el PP i els socialistes designen com a representant seu Ana Maria Miranda, de tesis centralistes i molt allunyada dels postulats de Rubert de Ventós. Aquesta designació fou avalada per l'eurodiputat socialista català Josep Verde i Aldea, que en una ocasió manifestà públicament que la petició d'oficialitat era una "tonteria", malgrat el suport que el cap dels socialistes catalans Raimon Obiols havia donat sempre a les tesis de Rubert de Ventós.

ARXIU

L'ADÉU A L' OFICIALITAT

El procés entra a partir d'aquest moment en una fase de secretisme absolut que es trenca el setembre del mateix any, quan apareix un primer informe. En aquest text la petició d'oficialitat ha desaparegut i s'obvia qualsevol referència a la petició feta per entitats i ciutadans del País Valencià per mitjà de la Crida. El mes de juny d'enguany es dóna l'informe com a definitiu. Els intents de la Crida i altres entitats per forçar esmenes dels mateixos ponents esdevé inútil i topa o amb el silenci o amb actituds hostils com la d'Antoni Gutiérrez, que manifesta que si es presenten esmenes, ell seria el primer a denunciar-les. L'argument dels ponents és que la demanda d'oficialitat trencaria el consens del ple.

Com que cap eurodiputat català accepta presentar esmenes, la mateixa Crida, juntament amb ERC, UPV i el PSM, tramiten les seves esmenes a través d'Herri Batasuna en el cas de la Crida, i a través dels grups Arc Iris i els Verds en els altres casos. Les esmenes presentades pretenen recuperar la petició d'oficialitat, a més d'altres reivindicacions *perdudes* pel camí, com també fer constar en el text la totalitat de l'àmbit lingüístic del català.

Els resultats són prou coneguts. L'informe Redding fou aprovat gairebé per unanimitat, sense recollir cap de les 26 esmenes. Els esmenants foren acusats d'intentar provocar la caiguda de l'informe. Rubert de Ventós fou l'únic eurodiputat català que en algunes esmenes no votà en contra, s'abstingué.

I ARA, ¿QUE?

La resolució aprovada només reconeix l'ús del català en els quatre àmbits abans esmentats. En dos d'ells el català ja s'utilitzava abans. La traducció de textos l'ha realitzada sempre el Patronat Català Pro-Europa i l'ús del català a les oficines de la CE d'aquí no requeria una resolució perquè tots els eurofuncionaris que han obtingut plaça per treballar-hi són catalans.

L'única via que li queda ara a l'oficialitat del català és que un estat membre ho demani al Consell i aquest estat és l'espanyol. Una petició difícil d'imaginar ara per ara.

Pere Martí

Opinions per una resolució polèmica

Aureli Argemí, secretari general del CIEMEN.
La resolució del Parlament Europeu no correspon a les peticions d'oficialitat del català formulades pel nostre poble mitjançant signatures o de dos dels seus parlaments. És un document redactat amb molta por i poca gosadia i que a més no recull tota l'àrea lingüística catalana.

Antoni Badia i Margarit, exrector de la Universitat de Barcelona.
D'entrada, la resolució m'ha provocat una decepció, l'acord és defraudador respecte al que esperàvem. Malgrat tot, és un pas endavant, petit però important que pot contribuir positivament a la normalització interior.

Antoni Ferrando, catedràtic de la Universitat de València.
És un pas molt important en el camí cap al reconeixement del dret dels europeus a no ser discriminats per raons lingüístiques, però dista molt de ser satisfactori. L'exclusió del País Valencià ens discrimina doblement perquè s'hi ignora la nostra existència i perquè no es reconeix que siguem de la mateixa comunitat lingüística

Sebastià Serra, diputat autonòmic del PSM
No és el que s'havia sol.licitat. Simbòlicament és una petita passa, però cal seguir la lluita en tres nivells: l'ús quotidià de la llengua en el país, el suport institucional intern i el suport internacional mitjançant el govern de l'estat.

Vicent Soler, vice-president de les Corts Valencianes
És un pas endavant cap al futur, cap al ple reconeixement de la europeïtat del valencià.

Ramon Lapiedra, rector de la Universitat de València
És un fet positiu, encara que no tinc una informació global i a fons del tema. Em sembla que ens hem quedat a mig camí, però tampoc conec l'abast de la negativa.

SETMANA

Mil milions per a les dones

El Govern Balear, mitjançant les conselleries de Sanitat i Seguretat Social, l'adjunta a Presidència, la de Treball i Transports i, finalment, la de Cultura, Educació i Esports, ha presentat el Pla d'Igualtat d'Oportunitats per a la Dona. El Pla, presentat conjuntament per Gabriel Cañellas, president del govern, i Maria Antònia Munar, consellera de Cultura, tendrà una dotació pressupostària triannual de 1.100 milions de pessetes.

Segons explicà la consellera Munar, el Pla, a més dels aspectes de formació i informació a les dones, contempla l'estudi de la possibilitat de la revisió d'alguns articles del Codi Civil Balear que podrien tenir algun element o disposició de caràcter discriminatori cap a les dones.

En concret, el Pla té tres programes trianuals que són: primer, la integració de la dona en el món laboral, per a la qual cosa es faran cursos de formació ocupacional i de reciclatge professional, amb un pressupost de 460 milions de pessetes. En segon lloc, es dedicaran 260 milions a l'atenció social de les dones. Finalment, 360 milions es destinen a assegurar l'accés de totes les dones a l'ensenyament.

Dins cada un d'aquests programes generals del Pla es desenvoluparan programes més concrets com poden ser programes de promoció sòcio-culturals, d'educació d'adults per a dones, de la posada en marxa de l'escola experimental de recursos humans, o el programa de formació en col.laboració amb l'INEM.

Miquel Payeras

De nou, Montagut.

Aquest darrer estiu les terres de Montagut, en el municipi d'Alcarràs (Segrià), van viure uns violents esdeveniments: forces de la guàrdia civil i agents de seguretat privada van desallotjar contundentment els parcers que defensaven les seves terres davant la intervenció del legítim propietari –segons la justícia–, que és Agrolérida. Les màquines d'aquesta empresa van destruir diverses hectàrees d'arbres fruiters i van causar ferits lleus. (vegeu el reportatge "Aquesta terra és nostra" EL TEMPS núm. 320).

Aquesta setmana els incidents s'han reproduït, si bé els parcers de Montagut no han ofert resistència. La destrossa, però, ha estat gran. Segons Àngel Modol, portaveu dels parcers, "les màquines d'Agrolérida van irrompre a les nostres terres i van llaurar unes 100 hectàrees en què acabavem de plantar ordi i on també teníem perers i presseguers". En total els 6 tractors i les tres excavadores van arrancar uns 1.500 arbres fruiters.

La història d'aquesta situació remunta a uns quants anys. El 1963 l'estat va expropiar part de les terres de Montagut als canonges que les arrendaven fins aleshores als parcers. La part que no va ser expropiada la va comprar Agrolérida als canonges el 1968. No satisfeta amb aquesta petita part de les terres de Montagut, Agrolérida va voler fer-se amb la resta i va proposar a l'estat una permuta de terres que, després de ser aprovada el 1970, va permetre a Agrolérida de fer-se propietari de totes les terres de Montagut. L'administració va continuar cobrant els tributs dels parcers fins al 1977, quan des del 1970 ja havia lliurat les terres a Agrolérida, tot induint als parcers a creure que encara n'era l'estat el propietari. El conflicte va esclatar quan Agrolérida va començar a treballar les terres, com a propietari.

Després de diversos incidents i després que els tribunals haguessin negat repetidament als parcers tot dret sobre les terres, l'administració es va comprometre a revisar la situació. Però tal com afirma Angel Modol , "la Generalitat només s'ha compromès de paraula; però a l'hora de fer alguna cosa concreta, res". I afegeix: "sabem que l'administració va actuar malament i ara, sigui la que sigui, no pot renunciar al diàleg".

Angel Modol creu que "si Agrolérida estigués tan segura que és la propietària i, en definitiva, de la justícia, no vindria amb la Guàrdia Civil. Això és prova de la feblesa dels seus arguments". Àngel Modol pensa que l'administració hauria d'oferir una solució política i que, en canvi, ha triat la via d'abandonar el tema per cansament dels quie reclamen.

"Això –afirma el portaveu dels parcers– només perjudica l'agricultura catalana, ja que Agrolérida farà una explotació a l'americana: molt de cereal, del qual viuran 3 o 6 famílies, mentre abans del mateix tros de terra, en podíen viure 300". Fa uns dies el delegat d'Agricultura de la Generalitat, Francesc Camino, va dir al senyor Modol que estaven per l'explotació familiar.

Albert Punsola

Dalt, M. Antònia Munar. Baix, Alicia Boado i Fermin Artagoitia. JOAN CELIA/RAFA GIL

Una altra moció, si us plau

València ciutat és plena d'alcaldables per a regir teòricament els desitjos dels ciutadans que d'ací a sis mesos tindran l'oportunitat d'elegir novament els

Flash

JORDI MORERA

Repsol* restaura *les fonts de Barcelona

ARXIU

El cas Núria Cadenas continua despertant mostres de solidaritat. En el tercer Nadal que la jove independentista passa a la presó, s'ha organitzat per al proper dia 19 a Barcelona un macrorecital de cançó catalana. Sota els lemes "Radicalment, la llibertat" i "La cançó en solidaritat amb Núria Cadenas" està previst que es reuneixin a les Cotxeres de Sants divuit cantautors i grups d'arreu del nostre país, entre els quals hi ha Lluís Llach, Joan Amèric, Celdoni Fonoll, Ovidi Montllor, Núria Feliu, Partaka, Rosa Zaragoza, Rafael Subirachs, Josep Tero i el grup Pixamandúrries.

Ramon Aguiló, batlle de Palma, s'enfronta durant les darreres setmanes a una *guerra* amb els funcionaris de l'Ajuntament. El motiu és la petició de revisió de categories professionals. El desacord és total i les mobilitzacions ja han arribat a límits perillosos: les manifestacions dels funcionaris ja han tengut com a destinació el domicili particular d'Aguiló. En ambients polítics es parla de la *casualitat* que un dels líders del moviment funcionarial sigui Eberhard Grosske, candidat per Esquerra Unida a l'ajuntament a les pròximes eleccions i també dirigent sindical de Comissions Obreres a l'Ajuntament.

El Tribunal Constitucional va deixar suspeses el passat dia 10 les sentències per les quals la Universitat de València ha de restituir en el seu escut la Verge de la Sapiència. Així es mantindrà la resolució fins que es decidesca el recurs d'empara presentat contra aquestes sentències per la Universitat al Tribunal Constitucional que ha demanat celeritat davant dels interessos que hi concorren. El Constitucional considera que hi ha una gran necessitat de mesurar de manera correcta els interessos generals i particulars.

seus representants —i cal que desitgem que aquesta vegada no tornen a *equivocar-se*.

Els regionalistes d'Unió Valenciana, el PP i Manuel del Hierro han estat els primers a iniciar les converses per a procedir a la convocatòria d'una moció de censura, encara que González Lizondo i la seua Unió Valenciana pareix que siguen els únics interessats que tot arribe a bon port i que el seu líder puga fer-se amb el govern de la ciutat.

Fins ací pareixia que tot acabaria en un intent més que improbable de reeixir, perquè només tenien quinze dels disset vots necessaris perquè la moció poguera dur-se a terme.

Dimecres passat, Fermín Artagoitia anunciava en conferència de premsa la seua eixida del CDS i el seu pas al Grup Mixt de l'Ajuntament, com també la renúncia a la segona tinença d'alcalde, càrrec que tenia des de l'estiu, després que el grup centrista s'haguera recompost, amb el retorn de l'independent, elegit en les llistes del CDS, Jose I. Garcia Ninet, que junt amb Alicia Boado i el mateix Artagoitia iniciaven una nova línia política de cooperació amb el grup socialista de l'alcaldessa, Clementina Ródenas.

Artagoitia ha justificat aquesta decisió fent públiques les seues diferències amb la direcció del partit, tant de Madrid com de València. Tot i que no ha anunciat el seu ajut a la moció de censura que, almenys, es va emparaulant, es pensa que la seua eixida del partit i l'accés al Grup Mixt ha estat un primer pas per a recolzar-la. Amb Artagoitia el possible derrocament de Ródenas està a un sol vot de fer-se realitat. Totes les mirades es fixaven en Alícia Boado, que de moment ha anunciat que serà "respectuosa amb les decisions que prenga el partit", que mitjançant el seu president federal, Gerardo Múnoz –amb el vist-i-plau de Madrid–, ha declarat que el CDS continuaria la seua línia política de col.laboració amb el grup socialista.

"No hi ha cap moció de censura –ha declarat a EL TEMPS Manuel del Hierro, regidor del Grup Mixt de l'ajuntament–. Només unes converses entre partits per analitzar l'actuació del PSPV a l'ajuntament". Ningú vol declarar les seues intencions respecte a aquesta qüestió i així tots apel.len al seu servei a la ciutat per justificar aquesta mena de novel.la per entregues.

"Si és possible millorar la situació de la ciutat, prendrem les mesures necessàries, entre les quals hi ha la moció de censura –ens ha comentat del Hierro–". La intenció és clara, però no tant. Encara que s'arribara a arreplegar els vots necessaris per a fer realitat aquesta moció de censura, les discrepàncies entre els opositors semblen clares. El PP ha mostrat diàfanament que només farà costat a la moció de censura si hi ha possibilitat que arribe a prosperar, i així mostra les seues reserves a prestar suport obert als regionalistes d'UV, amb els quals lluiten per un espai electoral similar. Fins i tot el seu portaveu a l'Ajuntament, Martín Quirós, qualificava al principi d'"agitació política" la moció de censura plantejada pels regionalistes, amb la qual cosa demostren que no creuen massa en la idoneïtat d'aquesta possible moció.

Mentrestant, l'alcaldessa, Clementina Ródenas, mostra una tranquil.litat aparent i desitja que continue en vigor el pacte de progrés que tenien el seu grup i el CDS, malgrat la renúncia d'Artagoitia, la qual considera un problema estrictament personal. Igualment, el grup EU-UPV declarava en comunicat a la premsa que "mentre uns continuen autopromocionant-se com a futurs alcaldes de la ciutat, altres [en referència al seu grup] continuem treballant". D'aquesta manera s'oposaven a qualsevol possible moció de censura, i qualificaven els últims esdeveniments com de "trist espectacle". Igualment afegeixen que, davant el debat pròxim d'aprovació de pressupostos, aquests fets fan que la seua importància, segons EU-UPV, puga quedar reduïda a un "pur tràmit".

Probablement aquesta moció no prosperarà, principalment per les diferències notòries que els distints *censors* tenen entre ells, i els recels i rivalitats polítiques que, a les portes d'unes eleccions municipals el maig del 1991, poden resultar decisives a l'hora de preveure uns possibles resultats, que tots esperen que siguen els millors.

Daniel Hermosilla

Diners públics i moral catòlica

La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona governen un centre assistencial on no es practica l'avortament legal.

El passat estiu, el president de la Generalitat, Jordi Pujol; l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, i l'arquebisbe de Barcelona, Ricard Maria Carles van signar un conveni segons el quals, el passat mes d'octubre, dos representants del govern català van entrar a la MIA (Molt Il.lustre Administració), màxim òrgan de govern de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. D'aquesta manera, els sis membres de la direcció d'aquest centre assistencial, gestionat amb diners públics, es reparteixen equitativament entre Generalitat, l'ajuntament i l'església.

El conveni que van signar els quatre representants de l'administració i els dos de l'església catòlica estipula en el seu preàmbul que "entre els trets distintius de l'assistència sanitària prestada per la institució destaca l'alt grau d'eficiència d'una medicina practicada d'acord amb els principis ètics de l'humanisme cristià i de les normes morals de l'església catòlica".

Els acords a adoptar han de gaudir de la majoria absoluta dels integrants de la MIA (quatre vots), tret de cinc supòsits que exigeixen la unanimitat. Entre aquests punts destaca el que fa referència a "la utilització dels serveis o de les instal.lacions de la institució per a qualsevol pràctica, tècnica o actuació sanitària que, directament o indirectament, estigui en contradicció amb els principis religiosos, ètics, morals i benèfico-assistencials que han caracteritzat l'Hospital des de la seva fundació".

Hospital Sant Pau: garanties vulnerades. D. UMBERT

Aquestes dues cites textuals i la que especifica que els dos membres designats pel president Pujol, i també la resta d'integrants de la MIA, "han d'assumir els drets i les obligacions derivats de la seva incoporació", tanca les portes a la pràctica de qualsevol tècnica sanitària que els representants de l'església considerin que contradiu els seus principis morals i religiosos. Tot això, tenint en compte que per a la construcció del nou edifici de l'hospital la Generalitat "assumeix –segons el conveni esmentat– el compromís formal d'aportar com a dotació patrimonial aquella part dels fons que calgui per fer realitat el projecte (d'ampliació) en el termini màxim de quatre anys des de la seva aprovació".

L'oposició de la jerarquia catòlica a l'avortament, fins i tot en aquells supòsits que contempla la llei (perill per a la mare, malformació dels fetus i violació), i també a les tècniques legals de reproducció assistida, entre altres privarà els usuaris de l'hospital d'una assistència que la llei i la Constitució els garanteixen, en un centre que, paradoxalment, governen en majoria representants de l'administració publica. No cal aprofundir gaire en la lectura de la Constitució espanyola per a descobrir les garanties que es vulneren a l'Hospital de Sant Pau: a la igualtat de tots davant la llei sense discriminació per raons de sexe, raça, religió o opinió; a la llibertat ideològica i religiosa dels individus; i al que recorda que cap confessió tindrà caràcter estatal.

La part de la dels usuaris de l'Hospital, Generalitat, ajuntament i església coarten la llibertat del personal mèdic i auxiliar del centre en l'exercici de la seva professió, no donant-los ni tan sols l'oportunitat de mantenir-se en la legalitat. Cal concloure que els metges de l'hospital es veuen obligats a negar-se i negar uns drets contemplats i reconeguts per l'Estat de Dret. Una contradicció més que posa de manifest una actitud antidemocràtica, per poc valenta, de les administracions autonòmica i municipal.

El caràcter confessional i privat de la fundació de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau no hauria d'haver estat un impediment perquè Pujol i Maragall introduïssin, aprofitant la seva entrada a l'òrgan de direcció i l'aportació de diners dels contribuents per al finançament de les noves instal.lacions, un corrent d'aire renovador, plural i democràtic en aquest centre, que, cal recordar-ho, es finança amb diners públics en virtut del concert sanitari.

Sembla que les institucions que porten el pes de la responsabilitat de gestió a l'estat espanyol (govern central, autonòmic i municipal) estan decidits a evitar qualsevol fricció amb una església catòlica que no ha dubtat mai a atacar directament les fonts del poder escollides democràticament a les urnes. Només cal recordar la visceralitat del document dels bisbes. Al Cèsar, el que és del Cèsar...

Jofre Basterra

DANONE
Aliments frescos i naturals

ESTAT

Greus dificultats per a formar el nou govern basc

Intransigència i divorci

La formació del pròxim govern basc passa més dificultats de les que s'esperava des de la jornada electoral del passat 28 d'octubre.

Tot i que encara pot sonar la campana de l'acord entre el PNB i el PSOE basc, tenint en compte els contactes d'*alt nivell* que es mantenen d'amagat, qui més qui menys espera que la intransigència socialista a l'hora d'acceptar les condicions –rigorosament estatutàries– dels nacionalistes de Xabier Arzalluz condueixi a un divorci entre els que al llarg d'alguns anys han compartit l'escàs poder polític a Euskadi.

Ramón Jáuregui, secretari general del PSE-PSOE, ha posat, teledirigit per José María Benegas, el llistó massa alt perquè el Partit Nacionalista Basc cedeixi en la pretensió d'arribar al límit en en el desenvolupament de l'Estatut de Guernika. La paradoxa, en aquest cas, es produeix en veure que el que exigeixen els nacionalistes és el mateix que es defensava en les files socialistes el 1980: la banca oficial basca, l'assumpció de competències plenes en la Seguretat Social i la participació real de les institucions d'Euskadi en les empreses estatals situades al territori basc. Avui, deu anys després, Benegas i els seus acòlits ofereixen bocins i exigeixen respecte a l'estat, a la unitat espanyola i a la Constitució. El que era consens fa deu anys s'ha convertit en inacceptable ara. Els nacionalistes comenten jocosament que l'únic que faltava era que els socialistes li haguessin exigit suport a Felipe González.

Segons fonts polítiques consultades per EL TEMPS, al País Basc els socialistes no juguen net, ja que esgrimeixen el xantatge com a base de negociació del futur govern basc. Així, Benegas ha arribat a dir que si el seu partit no entra en l'executiu de Vitòria-Gasteiz, hi haurà un enfrontament seriós entre bascos i espanyols, via govern de Madrid. És a dir, que el govern central adoptaria una postura bel.ligerant a l'hora de coadjuvar al desenvolupament econòmic, social i polític del País Basc.

El mateix Benegas, al cap i a la fi porta-

Han acabat els temps feliços. CUMBERT

Continuem igual

Quan tot semblava donar a entendre que PNB i PSOE repetirien govern de coalició a Euskadi, els darrers esdeveniments desmenteixen aquesta possibilitat. Les dades apunten als homes de Felipe González com a responsables del possible fracàs negociador, ja que demanen molt i no donen res. Benegas, Jáuregui i companyia pensen, i així és, que mentre el govern de l'estat estigui en mans dels seus correligonaris, l'assumpte de l'autonomia basca els importa ben poc. I el més trist és que tenen raó. L'anomenat estat de les autonomies, eufemisme que amaga un frau històric a les consciències de les nacions sense estat, és una fórmula de laboratori, amb l'única finalitat de dissimular l'aferrissada voluntat centralista d'una classe política –l'espanyola– no gaire disposada a reconèixer consegüentment l'existència d'unes altres formes de veure l'estructura política de l'estat espanyol. Continuem igual.

farcells de Felipe González, manté postures contraposades. Mentre declara al PNB en la mesa de negociació que el procés estatutari ja està tancat i que els sostres autonòmics d'Euskadi ja han estat aconseguits, segons versió de l'estat, per un altre cantó manifesta que s'ha d'arribar a un acord d'estat per a delimitar perfectament les autonomies basca i catalana (les úniques serioses, segons ell) de les altres. I al mig d'aquest autèntic pastís mental, el número tres del PSOE diu que si no es donen més transferències a Euskadi o a Catalunya és perquè les altres autonomies

Nacionalistes i socialistes, enfrontats pel desenvolupament de l'estatut ARXIU

podrien considerar-se discriminades.

En aquest punt, els nacionalistes bascos no cedeixen, ja que consideren que si s'accepten els punts de vista del PSOE, tot el seu entramat no valdria ni el paper en què està escrit i que els objectius llargament perseguits de la seva estratègia política quedarien definitivament abandonats.

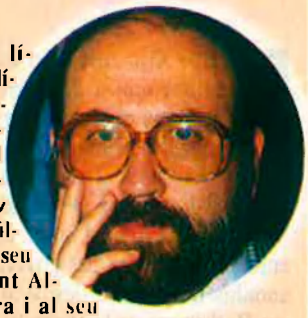
Però hi ha més. Recelosos els socialistes bascos pel mal resultat electoral del 28-O, tot i formar part de la bona gestió de l'anterior govern basc, han demanat la formació paritària del futur executiu i han plantejat la construcció de 20.000 vivendes socials en el marge esquerre de la ria de Bilbao, gestionada per les regidories controlades en última instància per Ramon Jáuregui. A canvi, han ofert el control de l'Escola Nàutica de Portugalete –oferta fa sis mesos i no acceptada pels nacionalistes–; les transferències en matèria de Justícia, però només quant a mitjans materials ("llapis i bolígrafs" comenten amb sorna en medis polítics); i veu, sense vot, en algunes empreses d'àmbit estatal. Es a dir, no res.

Totes aquestes dades no són més que exemples d'una actitud que no es correspon en absolut amb un balanç electoral en què el PNB té sis escons més que el PSE-PSOE en el Parlament basc. Aquesta institució, el pròxim dia 18, elegirà la composició de la mesa, i per això es negocia intensament entre els diversos partits polítics. Del seu resultat podrà deduir-se la futura composició del govern basc que avui ja no passa per la combinació PNB/PSOE ja que queda oberta la possibilitat de reunir entorn de la taula de govern d'Ajuria Enea un *tot* nacionalista amb membres del PNB, d'EA i d'Euskadiko Ezkerra. I això, a Madrid, pot produir més d'un infart.

José Miguel García Mateache

DES DEL RETIRO

De Guerra a Solchaga

En una línia política realment florentina, el president Felipe González ha fet costat últimament al seu vice-president Alfonso Guerra i al seu ministre d'Economia, Carlos Solchaga. La cosa té certa gràcia perquè Guerra i Solchaga són adversaris irreconciliables dins del bloc socialista, on representen a grans trets l'ala esquerrana i dretana respectivament. De l'actuació i de les declaracions del primer ministre no hi ha manera de deduir si es decanta a favor d'un o de l'altre. No hi ha indicis de si es vol carregar Guerra o Solchaga com a membres del seu gabinet. En els dos casos tindria raons de sobra per a destituir-los i enviar-los, encara que només fos una temporada, a un balneari de polítics cremats per l'exercici del poder.

Però precisament aquesta actitud equidistant i igualment favorable als dos personatges, els quals empara amb declaracions ambigües, està dibuixant un nou esquema de relacions dins el govern. Felipe González no ha dit que no farà una remodelació del govern actual, solament ha insinuat que no serà abans de Nadal i això perquè no té temps de rumiar les alternatives possibles. És a dir, que hi haurà canvis de ministres. I o bé fa fora Guerra i Solchaga i replanteja la correlació de forces interna de cap a cap, o bé guarda tots dos dins del gabinet, de manera que l'un neutralitzi l'altre. El que cada cop sembla menys possible és que mantingui Guerra i tragui Solchaga. En aquest cas, és obvi que González quedaria com un presoner en mans del seu lloctinent. El president ha anat basant gran part del seu poder precisament en l'arbitratge entre els diversos corrents presents al PSOE, i concretament entre l'ala liberal del govern i la socialdemòcrata. Prescindir d'aquest paper de mitjancer esquerdaria en gran mesura la base política que sosté actualment el president.

La impressió és que el president es tornarà a decantar per una reforma del govern molt limitada sense tocar, o sense tocar massa, la seva columna vertebral (Guerra, Solchaga, Serra, Almúnia, Fernández Ordónez, etc.). Al cap i a la fi la filosofia que es va desprendre del 32 Congrés del PSOE és que no cal canviar gaire les coses, i menys les persones, ja que tot rutlla bé. Just per no "morir d'èxit".

Josep M. Sanmartí

La batalla de Sevilla

Sevilla està considerada pel mateix PSOE com "la proa del vaixell socialista del país". No debades hi van nàixer, i exerceixen de sevillans, tant el president com el vice-president del govern i nombrosos líders del partit majoritari.

Felipe González no ha dubtat mai a desprendre's dels seus col.laboradors més directes per enviar-los a arreglar les coses al sud. És el cas de l'ex-ministre de treball Manuel Chaves, al qual va entregar les regnes del govern andalús després de descavalcar Rodríguez de la Borbolla, i així s'esdevindrà amb l'actual secretari d'estat de Cooperació Internacional, Luis Yáñez, també sevillà, i al qual amb tota probabilitat encarregaran la lluita per l'alcaldia de Sevilla en les pròximes eleccions municipals, ja que es dóna per descomptat que l'actual alcalde, Manuel del Valle, no repetirà.

Les enquestes que (impossibles de silenciar) maneja el partit socialista no són gaire tranquil.litzadores i auguren un greu risc de pèrdua de l'alcaldia, que ja en aquest moment només se sustenta per una inestable majoria minoritària. Perdre Sevilla es convertiria en un trauma greu de superar per certs sectors socialistes, i el nerviosisme comença a estendre's.

EL CANDIDAT DE GUERRA

El gran dubte del PSOE és el candidat al qual fer el compromès encàrrec. Luis Yánez té al seu favor l'experiència adquirida per la condició del seu càrrec actual, més el beneplàcit del vicepresident Alfonso Guerra i per tant del sector dominant en el PSOE andalús.

Amb tot, el cavaller Yánez Barnuevo –que és un senor gran en això de la supervivència política– pensa i vacil.la davant el repte d'una batalla com la que s'aproxima i que porta amb ella una etiqueta gens menysperable: no en troben un altre amb les propietats demanades per a la lluita cos a cos contra el desmesurat Alejandro Rojas Marcos (Partido Andalucista) i la indefallible Soledad Becerril (Partit Popular), filla ben vista pel cos social d'una ciutat com Sevilla, certament conservadora i aferrada a les tradicions tant laiques com religioses.

Ells seran els contrincants, i els tres s'ho juguen tot. Rojas Marcos no podrà defensar a mig termini el seu liderat natural en l'organització andalusista si resulta colpejat pel corró socialista. Soledad Becerril té un futur incert en el si procel.lós de l'organització popular si perd el tren de l'alcaldia. I Yáñez deixaria de ser un VIP en Nacions Unides i en la classe preferent de les línies aèries, a part de compartir parada i fonda amb el líder Felipe González i de rebre les salutacions del rei, per a passar a ser només un regidor si no aconsegueix ser alcalde.

Els derrotats difícilment tindran ja un futur notori en política. Per a impedir el desastre, la batalla per Sevilla serà dura i bruta, la guerrilla implacable, els exèrcits regulars utilitzaran armes químiques i abundaran els agents dobles... Quant de dolor i quanta glòria es repartiran a partir de les pròximes eleccions locals.

ALCALDE DE L'EXPO

La lluita serà aferrissada perquè el premi és abellidor per a tots. El que guanyi les eleccions serà l'alcalde de la Sevilla del 92 i de l'Expo. Governarà una ciutat sanejada de problemes després de la pluja de milions que ha arribat per a preparar la mostra universal i que, després de corregir-ne els vells defectes, l'han convertida en una ciutat pròspera.

La fotografia de l'alcalde de Sevilla tallant la cinta d'inauguració de l'Exposició Universal en la primavera del 1992 al costat del rei i dels mandataris de totes les nacions davant les càmeres de tot el món no és per a perdre-se-la; i en l'afany els contrincants deixaran fins i tot les darreres energies.

Des de les passades eleccions municipals el PSOE governa a Sevilla amb moltes dificultats. Els seus tretze re-

Soledad Becerril i Rojas Marcos es poden aliar contra Yáñez. ARXIU

gidors han estat derrotats en moltes ocasions pels vots aliats del PP (amb vuit regidors) i PA (amb set). El grup socialista ha hagut de buscar suport en moltes ocasions en els dos regidors d'EU, i quan l'enemistat amb la coalició d'esquerres arriba a punt mort –com ara–, el regidor Manuel del Valle no ha tingut més remei que recórrer a algun pacte amb els populars de la senyora Becerril; d'aquesta manera, per exemple, s'han negociat els pressupostos del 91.

Aquest equilibri inestable de forces, aliances i contraaliances pot ser trencat fàcilment per un gir de l'electorat en les urnes. A Sevilla es parla d'un pacte antisocialista que poden arribar a establir Alejandro Rojas Marcos i Soledad Becerril per arrabassar l'alcaldia al PSOE. El tracte consistiria en el fet que sigui alcalde aquell dels dos que major nombre de vots obtingués i després repartiria el poder amb l'altre.

Amb estadístiques a la mà i segons aquests comptes, el càrrec d'alcalde serà per a Soledad Becerril, però el sagaç Rojas Marcos no renuncia a desbaratar aquest pronòstic i per això ja ha començat oficialment la campanya electoral *casa per casa* en els barris de la ciutat.

CIUTAT DIFÍCIL

En aquests darrers quatre anys s'ha demostrat que Sevilla és una ciutat difícil de governar sense majoria sòlida, sobretot per la forta personalitat dels líders de l'oposició.

D'aquesta manera no es descarta tampoc que el PSOE recorra a un altre pacte de què també es parla en aquests dies a la capital andalusa. Es tracta de l'anomenat *pacte de progrés* entre socialistes i EU, a qui concediran la primera tinença d'alcaldia una vegada obtinguda la victòria el pròxim any. Sembla que, a més, aquest paper de suport serà l'únic que farà la coalició EU, que en l'ajuntament sevillà dirigeix Rosa Bendala.

Les forces estaran molt igualades i, més que els vots, l'estratègia serà la clau en la conquista del poder d'una ciutat que albergarà una fira universal, que potser no canviarà el rumb de la història, però que oferirà pertot arreu aventures somiades, menjars inimaginables, begudes afrodisíaques i un banc inextingible d'influències susceptibles de tràfic en un futur raonable i discret; en un futur tan sòlid com la mort i tan dolç com les vanitats.

Si esclata la guerra bruta, comprenguin-ho, hi ha molt en joc. No hi ha hagut mai tant en joc.

Manuel Salvador

IDEES

Els camins de l'esquerra

Parlar de crisi de l'esquerra no es avui cap novetat. Des dels mateixos aparells partidistes es fan referències a la necessària refundació, a l'autotransformació, a la superació de les divisions, i tantes coses més que van repetint-se. L'oportunitat de canvis és, doncs, més que una evidència. A l'espai internacional la caiguda del socialisme real, la renovació del PCI a Itàlia, el fraccionament dels partits verds, les contradiccions de la socialdemocràcia, són signes evidents d'una crisi de la qual cal eixir. En el nostre cas, el burocratisme del PSOE, del qual el PSPV no és més que un apèndix regional, i la seua gestió sense continguts de classe, l'operació d'Esquerra Unida, i les precarietats de tots els altres –incloent-hi les opcions d'esquerra nacionalista, i Euskadiko Esquerra ho ratifica–, ens obliguen a una reflexió crítica i a partir de la realitat.

Crec que ningú se salva de la crema. Com deia Ignacio Sotelo, que milita, malgrat tot, en el PSOE, a ningú se li oculta que el que hi ha en litigi és la democratització interna, de la qual en darrera instància depèn el futur de la democràcia en aquest estat (*El País*, dijous 8-11-1990). I la veritat és que el model burocràtic, la consolidació de l'aparell i el seu poder s'han instal.lat al si de totes les formacions polítiques, per més modestes que siguen, tallant tota la via d'esperit crític i creatiu, i generant passivitat i desencís social.

La crisi de credibilitat de l'esquerra ve lluny. Hi cal afegir ara nous elements que encara dificulten més les coses: així, el fracàs del model de l'Est afecta també el conjunt de l'esquerra, i constitueix una antipropaganda, com remarcava Adam Schaff l'any 1988 (*Perspectives del socialisme modern*. Ed. Crítica), alhora que ha sembrat desconcert i manca de perspectiva a les files de la família comunista, malgrat que aquesta situació tracte d'ocultar-se o dissimilar-se amb la retòrica i els gestos del senyor Anguita.

Des del meu punt de vista, sortir-se'n en aquesta crisi amb coses com allò de la *casa comuna* o si es vol *l'alternativa*, etc... és totalment un despropòsit. Quan precisament una de les evidències de la realitat és l'existència d'un pluralisme socialista, de l'esquerra per tant, les invitacions integradores no poden ser la solu-

Andreu Alfaro

ció als mals que patim. D'altra banda, l'aïllacionisme, el sectisme envers les *grans* opcions, no porta enlloc.

Sóc de l'opinió que ens trobem davant d'una invitació a la rectificació de pautes, de renovar continguts ideològics, de caminar per camins propis, i a la vegada convergir en pràctiques i objectius. La jerarquia, les rutines partidistes, la competitivitat electoral, la reproduccció de velles pràctiques d'hegemonia i absorció d'uns partits per altres, poden i haurien de tenir correccions marcades pel ritme de la història. La nostra esquerra, amb els seus components actuals, socialdemocràcia (PSPV-PSOE), el post-comunisme (Esquerra Unida) i el que queda, nacionalisme (UPV), radicals etc... poden tenir camins diferents però no divergents o contraris. Aquesta reflexió comporta acceptar una relació sense hegemonisme ni complexos d'inferioritat.

L'esquerra va nàixer per canviar el món; o coses del món, si voleu una fórmula més moderna i reformadora. Caldria que uns i altres retrobàrem aquest sentit de canvi, de transformació de la realitat. ¿Per què, doncs, continuar en la inèrcia actual? Deixant a banda els immediatismes, les pròximes eleccions municipals i autonòmiques estan a la cantonada, caldria pensar en una perspectiva comuna, la de renovar les pràctiques dels aparells, la d'obrir-se a la societat i la d'establir formes de treball unitari des de la diversitat actual.

¿De veritat tots el camins podrien portar a Roma? Exigim serenitat i racionalitat als nostres partits d'esquerra, pense que això resultaria positiu per al conjunt.

Vicent Àlvarez

Membre del Consell Polític d'UPV

L'assassí és el pare

La sèrie televisiva *Twin Peaks*, inventada pel duo format per David Lynch i Mark Frost, ha engegat una maquinària que feia dies que no s'engegava: la de la televisió espectacle. Durant la promoció de la sèrie, la publicitat es va limitar a complir amb la seua obligació: enganxar la possible audiència. Després, els índexs d'audiència van revelar una veritat que va fer tremolar la competència. Però no solament això, sinó que també va acollonir molta gent que es va trobar en inferioritat de condicions: no havien vist *Twin Peaks*. El mes de novembre, semblava que qui no havia vist *Twin Peaks* era un desgraciat. No podia sortir, no podia comentar res, ni a la feina, ni als bars, ni amb la família, ni mentre sopava amb l'amant. No podia participar en les apostes on la gent es rebentava la paga de Nadal intentant endevinar qui és l'assassí de Laura Palmer. Doncs l'assassí és el pare. Bé, el parc o la doble personalitat del pare, un tal Leland Palmer interpretat per l'actor Ray Wise. Això, però, no ens traurà les ganes de continuar veient *Twin Peaks*, la qual cosa demostra que no solament s'ha sabut enganxar l'audiència mitjançant el misteri, sinó també –i sobretot– mitjançant el talent. Talent en la direcció, en els guions, en la interpretació (tots els actors són bons), en la imatge de la sèrie, en el doblatge (brillant en el personatge de l'agent Cooper) i en una banda sonora excepcional d'Angelo Badalamenti que s'està començant a vendre com a xurros per tot el món.

Potser per això, a causa de l'èxit, s'han aixecat les típiques veus amargades per sentenciar que *Twin Peaks* és una presa de pèl, una operació comercial i fastigosa de Tele 5, un *culebrón* vulgar ben embolicat... Que parlin. L'èxit de *Twin Peaks* s'ha produït malgrat uns quants obstacles: els talls publicitaris (inconstitucionals), la campanya de promoció (angoixant i un pèl fatigosa), el boom de pacotilla que els moderns s'han volgut empescar fabricant samarretes, adhesius i condons amb la pregunta de moda, les crítiques especialitzades dels que no acaben de definir-se entre la palla mental i la resistència a sorprendre's de res que surti per televisió.

Fa temps, el canal 33 –o potser TV3– va programar una sèrie anglesa anomenada *El detectiu cantant*. Era bona. Molt bona. L'actor protagonista era genial, la música, perfecta, i el guió, una mena de meravella que ens va tenir enganxats a la butaca durant unes quantes setmanes. Però no va tenir gaire èxit. Se'n va parlar, això sí, però el gran públic no va entrar en el joc de ficció i realitat que oferia l'argument del detectiu cantant. Això permetia situar-se en l'habitual pedestal a tots els savis que no toleren que el gran públic comparteixi els seus gustos. I evidentment, analitzar des de les lleis de la teoria barata qualsevol detall de la sèrie. Que si el contrast entre el personatge de l'hospital i el de les novel.les policíaques, que si l'estètica decadent herència del cinema alemany...

Però el gran pecat de *Twin Peaks* ha estat el d'agradar. I, sobretot, venir amb la marca importadora de Tele 5, el gran enemic dels intel.lectuals (dels de debò, i dels de pa sucat amb oli). Si la història de Lynch i Frost s'hagués emès a les quatre de la matinada del dimecres, pel segon canal i sense anunciar-se al diaris, els mateixos que ara trauen la pols del "no n'hi ha per a tant", comprarien un munt de cintes de vídeo i, amb bona lletra, ordenarien per capítols els terminis de *Twin Peaks*. El que no pensen tolerar és haver d'admetre que els agrada el mateix que als seus fills, que a la caixera del supermercat, que al professor de matemàtiques, que al policia municipal. O encara pitjor. El que no pensen fer mai és reconèixer, sense complexos i d'una manera clara, que *Twin Peaks* no els agrada. Perquè, en el fons, no els agrada res.

Sergi Pàmies

Un regal molt nostre.

TV3 TELEVISIÓ DE CATALUNYA

Nadal a casa

3 canal TRENTA-TRES

Israel, l'altre ull de l'huracà

El nostre col.laborador Josep Morell ens explica com és un sàbat, la festa sagrada dels jueus, en la tres vegades santa i crispada Jerusalem.

Els que coneixen bé Jerusalem afirmen que és una mena de museu amb dimensions de ciutat. Aquesta descripció és encara més evident a la ciutat vella, un conjunt d'edificis i construccions de totes les èpoques i cultes construïts dins d'un perímetre de quatre quilòmetres.

Jueus, cristians, musulmans, catòlics ortodoxos, etíops, Iemenites... totes les races i totes les religions juntes en molt poc espai. Molt a prop de l'anomenada Via Dolorosa podem trobar en un mateix edifici una mesquita a la primera planta i una sinagoga a la segona planta. De fet, el Mur de les Lamentacions, les úniques restes que queden de les antigues muralles de Jerusalem, estan com aquell que diu paret per paret amb la mesquita d'Al-Aqsa, tràgic escenari de la matança de divuit palestins el passat 8 d'octubre.

Divendres és el millor dia per a apreciar en tota la seva magnitud el paper religiós de Jerusalem, la ciutat tres vegades santa. A les deu del matí els mutws de la mesquita no paren de cridar pels altaveus als creients musulmans perquè vagin a complir amb els seus preceptes religiosos. Des del terrat d'algunes cases es poden veure centenars de musulmans agenollats de cara a la Meca. A l'altre costat de la paret rabins i creients es prodiguen amb els característics cops de cap contra el Mur de les Lamentacions. La confusió total arriba a les dotze, quan les campanes de les esglésies catòliques es posen a repicar cridant els fidels a missa. Malgrat aquesta diversitat, Jerusalem és una ciutat

Els arabs no s'atreveixen a entrar als barris dels jueus. ARXIU

dividida profundament, ara més que mai. La *intifada*, que va començar ara fa una mica més de tres anys, va marcar l'agreujament d'aquesta divisió. Els àrabs no s'atreveixen a entrar als barris jueus, els jueus no entren als barris àrabs. Molts colons jueus que viuen als assentaments prop dels territoris ocupats de Gaza i Cisjordània prefereixen llogar els cotxes per anar a Jerusalem. L'assegurança del vehicle cobreix totalment els desperfectes que puguin provocar les pedrades palestines. Però els que es decideixen a fer-ho pel seu compte, acostumen a anar preparats. Una arma automàtica curta o un subfusell UZI serveixen per afrontar qualsevol acció. A més, molts jueus han canviat els vidres del seu cotxes per materials plàstics transparents que absorbeixen molt millor l'impacte de les pedres palestines. Israel en general i Jerusalem en particular després de la matança d'Al-Aqsa i de l'onada d'atemptats contra soldats i ciutadans jueus és una societat, una ciutat vigilada, més de 3.000 policies i soldats vigilen només dia i nit el nucli urbà de Jerusalem.

EL JOVENT BALLA A L'UNDERGROUND

És un divendres a la tarda qualsevol. El sàbat, la festa sagrada dels jueus ha començat sobre dos quarts de cinc de la tarda. L'Underground, un dels locals de moda al West Jerusalem, el Jerusalem jueu, és ple de nois i noies, la majoria d'ells adolescents. El local està decorat com ho estan molts d'arreu del món. El sostre i les parets són plens de banderes, però n'hi sobresurten dues especialment, la bandera del cos de marines de l'exèrcit nordamericà i la bandera israeliana amb l'estrella de David al mig.

A la pantalla de vídeo del bar hi ha posat un concert de Police amb un Sting molt jove. El local és ple de gom a gom i de sobte hi entren dos soldats israelians. Tenen cara de nens, de fet tenen la mateixa edat que molts dels clients fixos del local, l'única diferència és que van vestits de verd i porten un fusell metrallador Galli i una metralladora UZI. Després de prendre una copa acabaran ballant a la discoteca del local amb les seves respectives armes penjades a l'espatlla. No pasa res. Ningú s'espanta, de fet som a Israel i aquest és un país en permanent estat de guerra. Pels carrers és normal veure senyors amb el seu vestit que porten una pistola automàtica. Molts porten la pistola per sentir-se més segurs. Molts jueus sembla que no dormen tranquils.

El millor exemple d'aquesta incertersa generalitzada el tenim en el fet que des que va començar l'onada d'apunyala-

ments contra els jueus, a Israel s'han multiplicat per dos les vendes d'armes. Els taxistes jueus tenen por d'anar als barris àrabs i els taxistes àrabs d'anar a les barriades jueves. Els seus respectius cotxes amb plaques de matrícula diferents són fàcilment identificats i apedregats. Israel és una societat militaritzada i amenaçada. Tradicionalment amenaçada pels països del voltant, però amb la crisi del golf Pèrsic aquesta amenaça ha pres una dimensió ben diferent. Molts són els que pensen que si la crisi del Golf esclata, un dels primers llocs on poden caure els míssils iraquians és Israel.

El govern de Tel-Aviv és perfectament conscient d'aquest perill i l'exèrcit israelià està preparat per a entrar en acció en qualsevol moment. Això és el que es pot desprendre de la intensa activitat que han desplegat les IDF, les Israel Defence Forces, durant les últimes setmanes. Des de fa dies, l'aviació de combat israeliana és manté en estat de màxima alerta i fa contínuament vols de rutina sobre tot el país, quan no ataca bases de la guerrilla palestina i les milícies libaneses dins de territori del Líban, després d'accions guerrilleres contra soldats i turistes israelians.

La televisió israeliana ha emès imatges on es veuen soldats israelians equipats amb màscares antigàs que col.loquen míssils i projectils sota el fusellatge dels avions de combat israelians. La Brigada Givati, un dels cossos d'elit d'infanteria de marina de l'exèrcit jueu, no ha parat de fer maniobres de desembarcament amfibi. Fa unes setmanes, l'exèrcit jueu va presentar a l'opinió pública el nou model de carro de combat, el MERKAVA III, de fabricació israeliana i que ja té algunes unitats operatives. Militars israelians i experts han destacat la gran capacitat de foc i l'elevada tecnologia amb què està equipat el blindat. En aquesta línia, l'exèrcit israelià ha desplegat prop d'una dotzena de bateries de míssils Hawk al llarg de la frontera amb Jordània. Aquests míssils terra-aire són capaços d'abatre un avió en un radi de 25 quilòmetres i han estat col.locats en un dels punts més calents de totes les fronteres de l'estat jueu. A més, Israel ja té a les seves mans les primeres unitats d'helicòpters Apache, subministrades pels Estats Units i que poden participar en accions bèl.liques nocturnes. Els observadors interpreten tot aquest conjunt d'accions com un missatge molt clar: de forma conscient Israel ha volgut ensenyar les dents als seus possibles enemics.

Aquesta opinió generalitzada ha estat en part confirmada per informacions fa algunes setmanes aparegudes a diferents diaris nord-americans, en què es deia que el govern del primer ministre israelià Shamir tenia preparats plans militars per tancar les dues bases de míssils iraquians que té aquest país prop de la frontera amb Jordània. Qualsevol d'aquests míssils SCUD desplegats prop de la frontera jordana tardaria entre tres i cinc minuts a caure sobre territori israelià. El govern de Tel-Aviv estava disposat a continuar practicant la seva política de colpejar primer i preguntar després, però una acció d'aquest tipus hauria pogut alterar el panorama actual de la crisi del golf Pèrsic. Segons fonts extraoficials, Washington va convèncer Tel-Aviv de no dur a terme cap acció militar a canvi de la informació que el Pentàgon rep dels diferents satèl.lits desplegats per la regió. El govern dels Estats Units pot avisar amb temps suficient Israel de qualsevol moviment sospitós a les bases míssils iraquianes perquè Tel-Aviv pugui ordenar als seus avions que ataquin aquests objectius.

El Mur de les Lamentacions, tota la proteccio.

LA FORÇA DELS ULTRAORTODOXOS

Durant les eleccions de 1988 al Knesset, el parlament israelià, els ultraortodoxos van donar la sorpresa. Per primer cop en la història de l'estat d'Israel tretze membres de diferents fomacions polítiques ultrareligioses jueves van resultar elegits. Un important politic del Likud va entrar al menjador del parlament i, veient els vestits negres del seus nous col.legues parlamentaris, va comentar a cau d'orella d'un membre del seu partit: "Crec que ben aviat em farà falta un nou sastre o una nova feina, cada cop hi ha més barrets negres", en una clara referència a la indumentària que porten aquesta gent. Això era fa dos anys. Ara, la importància del que molts comencen a anomenar el poder negre israelià és encara més evident. En un país com Israel, on les dues principals forces polítiques, Likud i Laboristes, estan pràcticament empatades, els partits ultraortodoxos religiosos s'han convertit en els veritables àrbitres de la situació política.

Males llengües diuen que després de les últimes eleccions legislatives, que van acabar pràcticament amb un empat, els ultraortodoxos havien arribat a un acord per donar el suport polític al laborista Shimon Peres, perquè formés govern, però una trucada a temps del gran rabí de Brooklyn va fer decantar la balança a favor de Shamir en l'últim moment. Fa tot just un mes, el govern del Likud, el més dretà de tota la història de l'estat d'Israel, va rebre el suport de la principal força ultrareligiosa del país, per tal de formar una mena de coalició política majoritària. Gràcies a aquest acord, els quatre vots de la formació ultraortodoxa Agudat Israel s'han incorporat als seixanta que tenia Shamir. El primer ministre israelià aconsegueix d'aquesta manera la majoria dels 120 escons del Parlament israelià.

Lògicament aquest suport polític dels ultrareligiosos jueus a Shamir té el seu preu. El govern del Likud haurà d'elaborar un paquet de noves lleis encaminada a limitar l'avortament, prohibir la carn de porc i la publicitat considerada sexualment provocativa. A més, el partit ultrareligiós Agudat Israel ha aconseguit tres carteres ministerials i ha passat a controlar el Comitè de Finances Parlamentari, de gran influència, ja que és l'en-

Més de 3.000 policies i soldats vigilen el nucli urbà de Jerusalem.

carregat de controlar totes les despeses del govern. Entre les primeres mesures que ha adoptat ja el govern de Shamir destaquen la restricció dels transports públics durant el sàbat, el dia de festa dels jueus, i la prohibició d'aquests de criar i vendre carn de porc.

La força d'aquest nou i emergent poder negre és palpable els divendres a la tarda. Abans de la guerra dels Sis Dies, la Nabius Road, la carretera que porta a la localitat de Nabius i que travessa part de la ciutat de Jerusalem, era la frontera entre Jordània i Israel. A molts edificis de Nabius Road hi ha encara les esgarrapades de la guerra del 67, però malgrat que la frontera política no estigui ara en aquest punt, aquesta avinguda és la frontera natural entre Jerusalem Est i Jerusalem Oest, entre la ciutat jueva i la ciutat àrab. Separats per un carrer d'uns quinze metres d'amplada, conviuen àrabs i els jueus ultraortodoxos del barri de Mea Shearim. Mea Shearim és un exemple, un microcosmos de com viu i actua aquest segment de la població israeliana. Poc abans de les cinc de la tarda dels divendres, quan ha de començar el sàbat, centenars d'homes vestits de negre amb grans barrets de pell i llargs abrics, camises blanques sense corbata, barba i amb el cabell rapat però lluint els *payot,* uns llarguíssims rínxols laterals, comencen a desfilar en una mena de manifestació informal cap al Mur de les Lamentacions. La seva vestimenta, idèntica a la que portava l'aristocràcia polonesa durant l'Edat Mitjana, té també el seu significat: humilitat per recordar que són inferiors a Déu, eliminant qualsevol sentiment de vanitat, i de color negre en senyal de dol pel temple dels jueus que serà reconstruït per la tornada del Messies.

A començament de novembre una de les figures més polèmiques i controvertides del panorama polític israelià, el rabí radical ultraortodox Meir Kahane, era assassinat a l'hotel Marriott de Nova York per un pistoler d'origen egipci. Les bales disparades a Nova York van encendre una mica més l'espurna dels enfrontaments entre àrabs i jueus a tot Israel. Kahane, nascut a Nova York l'any 1932, va destacar al llarg de tota la seva carrera política com a ultranacionalista i ortodox jueu. Va ser el fundador de l'organització Lliga de Defensa Jueva que a finals dels seixanta va protagonitzar diferents campanyes perquè tots els jueus nord-americans anessin armats per afrontar els atacs antijueus. L'any 1971 Meir Kahane va marxar a Israel, va nacionalitzar-se israelià i va fundar una de les organitzacions polítiques més radicals del panorama polític israelià, el Partit Kash. Amb aquesta plataforma políticia Kahane va ser elegit diputat l'any 1984 al Parlament israelià gràcies a un programa polític que pretenia l'expulsió de tots els àrabs dels territoris ocupats. Quatre anys després, el Partit Kash va ser prohibit per la seva ideologia gairebé neonazi. Malgrat tot, molts parlen que després de la seva mort, el kahanisme s'està consolidant. Molts israelians comenten que Kahane va ser capaç de dir i defensar el que molts israelians pensen: els àrabs han de marxar del territori d'Israel. El pensament de Meir Kahane, les seves ideas, no pot ser més clar: "No vull matar àrabs, jo només vull que visquin feliços a qualsevol altre lloc".

Poc després de fer-se pública la mort de Meir Kahane a Nova York, uns desconeguts, des d'un cotxe amb matrícula jueva, disparaven contra una matrimoni d'avis palestins que anaven a recollir olives prop d'una població àrab dins dels territoris ocupats. Les víctimes moririen instantàniament. Un parell de dies més tard, la policia israeliana detenia els presumptes responsables de l'acció, un dels detinguts era nét del dirigent soviètic Lev Trotski.

Immediatament després de celebrar-se l'enterrament de Kahane a Jerusalem, va desencadenar-se una mena d'onada de violència que tenia per objectiu la "cacera de l'àrab". Un grup de seguidors fanatitzats del Partit Kash van pujar a un autobús i van envoltar un home presumptament d'origen àrab. Un policia va intentar posar ordre i va demanar al sospitós el seu carnet d'indentitat. L'agent va ensenyar la identificació israeliana per calmar els exaltats i una veu del grup va demanar que l'home cuidés el seu aspecte perquè semblava àrab.

Un dia normal de novembre a la ciutat santa de Jerusalem, de sobte, a dos quarts de deu del matí, a David Street un home palestí va atacar amb un gavinet dos soldats israelians i els va ferir greument. Tot va passar davant la casa d'una família àrab que va perdre el seu fill de quinze anys en la matança de la mesquita d'Al-Aqsa. El terra del carrer era encara ple de sang. El pare del noi palestí mort, amb la mirada perduda, va explicar als periodistes que no va veure res, però afegeix que "Israel és com un globus punxat que va d'un costat a l'altre". Prop del Mur de les Lamentacions un soldat israelià equipat amb una armilla antibales i antiganivetades ens fa comprovar la resistència de la seva protecció. Ha estat un dia més de violència a Jerusalem. Camí de l'hotel American Colony, on està allotjada la majoria de la premsa occidental, topem amb un jueu que va en bicicleta. Darrere del seu vehicle de dues rodes porta un adhesiu ben gran que diu "Deu és sionista".

Josep Morell

"Cal una solució política"

Professor d'història d'Orient Mitjà a la universitat de Haifa i secretari general del *kibbutz* Lehabot Habashan, Shimon Farja representa el sector més liberal de la intel.liguèntsia jueva que veu en la negociació amb els palestins l'única via per trencar un statu quo perillós.

Al seu parer, com s'hauria d'establir una negociació amb els palestins?

—No existeix cap procés de pau que s'assoleixi a l'instant. És un procés per etapes. Primer cal que els palestins dels territoris ocupats decideixin els seus representants...

—Però el govern israelià nega qualsevol paper a l'OAP.

—Els palestins tenen tot el dret a elegir la seva delegació; ara bé, l'OAP mai va ser votada i, si en les eleccions que es convoquin, membres de l'OAP són elegits, hauran d'estar a la delegació, no en tinc cap dubte. Llavors hi ha una segona fase, que els palestins puguin organitzar-se segons el pla de l'autonomia ideat a Camp David. Paral.lelament cal començar a preveure com ha de ser la vida econòmica d'aquests territoris. En aquest punt podem començar a pensar en una federació israeliano-palestino-jordana on els interessos d'aquests tres grups es trobin mancomunats. Complerta aquesta fase, s'establirien relacions prou fluïdes per a asseure's a definir un model definitiu de pau entre Israel, els palestins i el món àrab, però això es farà després que hagi madurat un procés de pau. Llavors la confiança serà molt més gran. Si nó, fixi's en el cas d'Egipte, que ha estat un procés gradual de pacificació.

—¿La intifada *no ha comportat una crisi de consciència entre les capes més cultes de la societat jueva?*

—La *intifada* ha creat una situació conflictiva en la societat israeliana, no en tinc cap dubte. De totes maneres, i això és fonamental dir-ho, s'han aconseguit desenvolupar determinats anticossos que fan que la nostra societat es mantingui sana ja que, pel fet de ser una democràcia, permet l'expressió i la discussió lliures.

—¿La renúncia de l'OAP a la lluita armada no ha estat suficient per Israel?

— A la pràctica l'OAP no ha renunciat a la lluita armada. Quan algun intendent palestí va plantejar el seu acord a parlar amb el govern israelià, l'OAP va dir que aquell que prengués la iniciativa rebria uns quants trets al pit. Fa molt poc temps que Arafat ha declarat que els ganivets palestins han de convertir-se en els fusells de la *intifada*, i han donat suport als escamots guerrillers que han intentat posar en perill la seguretat d'Israel. Mentre l'OAP mantingui el terror com a forma d'acció no pot ser un interlocutor vàlid.

—¿La legitimitat d'Israel no s'ha vist afectada per la repressió contra la població civil durant la intifada?

—Abans que res, cal entendre els motius de la intifada, i sorgeix perquè el grup de palestins que viu als territoris ocupats comença a plantejar el que és una gran frustració. La *intifada* reflecteix tant una lluita entre diversos corrents palestins com l'expressió violenta d'una situació concreta. A l'estat d'Israel, que té al seu càrrec els territoris com a carta per a una negociació, no li queda altra alternativa que controlar la violència. I és una expressió democràtica que els fets de la *intifada* tinguin una difusió pública als mitjans de comunicació. Hi ha matances de palestins que no han estat mai ni difoses ni investigades a l'ONU: la de Jordània el 1970, la dels sirians o la de la falange libanesa.

—¿Es pot parlar d'una enemistat camuflada de certes nacions àrabs contra els palestins?

—Els països àrabs acullen els palestins com a refugiats, però no han volgut la seva integració amb la resta de la població, perquè si bé hi ha una afinitat comuna a tots els àrabs, els palestins tenen unes característiques pròpies que els diferencien dels àrabs sirians o iraquians. I aquest grup humà té dret a una solució política.

—Però l'espiral de frustració creix i es converteix en un cercle viciós de cada cop més difícil solució...

—Sóc dels que penso que el statu quo és molt perillós. Tot estancament dóna més espai als extremistes i disminueix l'acció dels moderats i es necessita un espai per negociar, amb la *guerra dels ganivets* es complica encara més la situació. Però per a negociar cal trobar el marc adequat com abans millor. I ja han passat vint anys des de l'ocupació de Gaza i Cisjordània.

—¿La immigració dels països de l'est es pot convertir en un mannà inesperat?

—Hi ha un factor que no té res a veure ni amb la demografia ni amb el conflicte i és que els jueus surten de l'URSS i volen trobar una llar i Israel ha d'acollir-los, no té altra alternativa i això exigirà un esforç enorme.

—I pot comportar un increment de la colonització dels territoris ocupats.

—Hi ha prou terreny a l'actual estat d'Israel per a encabir-hi aquesta població, no cal recórrer als territoris ocupats.

—L'economia d'Israel, molt dependent d'Estats Units, ¿pot aguantar aquesta inflexió?

—La complexitat de la situació significa per a Israel un desafiament important, però Israel manté una economia independent i existeix la possibilitat de transformar aquest potencial humà en una gran eina de desenvolupament. Amb l'emigració soviètica arriben enginyers, metges, gent de tota mena que són una gran aportació al país.

—¿Una conferència internacional sobre l'Orient mitjà ajudaria a la resolució del conflicte?

—El que molesta d'aquest plantejament és que enfrontaria tots els països àrabs contra Israel i això no ajudaria a unes negociacions directes amb els palestins. A més, el problema del Líban o de Kuwait no té res a veure amb el conflicte judeo-palestí.

—¿Fins a quin punt la seguretat d'Israel justifica l'ús de qualsevol acció fora de les seves fronteres?

—El problema d'Israel és com mantenir la seva seguretat sense danyar la democràcia, perquè encara que Israel necessiti per raons de seguretat atacar bases terroristes fora del país, aquesta és una última opció per garantir la llibertat dels seus ciutadans. La defensa no és fàcil, però a Israel l'exèrcit no intervé en les decisions polítiques

—¿Es pot ser ser jueu i antisionista?

—En aquest punt de la història la vida com a jueu pot

"Per a negociar cal trobar el marc adequat com abans millor". JORDI MORERA

prendre diverses formes, però tot i que es pot no adherir-se a tot el concepte del moviment sionista, no hi ha cap possibilitat real de viure seriosament com a jueu sense sentir la centralitat de l'estat d'Israel, una adhesió a les metes del moviment sionista.

—El sionisme, i Israel posteriorment, van ser durant molts anys un model per a l'esquerra europea. ¿El conflicte amb els palestins pot haver trencat aquesta imatge?

—El sionisme des d'un primer moment va ser un marc general que incloïa diferents concepcions tant socialistes com religioses. Passa que en determinats moments, en el treball de colonització del futur estat d'Israel, els grups pioners van ser socialistes. En aquest sentit, hi ha hagut una transformació fruit dels mateixos canvis ideològics generals però Israel manté algunes particularitats, com el moviment kibbutzià o el fet de ser una economia mixta on perduren factors cooperatius al costat del capitalisme, un procés d'assegurar el benestar social de tots els seus habitants.

—¿Les tensions entre els jueus provinents d'Europa i els que han arribat dels països àrabs han condicionat la mateixa essència de l'estat d'Israel?

—Al principi, el 1948, Israel era un estat de 650.000 persones que era conduït pels europeus arribats de tot el continent.

Després s'hi afegeix una gran onada migratòria dels països àrabs, uns països amb una estructura social totalment diferent. Sense dubte, en aquest període es produeix un xoc, una crisi per a aquestes famílies que provenien de països tan diferents. Cal entendre que és una crisi habitual de qualsevol migració on les estructures tradicionals xoquen amb una societat moderna en formació.

Avui dia s'ha superat aquesta diferència entre orientals i occidentals i això es pot veure en la integració de les generacions joves que viuen en una nova societat que és un conglomerat de més de cent cultures de diferents països.

—¿L'augment dels partits religiosos evidencia un canvi més profund del panorama polític israelià?

—En els últims anys hi ha un augment dels corrents religiosos però no es pot plantejar com una cosa definitiva.

—La seva influència no es correspon, però, amb la seva representativitat.

—Això té a veure amb el tipus de sistema governamental d'Israel, que permet que grups molt petits puguin exercir una gran influència ja que la formació de coalicions crea una gran dependència dels grans blocs cap als partits petits.

—¿No caldria reformar el sistema polític per a afrontar amb garanties una negociació?

—En aquests moments es planteja l'elecció directa del primer ministre perquè aquest no depengui directament de la majoria parlamentària. Però una iniciativa de negociació ha de partir d'un ampli acord entre els dos grans blocs polítics, el likud i els laboristes, amb el suport de tot el Parlament.

Oriol Malló

Alimentarà, en el 92, els grans campions

Alimenta ja, cada dia, els futurs campions.

Cola Cao
Forma part del servei d'alimentació dels jocs de la XXV Olimpiada.

Cola Cao®
Aliment Olímpic

NUTREXPA

OPINIÓ

Walesa, president d'una Polònia defallent

Polònia ja té Lech Walesa com a president. Com a la veïna Txecoslovàquia el màxim símbol de la resistència i l'oposició al règim comunista, Vaclac Havel, va ocupar el càrrec de cap d'estat, a Polònia l'home més famós a l'estranger després del papa Joan Pau II. Walesa ha assolit finalment la consagració política que desitjava i a la qual es creia destinat.

Al premi Nobel de la Pau del 1983 li ha costat els seus esforços arribar a la presidència. Fins i tot ha significat el trencament polític definitiu de Solidaritat, l'organització político-sindical que va unir tothom contra la dictadura comunista. I ara Walesa es troba situat en un càrrec amb poc poder efectiu davant d'un parlament que no va ser elegit democràticament el mes de juny del 1989. En aquelles eleccions el partit comunista encara governant va reservar-se dues terceres parts dels escons per a ell i els seus partits satèl.lits. En conseqüència, la tasca més urgent del nou cap d'estat polonès és preparar unes noves eleccions legislatives, totalment democràtiques, previstes per a la primavera vinent. Del nou Parlament haurà de sorgir una nova Constitució i segons quina sigui la correlació de forces resultant Walesa podrà, o no podrà, fer-se a la mida una presidència a la francesa, és a dir, dotada d'amplis poders. Així doncs, el procés polític polonès de transició cap a la democràcia encara no ha finalitzat.

Ara bé, la difícil situació econòmico-social que passa el país interfereix notòriament aquest procés, com ho demostra el fet que un desconegut, Stanilsaw Tyminski, obtingui fins a un 26 per cent dels vots com a candidat presidencial prometent coses impossibles i demagògiques com fer rics tots els polonesos. El país sofreix una política econòmica d'austeritat que empobreix la gent, dispara l'atur fins al milió de persones, obliga el govern a recaptar donatius de particulars i empreses per donar de menjar als més necessitats i un sostre per als qui no en tenen, però la gent, i sobretot el jovent, vol viure bé i ara mateix, seguint els models de vida occidentals. La utopia de Tyminski li va donar uns 3.700.000 vots.

La realitat és que també Walesa va fer demagògia durant la campanya, però no fins als extrems de Tyminski. Si aquest darrer va ser qualificat de Fujimori europeu, l'actual president va ser considerat per alguns analistes com el Perón polonès.

La victoria de Walesa és també la victòria de l'església catòlica, de la qual va rebre un suport total i explícit en la recta final cap a la presidència. L'enorme influència de la jerarquia catòlica en la vida social, i ara política, de Polònia és difícilment comprensible si no es coneix la història del poble polonès i no s'ha visitat el país. Com a detall anecdòtic, em va sorpendre que durant la campanya per a les eleccions del 1989 a Varsòvia un dels màxims dirigents del partit comunista es veiés obligat en públic a manifestar que llegia diàriament la Bíblia. Tot val a l'hora de traure vots, i a Polònia no hi ha vots sense religió.

En un context internacional en què els països rics i poderosos estan bolcats a ajudar una Unió Soviètica famolenca, caòtica i a punt del col.lapse, per tal de salvar Gorbatxov; en què l'Alemanya reunificada prou feina té per a construir la seva part oriental; en què les amenaces de guerra al golf Pèrsic condicionen la política de les grans potències, Polònia ho té difícil per a obtenir els ajuts urgents que necessita de l'estranger per sortir-se'n del fons del pou on es troba econòmicament. Walesa es veurà obligat a abandonar la demagògia pre-electoral en favor de la *realpolitik* practicada pel govern de Mazowiecki. Actualment Polònia és un país pobre i molt endeudat (45.000 milions de dòlars). I caldria temps i ajuda per a sortir-se'n. Clar, que si en algun país hagués de produir-se un miracle, segurament li tocaria a Polònia. En els últims segles entre els alemanys a l'oest i els russos a l'est els polonesos sols podien anar al cel.

Antoni Reig

Oberta a la cultura

NEIX UNA NOVA CAIXA, amb molts anys d'experiència.

Neix de la fusió de Caixa de Barcelona i Caixa de Pensions.

Una nova entitat financera oberta a l'art, a la ciència, a l'esport: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

Una Caixa oberta a les iniciatives socials, a la cultura, a la il·lusió.

Oberta, sobretot, a les persones.

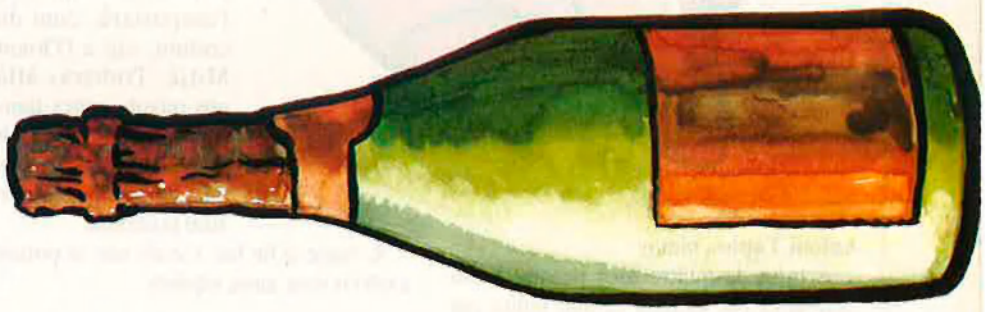
CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA

SOCIETAT

Temps de pau i benaurança

Nadales de cor i fetge

Nadal, temps tradicional per a la distensió. Alguns personatges coneguts del nostre país no han pogut resistir-se d'escriure unes especials, però boniques nadales, a altres personatges no menys coneguts amb qui tenen un vincle especial.

Miquel Sellarés, ex-director de seguretat ciutadana, a **Jordi Pujol,** president de la Generalitat de Catalunya.

Que aquest Nadal de 1990 et permeti una profunda reflexió sobre la tasca feta durant quasi tres legislatures valorant els seus resultats per la reconstrucció nacional de Catalunya.

I si, com penso, t'adones del relaxament, la grisor i la tristesa del moment present, siguis capaç, amb humilitat, humanitat i confiança, d'endegar el dur i necessari cop de timó per consolidar Catalunya com a nació en el marc d'un estat espanyol plurinacional i en una nova Europa de les nacions i els pobles.

Pilar Rahola, periodista, a **Editorialista d'EL TEMPS**

Sé que et felicites sol. Et mires al mirall i et saps bell en el teu anonimat, una mica diví en aquest territori de misteri. I per diví, et permets el joc de llums i ombres que fa el teu pensament contradictori. A estones assenyat, a estones foll, a estones pervers, ets envanit quan alliçones. I t'agrada ser-ho, orgullós de saber-te superior als mortals amb signatura. Et felicito l'any nou, però amb recança: sé que hauré d'aguantar-te alguna impertinència. Continua, doncs, bell i fort, però vigila les bromes del temps: si algun dia tens cara i nom, faré vudú amb la teva foto.

Aleix Vidal-Quadras, líder del PP a Catalunya, a **Joventut Nacionalista de Catalunya**

Estimats amics:

En aquests dies de pau i germanor tots els que estimem de debò Catalunya hem d'estar més amatents a allò que ens aplega que a allò que ens separa.

Amb l'esperança d'un país obert, plural, dialogant, civilitzat i pròsper, us desitjo unes bones festes.

Antoni Pujol, president de la Junta del Port de Tarragona, a **Joan Miquel Nadal**, alcalde de Tarragona

En aquestes dates nadalenques en què tots aprofitem per reunir-nos al voltant d'una llar de foc i una taula amorosament guarnida, i que un cop a l'any deixem de banda els problemes quotidians, esguardant l'any nou amb renovada il.lusió, em sentiré satisfet si aquesta felicitació a l'alcalde de la ciutat serveix per a compartir un fet al meu entendre, inqüestionable, que el port i la ciutat són un fenomen econòmic i social que es complementen i, per tant, el futur d'ambdues realitats és comú. Perquè Tarragona arribi a ser una ciutat moderna, equilibrada, capaç d'afrontar els reptes que ens esperen en un futur no gaire llunyà, port i ciutat han d'anar aplegats en la mateixa senda.

Esteve Ferran, alcalde de Salou, a **Joan Maria Pujals,** alcalde de Vilaseca

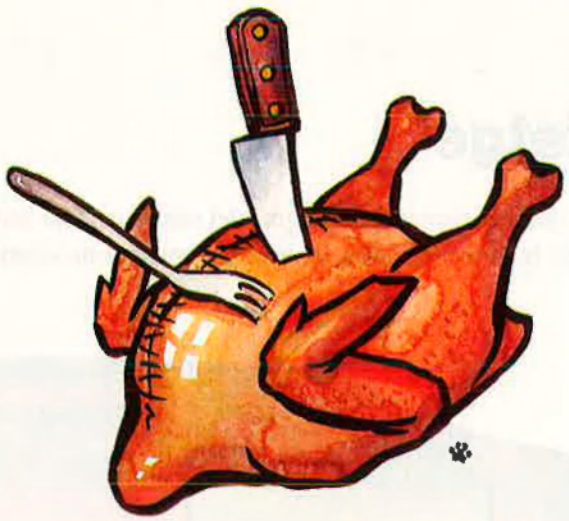
Aquestes dates em brinden l'oportunitat de dirigir-me a vós amb la intenció de desitjar-vos un millor any que el que deixem enrere, que serveixi per a sanar velles ferides obertes.

També vull aprofitar l'avinentesa per fer una crida al diàleg necessari que concil·ii desavinences i sol.licitar la màxima col.laboració entre els nostres municipis per tal que els nostres pobles entrin en un clima de convivència i harmonia.

Perquè d'això, crec, depèn la prosperitat de tots, rebeu, com a mostra de la meva voluntat, una forta encaixada i millors auguris de futur.

¡Bon Nadal i Feliç any nou!

Ramon Barnils, escriptor-periodista, a

Antoni Tàpies, pintor

A falta de quatre dies perquè acabi l'any ja es pot felicitar l'eximi pintor per haver sabut evitar la temptació que no va saber resistir el seu col.lega, Josep Maria Subirachs: que algú li hagi encarregat res que valgui la pena.

Jaume Aragall, tenor, a **Josep Carreras,** tenor.

Estimat Josep,

Et desitjo molta felicitat, serenitat i pau i que, en l'any que comença, el treball i els èxits siguin sempre els teus companys.

Una forta abraçada.

Alfons Arús, periodista, a **Josep Lluís Nuñez,** president del Barça

Benvolgut president:

Tot i la neu que cau,
que no sigui per a vostè una "blanca navidad",
que pugui viure i cantar moltes "noches de paz",
i que toquin les "campanes de Betlem"
quan guanyem la lliga.
Oi que si "chiquirritín"?

Joan Becat, professor de la Universitat de Perpinyà, a **Lionel Jospin,** ministre d'Educació.

Estimat Lionel Jospin, fins ara poc apreciat ministre d'Educació, et desitjo un Bon Nadal.

He escrit una carta al Papà Noël Rocard, i a Déu mateix que s'està, diuen, a l'Elisi, per tal que ens porti un gros regal: el CAPES i molts ensenyants de català per a Catalunya Nord.

Aprofito l'avinentesa per desitjar-te també un bon any nou. Que l'esperit sant il.lumini el teu conseller especial, Claude Allègre, perquè no ens vingui mai més a blocar els dossiers com fa fins ara. Si no és el cas, com Abraham, sacrifica'l per salvar la catalana humanitat: no passis pena, segur que un àngel el salvarà a l'últim moment i se l'emportarà, com de costum, cap a l'Orient Mitjà. Trobaràs allà uns quants amics també durs de pelar, amb qui passarà estones més entretingudes que amb nosaltres.

A veure si ho fas, i si els reis et porten carbó o rosa sense espines.

Josep Miró i Ardèvol, president del COC, a **Joan Antoni Samaranch,** president del COI.

¡Joiós Nadal i feliç 1991!

Perquè celebrem el reconeixement internacional del Comitè Olímpic de Catalunya.

Ramon Bago i Agulló, alcalde de Calella, a **Javier Sáez de Cosculluela**, ministre d'obres públiques.

Us desitjo de tot cor pel bé de la credibilitat política i de les obres públiques, que pugueu passar unes bones festes de Nadal sense la responsabilitat de ser ministre.

Bon any nou.

Ricard Pérez Casado, ex-alcalde de València, a **Joan Lerma**, president de la Generalitat Valenciana

Benvolgut president i estimat company, el 91, tan a prop, vol més autonomia; amb decisió i energia, en bé del país i la ciutadania.

Autonomia urbana, municipal i de l'altra, que totes falta fan. Com que estic segur, president, que al noranta-u ho seguiràs sent, et desitge felicitat, des de l'afecte i la companyonia, per tu i per Mariví Abad.

Sergi Bruguera, tennista a **Jordi Arrese,** tennista i eventual contrincant del primer.

Et desitjo un bon nadal i any nou i pel 91 que guanyis un parell de tornejos més que l'any passat, però deixa-me'n algun per a mi.

Del Sergi a un bon amic.

Bartomeu Fiol, president de l'Obra Cultural Balear, a **Jaume Martorell**, anticatalanista condemnat per un atemptat contra el repetidor de TV3 a Mallorca

En aquest temps de l'any que se suposa especialment dedicat a la pau, no tenc cap inconvenient a desitjar-vos tota mena de ventura, molt especialment que no vegeu més bubotes. Els qui defensam la catalanitat del mallorquí no som manco mallorquins que els qui no heu estat capaços de capir un fet tan obvi. Si la unitat de la llengua catalana és reconeguda per tota la comunitat científica internacional, ara fins i tot ho reconeix el Parlament Europeu. Que l'infant, el naixement del qual celebram, vos il.lumini l'enteniment i vos curi la piromania i que a tots ens doni la pau.

Josep Lluís Carod-Rovira, portaveu d'ERC al parlament de Catalunya, al **príncep Felip d'Espanya**.

Et desitjo que l'any nou et dugui una vida nova. A l'Europa que va fent-se, les monarquies estan cridades a ser-hi peces de museu. I això, per a un jove, no sembla un gran futur. Creu-me, xiquet, canvia la feina i, amb el que guanyis, vine a fer turisme al nostre país. ¡Bones festes!

LA CATALUNYA BLANCA

Patronat Intercomarcal de Turisme
TERRES DE LLEIDA
de la Diputació de Lleida

Ara LLEIDA

IBERTEX
*273022438#

"Volen acabar amb el català"

Maria Lluïsa Pallos, professora d'institut i autora del llibre *L'amenaça del català light*, afirma en aquesta entrevista que els defensors del català anomenat *light* responen a consignes espanyolistes i volen fragmentar la llengua.

Si un alumne seu escrigués en una redacció la frase "a lo millor el quadro de Dalí ha sigut robat del barco", el suspendria?

—No, li diria que escrigui en català o en castellà. I si ho fa en català, llavors haurà de respectar el codi. També li diria que no caigui en el bilingüisme mental. El bilingüisme és una trampa mortal.

—L'amenaça del català light, *¿és fruit d'un rampell de ràbia?*

—En el llibre hi ha ira, però no és producte d'un rampell sinó del convenciment que el català *light* és la defensa de l'espanyolisme dins del català, una actitud davant d'una llengua i d'un poble.

—Le seves anàlisis són poc lingüístiques i molt polítiques. ¿Això no resta autoritat als seus arguments?

—Jo no he volgut fer cap tractat de lingüística sinó de conscienciació. Vull demostrar que les teories del *light* no només són absurdes sinó que a més són molt perilloses. Penso que defensar una llengua és defensar el poble que usa aquesta llengua, i que el nacionalisme és necessari perquè el català pugui tirar endavant.

—Vostè ha dedicat adjectius molt durs als defensors del català light*: "apòstols de la ignorància col.lectiva", "pedants il.lustrats", "cínics d'estar per casa", "traïdors", "oligarques de l'estultícia" i altres. ¿N'hi ha per a tant?*

—Jo no els he insultat mai com a persones. Només els he valorat en funció de la seva obra i el que hi diuen. Els *light* són intransigents i tracten tothom que no opina com ells d'analfabet de la llengua, per això he estat tan dura. I si em volen posar una querella per insults, que me la posin. Estic disposada a anar a judici.

—¿No hi té res personal, contra els Pericay, Toutain, Fité i els altres defensors del light*?*

—No, ni els conec. Bé, en Pericay i jo som veïns i ens saludem correctament.

—¿No creu que està sobrevalorant el poder dels light*?*

—Ben al contrari. Han practicat la infiltració en els principals mitjans de comunicació en català i a hores d'ara Catalunya Ràdio, *Diari de Barcelona* i *Avui* segueixen els seus criteris lingüístics. Fixa't si tenen influència que l'aparició del meu llibre ha estat silenciada a gairebé tots els mitjans, inclosos *La Vanguardia* i *El Periódico*. He estat víctima d'un boicot premeditat.

—El llibre ha estat publicat per l'editorial Tibidabo. ¿Potser alguna altra editorial no va voler publicar-lo?

—No, va ser la primera a què vaig acudir. Ara, segur que en altres editorials no l'haurien volgut.

—¿Per exemple?

—Alguna editorial controlada per sectors propers als socialistes.

—Afirmar que el català light *equival a una partida de defunció de la llengua catalana, ¿no és una exageració?*

—No ho és, perquè el català que ells proposen implica l'assumpció mental del bilingüisme, i aquest és el començament de la fi d'una llengua. Acceptar castellanismes com "barco", "bueno" i "lo" és acceptar la substitució lingüística. L'acastellanament progressiu del català només pot conduir a la seva desaparició. Jo els diria, als que defensen aquestes postures, que potser millor que ens passéssim directament al castellà.

"He estat víctima d'un boicot premeditat".

—De la manera que ho diu sembla com si pensés que les teories light *responen a interessos inconfessables. No em dirà que al darrere també hi tenen l'Opus Dei...*

—El que és segur és que, al darrere, no hi tenen cap partit nacionalista. No puc dir que tinguin una militància política concreta, però penso que representen l'espanyolisme que pretén vulgaritzar i fragmentar la nostra llengua. La vulgaritzen perquè hi introdueixen mots i estructures sintàctiques que no tenen res a veure amb el català, i la fragmenten perquè prenen com a model de les seves anàlisis únicament la variant barcelonina del català. Un valencià o un mallorquí no es poden identificar mai amb el català *light*.

—Com és que L'amenaça del català light *no porta prò-*

leg?

—Si no en porta no és perquè no l'hagi buscat. El problema ha estat que el llibre és molt clar en els seus plantejaments i, encara que tothom m'ha felicitat pel contingut, ningú no s'ha atrevit a fer-ne el pròleg. Quan li ho vaig demanar a un professor universitari em va dir que no podia quedar malament amb ningú i que no prologaria l'obra. I com aquest, tots. No s'atreveixen a dir en públic el que pensen en privat.

—*¿Com ha observat que incideixen les teories* light *entre els professors de català?*

—He tingut ocasió de relacionar-me amb molts d'aquests professors, i puc dir que per a molts d'ells aquestes teories han representat una excusa perfecta per poder relaxar la seva exigència en el correcte ús de la llengua dels seus alumnes. I això ho estan pagant els nanos. Els joves catalans han assumit mentalment el bilingüisme com un fet natural. Per això jo no em crec les enquestes oficials que diuen que el català està millor que mai i que no hi ha motius de preocupació. La realitat no està en les enquestes, la realitat està al carrer. I el carrer diu que l'ús social del català va decreixent. L'altre dia vaig preguntar als meus alumnes en quina llengua parlen quan van a la discoteca o surten a la nit. "En castellà", et diuen. ¿Per què?, preguntes. "Per cortesia", "Per si l'altre parla castellà", et responen. I això vol dir que la majoria dels nostres joves són bilingües mentals.

—*¿Està en contacte amb el "grup de Girona"*?

—He parlat ocasionalment amb algun dels seus integrants. Són un grup d'experts que li pronostiquen un futur poc afalagador al català. Com ells, penso que el bilingüisme és una manera disfressada d'eliminar la llengua catalana, i davant d'això només es pot respondre amb el monolingüisme actiu.

—*El llibre sembla un llibre destinat a la polèmica. ¿Té previst continuar la sèrie*?

—Sí, però no ara. Vull escriure un altre llibre que intenti desvetllar la consciència que cal que Catalunya gaudeixi de, com a mínim, total independència cultural. Que el català deixi de ser una llengua en llibertat provisional.

Eduard Voltas

JORDI MORERA

Les claus per entendre la polèmica

L'enfrontament entre els partidaris del català *light* i els seus detractors ha arribat a nivells importants de virulència verbal. En l'assumpte, hi han intervingut diversos factors. En primer lloc, la discrepància professional basada en criteris lingüístics; però de manera progressiva s'hi han incorporat l'afany de protagonisme i, en alguns casos, el joc brut.

D'una banda hi ha els *light* (encara que a ells no els agrada aquesta denominació). Els més representatius són quatre: Ricard Fité, assessor lingüístic de Catalunya Ràdio i redactor del diari *Avui*; Xavier Pericay, coautor del llibre *Verinosa llengua*; Ferran Toutain, autor de les primeres orientacions lingüístiques de TV3 i coautor de *Verinosa llengua*; Ivan Tubau, professor de periodisme a la Universitat de Bellaterra i autor d'*El català que ara es parla* i *Paraula viva contra llengua normativa*. Aquest últim és considerat com "el més espanyolista" dels quatre. En aquest sentit, Ricard Fité s'ha distanciat de Tubau, en declaracions a EL TEMPS, "pel seu discurs ideològic".

De l'altra banda hi ha els *heavy* o, segons ells, "partidaris del català genuí". Maria Lluïsa Pazos n'ha estat l'element més virulent, però hi podem comptar homes com Modest Prats o Ramon Aramon, de la secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta institució ha estat qualificada pels *light* de "censora". L'aparició de *L'amenaça del català light* ha atiat el foc de la polèmica: un destacat membre dels *light* ha declarat al nostre setmanari que Maria Lluïsa Pazos "és una indocumentada i una histèrica".

TRES I ESTRELLES

Mark David Chapman, o el magnicida penedit

Les fotografies el mostren com un noi americà típic –si la no fa igual a tants i tants nois americans que, de tan pròxims gràcies a (o per culpa de) la televisió i al cinema, arribem a creure que viuen al pis de dalt de casa. La inflor de les galtes, l'ordenada mata de pèl en raspall, els llavis molsuts, el nas arrufat –aquest aire lletós i feliç l'associem inevitablement a certs mamífers de pell rosàcia devoradors de glans i costums lamentablement poc higiènics. Inflor de galtes i nas arrufat que, ara fa deu anys, no van impedir-li matar a sang freda l'ex-beatle John Lennon, hores després d'haver-li demanat un autògraf.

Mark David Chapman, l'amo de les galtes i el nas, i un dels magnicides més antipàtics de tots els magnicides que s'han fet i desfet, compleix una condemna de vint anys a la presó estatal d'Attica. Ara diu que es penedeix del que va fer. Continua afirmant, però, que obeïa "unes veus diabòliques", una mena de "part tenebrosa del seu altre jo". Resulta entendridora la manera com els nois de galtes inflades i nas arrufat proven de justificar les estupideses més odioses, Chapman, en això, és un més del reguitzell de *sonats* del país dels cereals que, amb ulls desorbitats i posat messiànic, han assassinat seguint les instruccions dels seus altres jos. Charles Manson –el gurú sanguinari que ordenà al seu harem d'udolants i famolenques dones de cap rapat la mort de l'actriu Sharon Tate– n'és un il.lustre antecedent, tot i que tenia les galtes més aviat xuclades a causa del seu ambient i costums hippies. Manson i Chapman són la mena de criatures que semblen més a prop de la ficció que de la realitat –si no els haguéssim vist a les pel.lícules, no ens els creuríem. A Amèrica, de vegades, la vida imita l'art –l'art negre de la mort–, més que a cap altre lloc del món. Les *veuetes* que li deien a Chapman "fes-ho, fes-ho: Lennon és un traïdor, un porc capitalista que viu en un luxós apartament", etc., estaven escrites en algun guió de sèrie B. Massa hores mastegant crispetes en un cine d'Elm Street, potser.

Però Mark David Chapman demana perdó a tothom que va plorar la mort de John Lennon el 8 de desembre de 1980, i fins es permet una mica de filosofia, i afegeix que la seva pistola va posar punt final a un temps d'innocència, però que *no va ser l'únic*. Es a dir, que tots vam matar John Lennon. Els *nanets* que li xiuxiuejaven paraules fosques mentre esperava que Lennon tornés al Dakota Building érem nosaltres, doncs. La resta del món. Chapman, des de les seves galtes i la seva estupidesa, ens acusa.

Es un recurs gastat. Sabem, de fa tants i tants anys, que el món que tenim engendra monstres capaços de disparar cinc cops contra un ex-beatle. Però ens sembla que ha passat el temps que això ens servia per a explicar les coses i quedar-nos tan amples, tan satisfets, tan liberals. La veritat és que no ens sap greu veure les galtes i el nas de Chapman tancats a la garjola. Ens agrada pensar que té temps per a sentir les veuetes de tot de follets que li diuen que faci això o allò –però les parets d'Attica són prou gruixudes per a condemnar-les al silenci.

Albert Mas Griera

RAFA GIL

Ara tothom reparteix condons. Recordem que fa unes setmanes era l'Organització Ciutadana de Lluita contra la Sida qui instal.lava un centre de repartiment de preservatius a la Rambla barcelonina. Després va ser el Consell Nacional de la Joventut de Catalu-nya (CNJC), que sobtadament es va sentir cridat a tan noble tasca. Però no us penseu que l'origen d'aquesta dèria repartidora està en la campanya del "Póntelo, pónselo".

A les eleccions d'estudiants que es van celebrar l'any passat a la Universitat Autònoma de Barcelona, l'Alternativa dels Estudiants Progressistes (AEP) reivindicava en el seu programa la creació d'un centre de planificació familiar a la Universitat que repartís gomes de forma gratuïta als estudiants.

Posteriorment s'ha demostrat que la demanda era pura demagògia, perquè van guanyar les eleccions i els estudiants que preveuen passar una nit mogudeta encara han d'anar a *ponérselo* a les farmàcies. L'AEP, que agrupa joves socialistes (encara que ho vulguin amagar) i d'Iniciativa per Catalunya, compta entre els seus principals dirigents amb Jordi Torrades, que casualment també és el president del CNJC, una de les entitats repartidores de condons.

Esperem que ara Torrades compleixi les seves promeses. Suposem que així ho farà, perquè de tots és ben sabut que el CNJC no es presenta a les eleccions, i l'AEP sí...

De tortosa a Viella sense tocar el dial

La radiodifusió europea ha entrat en una nova etapa amb la creació de la norma RDS (Radio Data System). Aquest sistema de transmissió va nàixer el 1984 amb la finalitat d'ajudar el conductor que escolta una cadena de ràdio determinada a no preocupar-se de canviar de freqüència quan el vehicle es mou a altres zones cobertes per altres freqüències. D'aquesta manera es garanteix la recepció del programa en tot el territori. El receptor sintonitza automàticament aquella que rep en millors condicions.

Aquest sistema serà incorporat pròximament a les Emissores de la Generalitat de Catalunya. El cap tècnic, Jordi Mata, pensa que per al primer trimestre de 1991 "un conductor que circuli des de Tortosa fins a Viella no s'haurà de preocupar de buscar la freqüència correcta al lloc per on circuli. El sistema persegueix primordialment que el conductor no s'hagi de preocupar del receptor, cosa que li facilita la conducció".

El sistema RDS també té altres funcions que amb el temps aniran incorporant-se a les emissores comercials. Una que actualment estan utilitzant Catalunya Ràdio, Cadena Nova i Ràdio Tràfic és la d'enviar uns senyals alfanumèrics al receptor de tal manera que assenyalarà a la seva pantalla el nom de l'emissora que està emetent. El *display* alfanumèric del receptor també pot ser utilitzat per a rebre senyals de radiotext en els receptors de tipus domèstic. Podran enviar-se dades de molt tipus, i fins i tot imprimir-les amb una petita impressora.

Quadre de comandaments d'un cotxe. RAFA GIL

També als automobilistes els serà de gran ajuda conèixer la informació del trànsit. Si l'oient escolta la cassette i l'emissora en qüestió emet informació del trànsit, la música s'interromprà per donar pas a les notícies. No caldrà estar pendent de la ràdio. També es podrà conèixer l'hora oficial en el país que sigui o sintonitzar les emissores pel seu contingut o estil musical. Ara, de moment, el futur a la ràdio acaba de començar. **Albert Miret**

REVISTA DE
LLENGUA
I DRET

ISSN 0212-5056

Revista de Llengua i Dret és una publicació semestral dedicada a l'estudi del llenguatge administratiu i jurídic, el Dret relatiu a l'ús de les llengües i la planificació lingüística. Des de 1983.

Director: Carles Duarte i Montserrat • Consell de redacció: Alex Alsina i Keith, Antoni M. Badia i Margarit, Albert Bastardas i Boada, Joan Coromines i Vigneaux, Pere Martí i Mainar, Jesús Massip i Fonollosa, Antoni Mirambell i Abancó, Aina Moll i Marquès, Oriol Oleart i Piquet, Lluís M. de Puig i Olivé, Josep M. Puig i Salellas, Josep-Enric Rebés i Solé, Josep L. Sagarra i Zacarini, Joan R. Solé i Durany, Francesc Vallverdú i Canes, Jaume Vernet i Llobet • Secretari: Antoni Milian i Massana.

Informació, subscripcions i correspondència:
Escola d'Administració Pública de Catalunya
Av. de Pearson, 28 (205 00 65)
08034 Barcelona

Generalitat de Catalunya
Escola d'Administració Pública
de Catalunya

D'AMBERT

OLÍMPIC CIRCUS

Uns de freda i una de calenta

Tram a tram, els conductors pre-olímpics caminen (córrer és una utopia) per Barcelona. Fa quatre dies que el Cinturó del litoral té 900 metres més al Poblenou, que empalmen amb els dos quilòmetres i mig que ja funcionaven a la Vila Olímpica. Agafar l'autopista de Mataró evitant els carrers del Poblenou o accedir al centre de la ciutat des del Maresme, Badalona o Sant Adrià del Besòs és una nova alternativa. Per compensar, la Diagonal serà en obres uns mesos, cosa que confirma, de moment, que el màxim a què es pot aspirar és a una de freda i una de calenta.

ARXIU

Asil olímpic a la vela

La tradició ensenya que la vela era l'esport exiliat per excel.lència dels Jocs Olímpics. I Barcelona va optar per donar asil olímpic a aquesta competició en el nou port construït davant la Vila Olímpica amb caixes de formigó prefabricades. 335 embarcacions es disputaran les medalles en 10 categories, i seguir-ho diuen que serà fàcil des del Passeig Marítim. Com a novetats, un rècord de participació femenina i la retransmissió en directe de les proves amb cameres situades a terra, mar i aire.

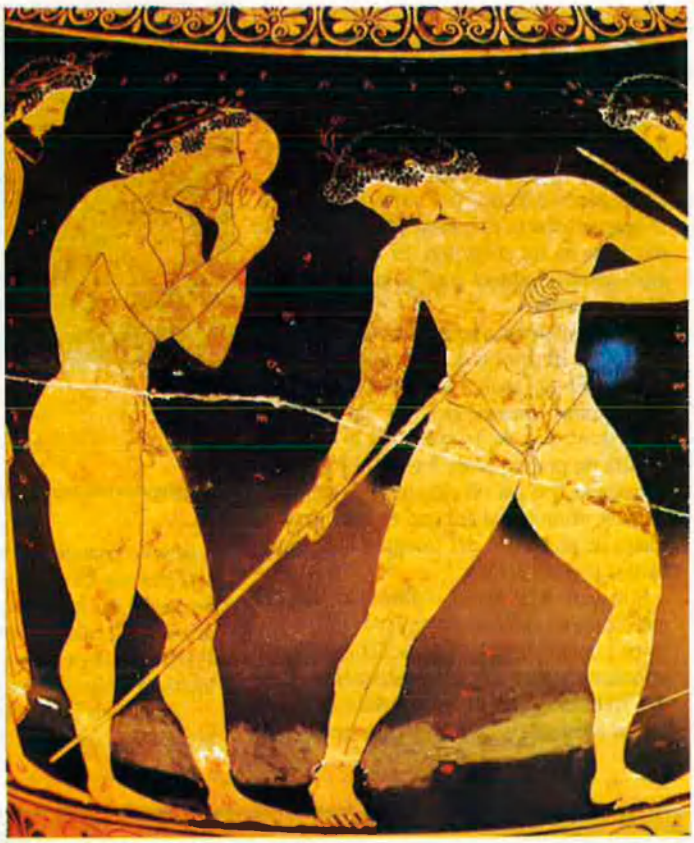
¡Ai, si l'emperador Teodosi I aixequés el cap!

La història dels Jocs està farcida, entre molts altres ingredients, de frases cèlebres, o si més no oportunes. "Per organitzar uns Jocs no cal inventar la roda ni crear una nova hamburguesa, perquè la carn és sempre la mateixa, i l'únic que canvia és la salsa". Això és, si fa no fa, el que van escoltar els aspirants als Jocs d'Hivern de 1998 la setmana passada a la reunió del Comitè Internacional Olímpic (CIO). Deu anys després de l'arribada de Samaranch a l'organisme, la criatura ha crescut tant que els seus pares temen que se'ls escapi de les mans. Amb la paràbola de l'hamburguesa, el CIO vol dir que és ell qui té i ha de tenir la paella pel mànec, saecula saeculorum. Atlanta ja ha rebut instruccions cautelars de no negociar els drets de televisió, quan els successors de Barcelona ja es refiaven d'augmentar en un 50% els 401 milions de dòlars que ingressa Barcelona de la NBC. La densitat de patrocinadors per metre quadrat batrà rècords olímpics al 92, i de fet ja ha calgut limitar el nombre de participants i el nombre de periodistes, perquè el circ olímpic té cada vegada més pretendents.

Barcelona pateix ja la síndrome d'aparador. El CIO li va atorgar el dret i l'obligació de lluir instal.lacions, lluir cerimònies, lluir hotels i lluir cinturons. I ara es troba negociant 5.000 places més o menys a l'Estadi, presentant el guió de la inauguració a examen d'esperit olímpic i lamentant que un aparador amb 3.500 milions de curiosos al davant és una temptació en què també ETA ha començat a caure.

Potser ha arribat el moment de deixar parlar la història.

Segons l'enciclopèdia que es tracti, cal buscar a la J de Jocs o a la O d'Olímpics. I si la reflexió s'ho val (com és el cas), millor serà descobrir la biblioteca de l'esport de la Generalitat (carrer de València, 3, a Barcelona) per comprovar que s'ha vessat molta tinta olímpica, des que el 776 a.C. als grecs els va donar per honorar Zeus donant voltes a l'estadi d'Olímpia. Per plantejar-ho de manera apocalíptica, cal

Barcelona pateix ja la síndrome d'aparador. ARXIU

remarcar que els grecs van tardar 1.169 anys (del –776 al 393) a crear i destruir els Jocs, mentre que Atlanta'96 tot just celebrarà els primers cent anys del *remake* olímpic de l'era moderna, dissenyat a París a final del segle XIX pel baró de Coubertin. Els qui han escrit la història confirmen que no queda res per inventar. El CIO va aturar el conflicte entre les dues Corees fent uns Jocs a Seül fa un parell d'anys, però resulta que 500 anys abans de Crist els grecs ja tenien el sà costum d'establir unes treves d'un mes en els seus combats per millorar marques de pentatló o cursa de cavalls, cada quatre anys.

Per molt que els competidors de l'antiga Grècia juressin a l'altar de Zeus que no cometrien cap frau, la seva ambició de rams d'olivera, estàtues i odes poètiques va acabar corrompent els Jocs. I un bon dia de l'any 393, l'emperador Teodosi I va clavar un cop de puny sobre la taula i va prohibir els Jocs com a símbol de paganisme. La incògnita és saber què pensaria Teodosi I si aixequés el cap cr allà a Montjuïc d'aquí a un parell d'anys.

Perquè les mateixes enciclopèdies que relaten aquests fets mantenen encara a la seva definició de Jocs Olímpics que aquests han d'excloure els atletes professionals, en record dels Jocs de l'antigor. I Carl Lewis, a qui ofereixen 400 milions per córrer 100 metres (i a sobre té la sort de ser *fill del vent* i traure's aquest jornal en menys de deu segons) no és precisament el símbol de l'amateurisme per excel.lència.

En aquest nou circ olímpic, al CIO li toca fer equilibris sobre una corda tensa i daurada. Mantenir ben encesa la flama comercial i no cremar-s'hi els dits. Erigir-se en representants d'uns valors morals que la indústria olímpica fa incompatibles. Però els hereus de Coubertin controlen el galliner perquè no aparegui cap Teodosi I i els acusi de pagans.

Carles Capdevila

GANE DIEZ VECES MAS DE LO QUE GASTE

Ahora, pagando con la Tarjeta CAM, sus compras* pueden salirle gratis. O todavía mejor: ganar** el importe de lo que compre multiplicado por 10. Son las ventajas de tener la Tarjeta CAM. Y es que la Tarjeta CAM le da diez veces más.

CAM
Caja de Ahorros
del Mediterráneo

*Hasta 100.000 pts.
**Hasta 1.000.000 pts.

Promoción válida hasta el 6/1/91.

CULTURA

Helena Valentí, una entrevista per a la posteritat

Força dona

El 8 de desembre va morir l'escriptora i traductora Helena Valentí. Tenia 50 anys i la seua vida havia transcorregut entre Eduard Valentí i Gabriel Ferrater. EL TEMPS, com a homenatge, torna a publicar, tal qual, la brillant conversa que va mantenir amb Vicent Martí pel febrer del 87.

Era inevitable. Helena Valentí riu enlaire i sempre es decanta un poc, a la dreta, a l'esquerra. Riu sovint, a més, amb un riure suau que tamisa i enseua algunes formulacions que d'una altra manera podrien semblar més aviat abruptes o displicents. No obliden això mentre llegeixen aquesta entrevista amb una dona feminista que confessa que les dones li fan por, amb una escriptora que encara no acaba de saber què vol dir escriure en la seua vida. Quan deixe de creure que "l'acte d'escriure és una angúnia perquè és posar-se en evidència", quan el present no siga tot el seu horitzó creatiu i es reconcilie amb tot el seu passat, Helena Valentí farà una gran obra. Aquesta, si em permeten, és la meua opinió.

—Després de tres novel.les publicades, vostè continua sent una escriptora poc coneguda...

—Sí, potser és cert. Com el nostre món és molt petit, sé que compto amb un públic determinat, amb una gent que llegeix sempre els meus llibres, que hi està interessada, però sóc plenament conscient que no sóc una glòria nacional, de cap de les maneres. Oficialment, se'm reconeix tot just així, amb pinces, no saben gaire com agafar-me.

—¿A què ho creu degut?

—Home, suposo que reflecteixo una vida molt poc convencional, uns valors gens patriarcals, un món molt de dona, que no és que sigui difícil de comprendre, però la gran majoria dels meus lectors són dones. I això és nou en una cultura bastant conservadora com és la nostra.

No sóc tampoc esquerrana, ni comunista ni militant de cap cosa d'aquestes. No ho he estat mai. Com no he estat mai tampoc una feminista oficial. I com no m'he relacionat gaire amb el món oficial, perquè el conec massa a través de la meva família, doncs això...

—¿Què diuen dels seus llibres les lectores?

—Trobo que s'hi senten molt identificades i s'hi reconeixen. Malgrat poder ser llibres inacabats (aquesta és una de les crítiques que he sentit més, i potser tenen raó), crec que tots ells transmeten força a les dones. I això és saludable, perquè les dones som una mica massa nyeu-nyeu.

Hi ha poques escriptores catalanes que tinguin força. El gran llibre que totes les dones et diran que és fantàstic és *Solitud* de la Víctor Català, per la força que dóna. En canvi, tot allò de la Rodoreda està molt bé, però no t'ajuda gens.

—¿Per què troba que poden ser inacabades les seues novel.les?

—A mi, el que m'hauria agradat és que hi hagués una crítica seriosa que m'hagués ajudat a explicar-me a mi mateixa. Avances molt a les fosques. És una feina una mica estranya: et poses a ratllar paper i en veure el que et surt, sempre et quedes parada, és sempre imprevist...

Després, a mi em fa una mica... a mi em fa una mica de por escriure, em costa molt posar-m'hi. I per tant, m'ho agafo amb molta tranquil.litat, i si puc, ho deixe bastant de pressa... *L'amor adult*, per exemple, es nota molt que són contes. Quan l'he tornat a llegir m'he adonat que començava amb molta embranzida i després ho tallava. Ho veig molt, això. Més que una novel.la, són deu contes. Hauria d'haver estat un llibre més serè.

—La solitud d'Anna, La dona errant... *¿com les valora vostè?*

—Al meu entendre, hi ha una evolució en positu, un clar decantament de l'autointrospecció exhaustiva a l'objectivació d'una realitat autònoma. Mentre a les dues primeres novel.les he plasmat diferents versions de mi mateixa, a *La dona errant* trobo que he aconseguit narrar històries d'altres amb consistència novel.lística. És com si la teua pròpia vida deixés de ser un enigma i pots començar a observar els altres. *La dona errant* és una novel.la que m'agrada força.

—¿Quant de temps ha tardat a escriure-la?

—Un parell d'anys. És curtíssima, per a estar-hi dos anys, ¿no? L'he escrita a trossos. Escric lentament i, a més, no tinc gaire temps. Jo em guanyo la vida fent traduccions. No tinc absolutament cap altre ingrés. No tinc cap renda, ni tinc beques, ni tinc res. Escric cada dia per poder viure, és a dir, quasi sempre traduccions.

—¿Pot compaginar les dues escriptures?

—No, sóc incapaç. M'anirira molt bé fer-ho, perquè el dia té vint-i-quatre hores, que en són moltes, però no puc. És allò que et passes dues setmanes que ja no pots més, t'entren les ganes d'escriure amb la teva pròpia veu, i t'oblides de la traduci durant tot un temps. Quan escric, necessito mirar les musaranyes, badar, no fer cap altra cosa, passejar, passejo moltíssim...

—Desconnectar de la realitat...

—Només quan escric mantinc un vertader contacte amb la realitat. La vida de cada dia és un món irreal, tot el que et donen, et presenten, t'expliquen, no ho reconexies, vius en funció dels altres. Cal recollir-te, endinsar-te en tu mateix, despullar-te, prendre contacte amb aquella nova realitat que pots crear. Recrear-la i projectar-la enfora és un procés que em fascina i m'espanta alhora.

—A banda escriure, ¿què més li fa por?

—... les relacions amb la gent me'n fan molta. Sóc una mica misàntropa per por.

—¿Dones i homes?

—Dones i homes, sí. Més les dones, potser.

—¿Les dones?

—És clar, em veuen més. Els homes no em fan por. Un relació particular amorosa, amb un home, em fa una por espantosa, però els homes en general, no.

Ara, amb les dones tinc un contacte difícil d'entrada. Em fan por les dones. Em fa por la meva mare, terror, terror... és molt forta, fortíssima, d'una gran i exigent energia...

—*¿El seu pare també li'n feia?*

—No, no crec, més aviat respecte.

—*Eduard Valentí, el seu pare, va ser professor a la universitat autònoma republicana, catedràtic de llatí represalitat i desterrat a Reus en la postguerra, especialista en modernisme, erudit, traductor...*

—Va traduir algun Ciceró al català per a la Bernat Metge. La seva especialitat en clàssics fou, però, Lucreci. La primera edició crítica, filosòfica, de *De la Natura* al castellà la va fer ell.

—*¿Era un home brillant?*

—Bé, sí, és veritat, el meu pare... veu, això és veritat. Potser si el meu pare encara hagués viscut, jo no hauria publicat mai res, perquè ell era d'un crític... És molt possible. Mai no hauria gosat. És injust dir-ho, perquè potser no és veritat, però va coincidir que jo comencés a fer coses estranyes –deixar el treball, fer una vida al meu aire, escriure...– quan ja era mort el meu pare. Em sabia greu que passés angúnies per les seves filles.

Al meu pare, li tenia respecte, no por.

Era un home hipercrític, demolidor, una cosa terrible, molt lúcid. Tenia molts amics poetes, escriptors, se'ls estimava molt i alhora em parlava amb un cert menyspreu. Es burlava d'aquells amics poetes que sempre duien versos a la butxaca. ¡Alerta!, que era gent com en Vinyoli, no qualsevol. Vinyoli, el posava molt negre, sempre...

—*"... mesos que no m'has vist sortir de trascantó, butxaca plena de fulls que pretenen sorprendre una orelleta pacient". Gabriel Ferrater era un altre dels amics poetes del seu pare...*

—Sí, el Gabriel, el Joan, la Rosa Leveroni...

—*Per als lectors de Gabriel, vostè sempre serà la "noia gola-llarga". ¿Com va viure, com la viu, aquesta presència tan explícita en els poemes de Ferrater?*

—Aleshores ho vaig viure com un procés molt normal. Ferrater escrivia poesia per llegir-la als amics, que era el que feia quan venia a casa. Allò era una tertúlia d'amics, gent intel.ligent, lletraferida, divertida, àvida per comunicar-se... Molt normal, ho vaig viure molt normal. Ara, quan ho veus imprès, et quedes una mica així, i quan la gent comença a fer-ne cas, i la cosa se'n surt d'òrbita... no vull saber-

ne res. Jo visc en el present, no en el passat...

—¿El seu pare també se'n rifava, de Ferrater?

—Sí, encara que se l'estimava molt. Potser ho feia menys que de Vinyoli, curiosament. Amb el Gabriel compartia un tipus d'intel.ligència esmolada i freda que els apropava...

—¿A vostè, li interessa Vinyoli com a poeta?

—No gaire. Sempre em fascinen els seus primers versos. Són una meravella. Té una capacitat lírica que se t'emporta, però després ni acabo de saber ni em fio gaire del que diu. Així com en Riba, una vegada fet l'esforç, comproves que està dient coses molt importants, en Vinyoli... Ara, reconec que té un poder de llengua que t'atrapa molt.

—¿I Ferrater?

—Mira, els poemes narratius són bons, el *Poema inacabat*... ¡Fa tant temps que no llegeixo el Gabriel! Aquell llibre, ¿com es diu?, Teorètica, no *Teoria dels cossos*, també m'agrada força. Té un no se què d'alat que m'atrau molt. Ara, aquella cosa mig feixuga que té Ferrater: "El ferro vell rovellat..." encara li sento la veu. A part que no l'entenc. L'entenc perquè quan et llegia els versos explicava abans de què anaven. Si no ho hagués fet, em penso que encara no ho entendria ara. Hi ha poemes que són massa hermètics

—Té raó. En Ferrater sobta l'aparició d'algun poema decididament críptic intercalat entre molts d'altres d'una claredat meridiana...

—En Ferrater hi havia un misteri, un misteri...

—¿Quin?

—Hauria de pensar-hi tant i no ho he fet...hi havia una falla. Ferrater era una persona molt intel.ligent, amb una gran capacitat per conèixer-se i per analitzar-se, extraordinària... bbrrrmmmm... però tenia un concepte de la vida, del pudor, de...

—¿Era molt torturat?

—Sí, i ho dissimulava moltíssim. Sempre era amable, i la bonhomia aquella que tenia, i el riure, i el ha, ha, ha.

—¿El seu sentit de l'humor sempre era sarcàstic?

—Segons amb qui... Tenia un sentit de l'humor molt tendre amb les criatures, amb les bestioles, amb les dones. Hi desplega una tendresa lleugera i divertida, però després podia ser molt tràgic, molt anguniat.

—¿Era aclaparador?

—Nooo, ¡què va! Bé, era aclaparador en el sentit que començava a beure i no acabava. Això passa a tots els borratxos, que no saben dir mai prou. Però no ho era perquè tenia un autocontrol fantàstic. I com es pot comprovar, en la seva poesia s'estava excusant constantment. Excusant-se per les seves emocions, pels seus sentiments, per les seves projec-

"No tinc consciència de ser depressiva. A mi, m'agrada viure. Comparteixo amb la majoria de les dones aquella capacitat de viure que neix de les coses petites".

cions... com si estigués demanant perdó per viure.

—¿Li va estranyar molt el seu suïcidi?

—Nooo... Gabriel no s'acceptava i, a més, ja ho havia anunciat.

—¿En parlava?

—N'havia parlat. Jo, és que els últims anys no el veia. Potser quan més s'acostava el moment no en parlava tant. La darrera vegada que el vaig veure va ser en l'enterrament del meu pare. Estava desesperat, plorava moltíssim. Jo no ente-

"Dels 22 als 29 anys vaig viure dintre d'un frigorífic, com si fos un embrió congelat".

nia per què plorava tant. Suposo que plorava per ell mateix. La mort li devia ser ja molt real. M'ho havia dit: "jo, als cinquanta anys, s'ha acabat la vida". A més, ho formulava com una norma general: "A partir dels cinquanta anys no val la pena viure". ¿Què vol dir això? És una concepció de la vida que no s'entén.

—¿Com era el seu germà Joan Ferraté?

—¡Com és!, que encara viu.

—Perdó, vull dir en aquella època.

—(*Rialla*) Va bé, va bé, aquí no en parlo, no gravo... Era molt diferent, era una persona aparentment molt més assenyada.

—¿Vostè és depressiva?

—No, no... no tinc consciència de ser-ho. A mi, m'agrada viure. Comparteixo amb la majoria de les dones aquella capacitat de viure que neix de saber gaudir de les coses petites. Home, si visqués molt temps en una ciutat, potser sí que em deprimiria, em trobaria no sé com. Però sempre puc fugir-ne.

—Ara viu a Barcelona. ¿Per què va abandonar Cadaqués?

—No en sé la causa, però si et quedes massa temps vivint en un lloc com Cadaqués, comproves com la gent s'enfonsa i cau en un pou. És terrible. A més, jo tinc una filla de vuit anys... A Cadaqués, però, ¡s'està tan bé! Aquell viure dintre d'un bany de llum, de bellesa estimulant, és impagable. Hi torno sempre que puc.

—¿Per què se'n va anar a Anglaterra?

—En aquest país, l'any 62, no es podia viure. Era im-pos-si-ble. Em van oferir a cor què vols un lectorat d'espanyol a Cambridge i, com que el meu somni era fugir de casa, no m'ho vaig pensar gaire. Per a una noia sola, amb vint-i-dos anys, anys de formació, fou ideal: allà la gent et deixa tranquil.la, hi ha una gran tolerància, és un país pacífic.

—On, a més, vostè descobreix el feminisme...

—A mi, el final dels 60, que ja vaig viure en un Londres extravertit i divertidíssim, em van seguritzar moltíssim, em van ajudar per trencar, per ser jo, i ja està. Fins aleshores no havia gosat, era molt acoquinada. Vaig perdre l'acoquinament, doncs, a partir del 69. Va coincidir tot. En aquella època van passar moltes coses a banda del feminisme. No m'hi vaig trobar sola, m'hi vaig trobar molta gent com jo.

—Vint-i nou anys d'estar acoquinada són molts anys...

—La veritat és que en la pràctica vaig fer bastant el que vaig voler. No m'ho passava malament. Tenia una vida còmoda. Tampoc no era allò que...

—A mi m'ha sorprès una mica quan ho ha dit.

—Vivia acoquinada en el sentit que no feia altra cosa que llegir, fer una vida acadèmica, que n'interessava gens. Acoquinada per no atrevir-me a plantar-me i

"Em sent catalana. Segons com, moltíssim". ARXIU

dir que jo no sóc una professora d'espanyol, per no dir que aquell món em relliscava totalment. He explicat alguna altra vegada que jo, dels 22 als 29 anys, vaig viure dintre d'un frigorífic, com si fos un embrió congelat.

—*A Londres també va començar a traduir les escriptores angleses. ¿De quina d'elles es troba més a prop?*

—Una autora amb qui em sento molt identificada és la Doris Lessing, però moltíssim... he seguit pas a pas el seu procés vital i creatiu i trobo que el comprenc perfectament. M'és molt pròxim, a més...

—*¿La coneix?*

—Sí, sí, jo era a Londres traduint *El quadern daurat* al castellà i vaig anar a trobar-la.

—*¿Com és?*

—¡Oh!, és encantadora. Bé, encantadora... sí, sí, encantadora.

—*¿Per què dubta?*

—Per què és una mica dura, però sí que és encantadora. Una cosa molt important de la Doris Lessing és que és un personatge de veritat, que te'n pots fiar, que no fa números, que li interessa la gent però que no espera que li facis la gara-gara. És una persona que va per feina, és molt seriosa. I com és molt intel.ligent, és molt divertida.

—*¿I la Woolf? ¿Li agrada?*

—Sí, és clar, però la relació amb l'obra de Virginia Woolf és més literària, històrica, distanciada. Em va entusiasmar *Al far,* em va interessar *Mrs. Dalloway,* crec que *Una cambra pròpia* continua sent un assaig de lectura imprescindible per a qualsevol dona que vulgui ser escriptora... ara, tot aquell embolic... ¿Com es diu allò?... Bloomsbury, m'avorreix d'allò més. D'altra banda, encara m'interessa més la Katherin Mansfield que la Woolf, tant literàriament com vitalment.

—*¿Vostè va començar a escriure creació a Anglaterra?*

—No, aquí, quan vaig tornar. A Anglaterra només vaig fer traduccions al castellà.

—*Això va ser l'any 74. ¿Per què va tornar?*

—Suposo que la terra em cridava, diria que quasi literalment. Em sent catalana. Segons com, moltíssim. La terra, la mar, les olors, la llengua mateixa... això és molt important. Aquest país té molta força.

Agafar el fil de la llengua ha estat una aventura del tot engrescadora, una qüestió de veu pròpia. Des que tradueixo al català, a més, mantinc una relació molt més fluïda amb la llengua. Una llengua de la que dia a dia palpo la seva vitalitat continguda.

—*¿Quan era a Anglaterra com es presentava, diguem-ne, nacionalment?*

—Com a *spanish,* suposo. Jo no sóc de la ceba, ¡eh!

—*¿Va venir amb la idea d'escriure?*

—No, va ser aquí que m'ho vaig plantejar. Vaig venir a no fer res. Vivia a Cadaqués completament sola, amb necessitats econòmiques mínimes, passava molt temps en el llit. Feia bogeries, diguemne, feia una vida molt bohèmia que em va anar molt bé. I com no sé pintar, no puc fer cine...

—*Vostè és una cinèfila confessa. Diga'm, el seu director preferit i clausurem, si li sembla, l'entrevista.*

—M'agrada molt el cine de Godard (*Riu*). Ric perquè m'entusiasmen totes les seves pel.lícules, tot i que sempre hi ha moments en què li maleeixo els ossos, calla d'una vegada, ¡ja no puc més! És allò de filar prim. Sempre arriba un moment en què comença amb aquell joc especulatiu que et cansa, t'esgota, ja no pots més...

Sigui com sigui, m'agrada moltíssim. Aquell cine tan documental que fa Godard és que realment està reflectint el que està passant, fins i tot és una mica profètic. Per a mi, és un geni, vaja. M'entusiasma aquella equilibrada combinació de documental i de creació de les seves pel.lícules. Això és el que m'agradaria fer a mi. Jo crec que *La dona errant* és una mica això, mira què et dic.

Vicent Martí

OPINIÓ

Pous de ciència i d'art

Fa molt de temps que he arribat a la conclusió que és convenient no estar segur de res. Però en tot hi ha excepcions (vella i coneguda evidència) i en el cas personal i intransferible que vull exposar també m'ha atrapat a mi. Imaginem que en el curs d'un experiment, col.loquem al costat d'un d'aquests contenidors que hi ha als xamfrans de les ciutats una obra d'art. No pas una qualsevol, sinó una del nivell d'altres, pintures o escultures, que han merescut l'honor de figurar en museus i fundacions de gran prestigi i que pertanyés a l'art pobre de solemnitat. Suposem –l'experiment continua– que alguns crítics d'art passessin a prop del contenidor amb l'obra d'art estintolada, esperant el camió recollidor de brossa. I aquí és on m'arrisco temeràriament: estic segur que cap crític no posaria el crit al cel per salvar l'obra d'art en perill. Se sobreentén que s'hauria de tractar d'un exemplar desconegut, en la fase d'haver de ser descoberta pels entesos.

Que consti que en aquesta suposició no hi ha ni la més mínima mordacitat. Al contrari: considero admirable l'aportació dels crítics especialitzats en l'art d'última hora. Han creat un llenguatge ple de matisos, amb un gran sentit de la metafísica i un domini de les circumlocucions que sovint arriba a superar el valor d'allò mateix que judiquen.

Tot això ja m'ho pensava, però m'ho ha posat damunt la taula la lectura d'un article que omple prop d'una pàgina d'una revista estrangera d'arts i lletres. El crític s'ocupa d'un quadre que és una planxa de conglomerat de suro, amb una olla a pressió corpòria adherida a l'angle inferior del conjunt. Una ampla i vigorosa ruixada d'esprai de color negre taca el quadre en sentiti diagonal. No hi ha res més, però el crític ens fa veure que és molt. Agudament, afirma que és una demostració estremidora de la cèlebre experiència de Michelson, que tractava de descobrir si la velocitat de la llum enviada en la mateixa direcció del moviment de la Terra era diferent d'aquella que li és perpendicular.

Perquè es vegi fins a quin punt cal no precipitar-se a fer judicis. L'ajuda dels crítics és inestimable, perquè els artistes tots sols no sempre aconseguirien d'il.lustrar-nos.

Pere Calders

Pere Lluís Font, filòsof, professor de la UAB i director de la col.lecció "Textos Filosòfics", considera que els factors

D UMBERT

legals, el complex de provincianisme i la incompetència lingüística afecten el procés de normalització en el camp filosòfic. La reaparició pública de la col.lecció "Textos Filosòfics" va servir perquè Pere Lluís Font carregués contra una situació de *colonització* que s'evidenciaria tant en la inèrcia històrica d'utilitzar el castellà per a la producció filosòfica com en les dificultats que la Llei de Reforma Universitària ha generat "passant olímpicament de la pluralitat nacional" i reduint l'autonomia d'una universitat en la qual "la necessitat de currículum fa que no es publiqui en català".

Per a aquest filòsof, "alguns serien capaços d'abraçar-se amb el seus segrestadors pel sol fet que la gestió universitària depengui de cada campus" quan, segons Pere Lluís Font, funciona un *Consejo de Universidades* que actua "com a element uniformitzador". El co-director de la col.lecció, Josep Ramoneda, va fer un abrandat elogi de la *lleugeresa* de la filosofia enfront de la *pesantor* del discurs del poder. Reafirmant la frase de Foucalt, evocada per Ramoneda, "tot podria haver estat d'una altra manera" i potser Edicions Laia –el gran projecte literari d'Alfons Comín– no hauria acabat en la desfeta més absoluta. Castellet ja ho deia tot dinant: "Aquesta és una celebració trista". En qualsevol cas, Edicions 62 rellança l'única col.lecció de filosofia en català a part de la Bernat Metge, i abraça "tots els pilars bàsics de la cultura universal en llengua catalana". El somni de Castellet, doncs, revifa amb Plató, el número 56 d'una col.lecció imprescindible.

Pep Munné estrenarà el pròxim 10 de gener al Teatre Goya de Barcelona l'última comèdia del dramaturg americà David Mamet *No s'hi val a badar*. L'actor català, que en els últims temps ha dut a l'escena alguns dels noms més prestigiosos de l'actual teatre nord-americà, ara en companyia de Pep Torrens i Silvia Sabater pujarà de nou a l'escenari. Aquesta obra que va comptar a Broadway amb la presència de Madonna, és una dura sàtira contra el món de les altes finances i els executius. Després de l'èxit del musical *Estan tocant la nostra cançó*, esperem que continue la bona estrella del Teatre Goya, que entre altres projectes té per a la present temporada el nou espectacle de Pepe Rubianes, *–Amor (Roma al revés)*.

L'Obra Cultural Balear ha celebrat durant el passat cap de setmana el III Encontre de Cultura a les Illes Balears. Els principals reptes culturals que té actualment la societat mallorquina,

JUAN CELIA

i balear, es debateren al llarg de dos dies en el marc del Centre de Cultura Sa Nostra. La política lingüística a les Illes, la possibilitat d'una televisió autonòmica, la crisi turística, el balanç després de vuit anys d'autonomia van ser els gran temes a l'entorn dels quals transcorregueren les Jornades.

D'altra banda, la mateixa setmana de l'Encontre de Cultura, l'Obra Cultural Balear celebrà l'Assemblea General de Socis, a més de presentar els "Premis 31 de Desembre", que s'atorgaran el dia 21 durant un acte social.

A TOT VENT

ENREGO A TOT VENT

ELS AUTORS DEL MÓN SIGNEN EN CATALÀ

Edicions Proa
Diputació, 250. Tel. 302 71 18.
08007 Barcelona

Núm. 287

BOUVARD I PECUCHET

Gustave Flaubert

Una farsa de l'estupidesa humana de la mà de dos oficinistes que, en rebre una herència, decideixen canviar de vida. La gran novel·la pòstuma de l'autor. Una obra de referència obligada.

Núm. 288

LA PRINCESA DE CLÈVES

Mme. De la Fayette

La princesa de Clèves està profundament enamorada del príncep Nemours. Quan ho confessa al seu marit, s'esdevé la tragèdia. Considerada la primera novel·la psicològica de la història. Un clàssic de la literatura universal. Imprescindible.

Envieu-me més informació sobre la col·lecció A tot vent.

Nom _____

Adreça _____ C.P. _____

Població _____ Tel. _____

Edicions Proa - Diputació, 250. Tel. 302 71 18. 08007 Barcelona
Distribució: Llibres Catalans. Gran Via, 611. 08013 Barcelona. Telèfon 245 23 03

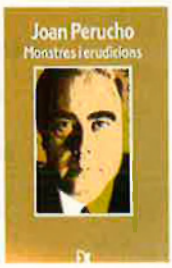
LLIBRES

Fitxer de regals impressos

Un Nadal ple de llibres

Regalar llibres és una altra manera de felicitar el Nadal. EL TEMPS, sense intenció d'antologia, ofereix unes indicacions per als que vulguen expressar sentiments a través dels llibres.

Totes les editorials catalanes han fet ja la seva oferta de llibres per a les festes. Nosaltres hem volgut presentar-ne una tria en forma de fitxer per a tots aquells que vulguin dedicar el Nadal a alguna cosa més que menjar torrons.

NARRATIVA

Miguel Torga, *La creació del món,* **Barcelona, Proa, 1990.**

Novel.la fonamental de la narrativa contemporània d'un autor que, potser per portuguès, no ha tingut la projecció merescuda. *La creació del món* és un relat autobiogràfic on memòria i novel.la es fonen i aconsegueixen l'altura de la gran literatura. Un d'aquests llibres imprescindibles del segle.

Ignasi Mora, *Finale,* **València, Tres i Quatre, 1990.**

Hi ha textos que es situen als límits de la literatura. Aquest potser és el cas de *Finale,* on Ignasi Mora ens fa el retrat amarg d'un personatge que és, a la vegada, un paradigma de l'ésser humà contemporani. *Finale* et penetra fins els ossos amb una força no gens habitual entre els narradors joves dels últims anys.

Jean Vautrin, *Un gran pas cap al bon Déu,* **Barcelona, Edicions B, 1990.**

Sempre discutit i debatut, el premi "Goncourt"no deixa, però. de sorprendre'ns. El de 1989 es publica ara en català, una història certament magnífica d'amors estranys i cavalcades cap als tuguris de Nova Orleans. Una gran parafernalia que vol divertir el lector.

Joan Perucho, *Monstres i erudicions,* **Barcelona, Edicions 62, 1990.**

Un nou recull de textos de Perucho en la seva línia d'aplegar coneixement i fantasia, la realitat visible amb la realitat de l'altra banda del mirall. Hi trobarem notícies d'escriptors impossibles, retrats d'amics i companys de viatge, ciutats... i alguns monstres més o menys eruditis, tot amb la prosa neta i preciosista de Perucho.

David Leavitt, *Un lloc on no he estat mai,* **Barcelona, Columna, 1990.**

Últim llibre de l'escriptor americà. Un recull de narracions que ens acosten a un Leavitt que ha sabut imposar a poc a poc la seva literatura. Aquests textos ens demostren que continua sent un dels escriptors més importants de la seva generació i que es pot fer una literatura del nostre temps sense caure en els tòpics, anant al centre dels sentiments humans.

David Lodge, *Bona feina,* **Eumo Editorial, 1990.**

Reconegut crític i assagista, Lodge també és un interessant escriptor de ficció. *Bona feina* és una divertidíssima sàtira de dos mons irreconciliables, l'universitari i el món obrer, tot amb el rerefons de la política thatcheriana.

Timothy Findley, *El joc de les mentides,* **Barcelona, Pòrtic, 1990.**

Una novel.la de crims i misteri que recerca també amb una ambició ben mesurada els complexos mecanismes de la naturalesa humana. Findley és un bon narrador canadenc, potser massa allunyat dels gran centres literaris. La lectura d'*El joc de les mentides* pot ser una sorpresa agradable.

Christoph Hein, *El tanguista,* **València, Tres i Quatre, 1990.**

Un llenguatge conscientment planer i una força descriptiva excepcional són algunes de les característiques d'aquesta excel.lent novel.la. Un professor perplex acaba de complir una condemna absurda i intenta reintegrar-se a un món delirant. Hein, no cal recordar-ho, s'ha convertit en pocs anys en un dels escriptors alemanys més destacats.

Sergi Pàmies, *La primera pedra,* **Barcelona, Quaderns Crema, 1990.**

Primera novel.la de Pàmies que ens conta la història d'un lampista que juga a futbol i és amant d'una dona casada, un home que assumeix la seva condició de suplent en tots els àmbits de la seva existència. Pàmies juga amb els tòpics quotidians, però aconsegueix convertir-los en un punt de partida.

Núria Serrahima, *Diari sense dates,* **Barcelona, Edicions de l'Eixample, 1990.**

Narració autobiogràfica amb la intenció de remoure la memòria. Calaceit i Cadaqués en són els protagonistes. Tot plegat aconsegueix un interessant joc d'idees on mons ben distants –el mar, la muntanya, la ciutat– es creuen per afavorir la reflexió de l'autora davant el lector.

Bohumil Hrabal, *Anunci d'una casa on ja no vull viure,* **Barcelona, Edicions 62, 1990.**

La literatura de Hrabal és una de les grans sorpreses d'aquesta fi de segle. Ara se'ns presenta un recull de contes basat en l'experiència de l'autor com a treballador d'una fàbrica metal.lúrgica.

David Leavitt, Joaquim Molas, Ramon Guillem i Olga Xirinachs. UMBERT/MORERA/GIL/UMBERT

Hi destaquen la mirada poètica i el sentit tragicòmic de la vida.

Julien Green, *El viatger en la terra / Les claus de la mort,* **Alzira, Bromera, 1990.**

Una mostra del món inquietant de Julien Green. Homes desarrelats que busquen la seva identitat, que confonen somni i realitat i són torturats per la presència contínua del mal. Una lluita constant entre la dèbil realitat de l'home i la cruel realitat de la vida i de la mort.

Christopher Isherwood, *El món cap al tard,* **Barcelona, Columna, 1990.**

Una història plena d'amors, passions i ideals en l'Europa d'entre guerres d'un autor que va inspirar la pel.lícula *Cabaret,* amb la novel.la *Goodbye to Berlin.* Aquí, Stephen Monk enxampa in fraganti la seva dona amb un altre home en una festa de Hollywood i la seva reacció no és precisament pacífica.

J.D. Salinger, *El vigilant en el camp de sègol,* **Barcelona, Empúries, 1990.**

Un llibre fonamental per a entendre l'evolució posterior de la narrativa nord-americana. Més que parlar de les seves excel.lències i del que va significar per a moltes generacions la seva literatura, aquest escriptor quasi secret i universal, cal llegir-lo.

ASSAJOS, DRAMATÚRGIA I POESIA

Eduardo Mendoza, *Restauració,* **Barcelona, Seix Barral, 1990.**

Una experiència imaginativa i singular de teatre poètic en el marc històric de l'època d'Alfons XII. Aquesta és també la primera obra en català del novel.lista Mendoza, una obra fidel als principals models contemporanis del gènere i que ens mostra els mons mítics i les obsessions íntimes de l'autor.

Thomas Bernhard, *A les altures (Intent de salvació, bestieses),* **Barcelona, Edicions de la Magrana/Edicions 62, 1990.**

Una peça fonamental per a intentar la comprensió d'aquesta obra intensa i magnífica que surt de la literatura de Bernhard, un gran poema narratiu que naix dels records i les observacions per a una anàlisi del món només possible en l'escriptor austríac.

Manuel Ibañez Escofet, *La memòria és un gran cementiri,* **Barcelona, Edicions 62, 1990.**

Tota una vida adreçada al periodisme sols podria produir un llibre com aquest, ple de referències i d'anècdotes, però també immergit en aquella memòria que s'amaga al darrere d'alguns dels nostres millors homes de ploma. Una delícia per als sentits i per a la intel.ligència.

Olga Xirinachs, *La pluja sobre els palaus,* **Barcelona, Proa, 1990.**

Aquesta escriptora ens ha donat últimament dos llibres de mèrit, la novel.la *Tempesta d'hivern* i aquest llibre de poemes que mostra el millor moment d'un poeta. La sensibilitat i l'ofici es donen la mà en un llibre deliciós.

Ramon Guillem, *Les ombres seduïdes,* **Alzira, Bromera 1990.**

Recentment guanyador del premi de narrativa "Ciutat d'Elx" amb el dietari

La cambra insomne, Guilem ens ofereix una nova mostra de la seva poesia amb aquestes ombres seduïdes que parlen del seu lloc destacat entre els poetes de la Generació del 80.

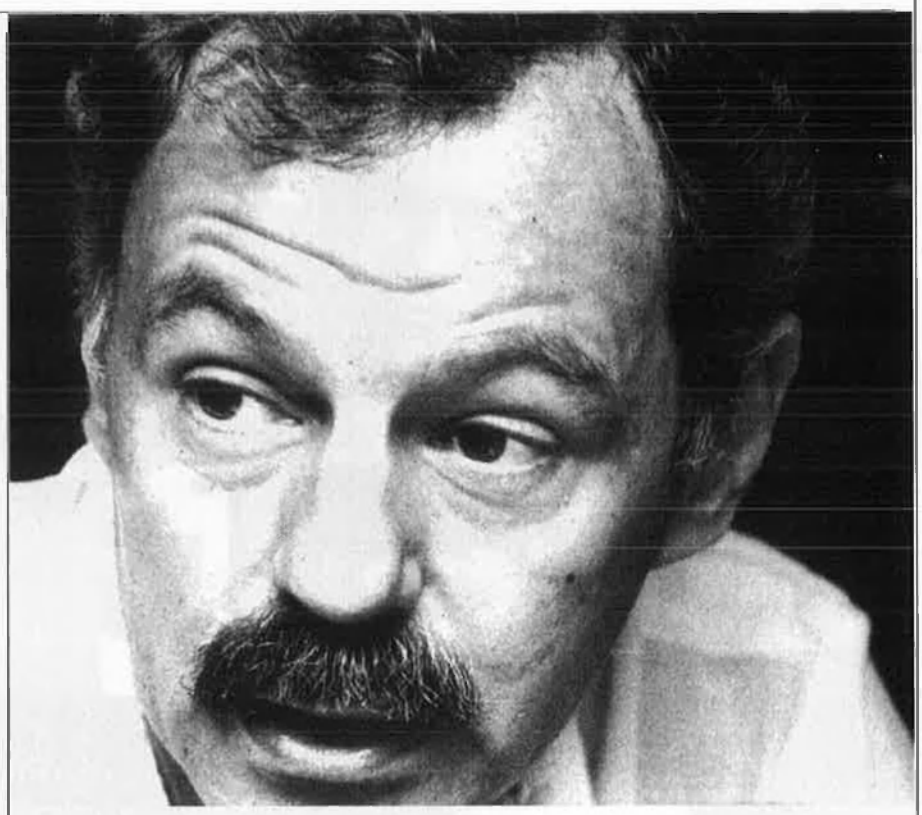
Jep Gouzy, *Poesia oberta,* **Barcelona, Columna, 1990.**

Un vertader descobriment el d'aquest poeta rossellonès que feia molts anys que no publicava poesia. Més de catorze llibres inèdits i algun d'èdit conformen aquesta festa poètica, més de quatrecentes pàgines que són també una petita història de les formes poètiques d'aquest segle.

Joaquim Molas, *Paisatges de Catalunya,* **Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1990.**

Per a tots aquells que gaudeixen amb el turisme interior i curiosos dels paisatges propis, aquest llibre, profusament il.lustrat, es proposa un redescobriment del paisatge català tot utilitzant com a vehicle la literatura i les manifestacions artístiques.

X.R.T.

Eduardo Mendoza. ARXIU

CATALUNYA UN PAÍS D'EUROPA

L'instrument més important per fer de Catalunya un país cada vegada millor és el compromís i la il·lusió de cadascun de nosaltres per avançar amb força dins la nova Europa. Cal que treballem amb imaginació, rigor i responsabilitat. Perquè la feina ben feta no té fronteres.

GENERALITAT DE CATALUNYA

EL LLIBRE DE LA SETMANA

Torre abolida

L'obsessió parmenidiana de Miguel Torga.

Miguel Torga. *La creació del món.* Traducció de Seabra i Vimala Devi. Editorial Proa. Col.lecció "A tot vent" núm. 286. Barcelona, 1990. 478 pàgines

"Sense més dret a l'amor i a la inspiració, desposseït d'ambicions i tornant a daurar l'esperança de l'excessiu, ni la lliçó d'Agarez, cavant per descàrrega de la consciència el pendent estèril de les parcel.les, em podia ajudar. D'ara endavant, com a lenitiu, només el cilici punyent de la meditació". Amb aquestes paraules acaba la versió catalana de *La creació del món,* una autobiografia novel.lada de Miguel Torga, de nom real Adolfo Correia de Rocha, nascut al Portugal profund el 1907. Es tracta d'una trajectòria que no es presenta ni com a exemplar, ni com a didàctica. No hi ha pretensió d'universalitat. L'autor construeix un relat modest, gradual (es va publicar a Portugal de 1937 al 1981) on el temps no apareix com a rememoració sinó com a canvi de perspectiva, com a trencament dolorós.

I no obstant, hi ha la ficció de la unitat, la voluntat de ser un. L'obsessió parmenidiana per matenir un indici de unitat, malgrat les inflexions, els sotracs profunds en la consciència, el setge constant i feixuc al jo, contribueixen a dotar el llibre de Torga d'un caràcter èpic, de resistència contra un enemic més poderós. Les vicissituds vitals no interessen Torga, encara que és el material que expressa aquesta lluita per la identitat. El seu objectiu es vincula amb la seva experiència de poeta avantguardista, per una banda, i per una altra amb unes arrels que ell mateix s'entesta a mantenir bo i sabent que l'allunyen del món literari i urbà en què participa. Per a ell, l'exigència com a escriptor, de vegades somorta, de vegades explícita, demana deixar constància del temps com a pèrdua, de la creació com a paradís perdut, de la revolució d'un període de la història del món. A tot el llibre plana una persistent nostàlgia que no permet l'autocomplaença i, en canvi, sacseja el protagonista a una permanent fugida d'ell mateix, per després tornar cíclicament al terrer míser d'Agarez on va nàixer.

ARXIU

No hi havia alternativa. Persisteix malgrat l'esforç personal, la sensació que la seva sort a poder fugir del poble no era justa, que algú li va regalar una vida que no li pertanyia. Per això, el protagonista, l'alter ego d'Adolfo Correria/Miguel Torga s'instal.la en una posició incòmoda d'observador apassionat assagetat pel corcó constant de saber que aquell no és el seu lloc. Des d'aquesta perspectiva, la novel.la autobiogràfica construeix l'escenografia que li dóna grandesa i tremp. Miguel Torga es converteix en una mirada envellida, sàvia, que participa dels fets "amb amargor a la boca" que viu encara que *sap*. Aquesta voluntat de ser a despit de la seva impostura existencial, de la seva fugida vergonyant de la pobresa i humilitat de casa seva tenyeixen el seu esguard, el fan anotar, amb passió comptable, les altres impostures, la vanitat de l'esforç humà, la misèria moral d'un temps dens, però caducat, d'uns personatges que obtenen la seva força i sovint el seu patetisme de la seva estricta condició d'humans, terriblement, limitadament humans.

Davant aquest univers vist de biaix, la identificació de l'autor difícilment es pot establir mitjançant l'assimilació de les experiències viscudes. El procés, necessàriament, ha de ser l'invers: l'expulsió del que s'ha viscut. La clausura sobre un mateix per recuperar el nen que va ser a un poble de Trás-os-Montes; definir, si és possible, una essència que li permeti recordar, dir "sí, jo sóc aquell". El que queda, al final del periple, és la tensió entre la confusió de la identitat amb el que s'ha viscut, per una banda, i la voluntat constantment derrotada d'establir aquesta identitat, per una altra. El valor del text no rau, doncs, en la seva participació en l'avantguarda portugesa, en la possible excepcionalitat de la seva vida, ni en la seva lluita per una honradesa radical, no. L'important de Torga és la mirada nascuda d'aquella tensió, d'aquell dolor. Com el príncep d'Aquitània a la seva torre condemnat a recordar en un espai desert i alhora curull de memòria, Torga aixeca els ulls un moment de la terra exhausta d'Agarez i mira: l'únic que li queda és "el cilici punyent de la meditació". Desespera de pensar, de lluitar, com Sísif, contra el record un cop, i un altre, i un altre...

Josep M. Lluró

EL PALAU GÜELL

Un llibre àmpliament il·lustrat per a coneixer cada detall d'un dels nostres tresors artístics amb el qual Gaudi, marca l'inici de la renovació en l'arquitectura europea de finals del segle XIX: el Palau Güell, declarat per la Unesco patrimoni de la Humanitat.

HISTÒRIA GRÀFICA DEL MOVIMENT OBRER A CATALUNYA

Sindicalisme, solidaritat, guerra civil, marxisme, antifranquisme, progrés... Des de fa 150 anys, Catalunya ha estat la capdavantera en la lluita social.

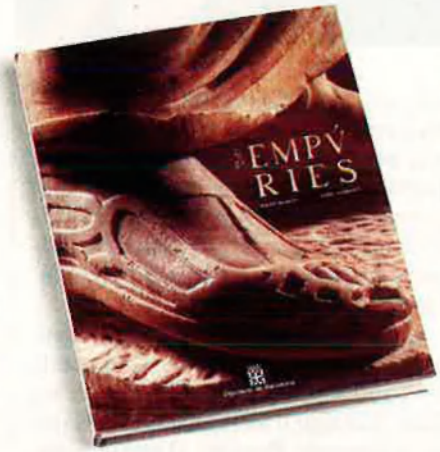
Recull gràfic per recordar els moments i la gent que, al llarg de la història, han fet possibles els avenços socials.

EMPÚRIES

Viatgeu 2.500 anys a través de 250 imatges.

Un recull gràfic i documental, rigorós i amè, que us permetrà conèixer, com si hi fóssiu, el jaciment arqueològic més visitat de Catalunya. Versions en català, castellà, anglès i francès.

EL MÓN DELS DINOSAURES

Els dinosaures són rèptils que van viure durant l'era mesozoica, fa uns 150 milions d'anys. Llavors el món pertanyia als rèptils, monstres deformes que regnaven com a sobirans absoluts als mars juràssics.

La naturalesa els havia atorgat l'organització més completa.

Aquestes publicacions les trobareu a les llibreries.

Distribueix: Enlace S.A.

Diputació de Barcelona

L'HIT-PARADE

	V. Berenguer (Daina)	Julià Guillamon (Lletra de canvi, La Vanguardia)	Joan J. Isern (Avui)	J. M. Lluró (El Temps, La Vanguardia)	J. Subirana (El País)	Joan Triadu (Avui, Serra d'Or)
M. de Riquer: *Aproximació al Tirant* (Crema)	*****	****	*****	****		*****
R. Calasso: *Les noces de Cadmo i Harmonia* (Ed. B)	*****	****		****		
N. Comadira: *En quarantena* (Empúries)	*****	***	****	***	*****	***
R. Coover: *La festa de Gerald* (Quaderns Crema)	*****	*****	***	****		
A. Artís Gener: *Viure i veure/2* (Pòrtic)	*****	***	****	****	***	****
M. Ibánez Escofet: *La memòria és un cementiri* (62)	*****		****	****	****	**
F. Duranti: *El germanista* (3 i 4)		***			***	****
S. Pàmies: *La primera pedra* (Quaderns Crema)		****	**	***	****	***
G. Janer Manila: *Satan estima Berlín* (3 i 4)	***		***			
J. Cavallé: *Les flors verinoses* (62)	****	*		**		***

***** MOLT RECOMANABLE **** RECOMANABLE *** CORRECTA ** FALLIDA * OBLIDABLE

NOVETATS

Mercè Company i Gonzàlez, *La reina calba*, Barcelona, Cruïlla, 1990, 95 pàgs.
Més d'un centenar de llibres infantils avalen la trajectòria d'aquesta escriptora que ara ens presenta una història amb una reina que ho té tot menys cabells. De fet, només en té tres, de pèls, al cap.

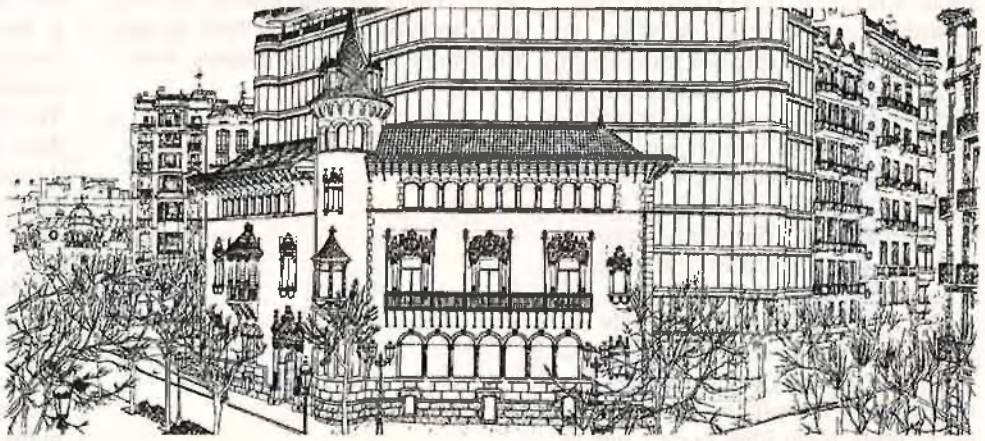

Rosa Congost, *Els propietaris i els altres*, Vic, Eumo, 1990, 308 pàgs.
Amb la proposta que l'historiador ha de mantenir un diàleg viu entre l'investigador i el document, l'autora fa una anàlisi de les relacions de classe entre propietaris i no propietaris en el decurs d'un segle encara proper a nosaltres (1768-1862), tot apuntant que la societat de les comarques gironines no pot ser qualificada de puram ent feudal.

Josep M. Solé i Sabaté i Joan Villarroya i Font, *L'exèrcit i Catalunya (1898-1936)*, Barcelona, Llibres de l'Índex, 1990, 203 pàgs.
Prologat per Stanley G. Payne, aquest volum recull la producció intel.lectual que sobre l'exèrcit català va donar de si la premsa d'aquests anys.

L'abast editorial de la Diputació de Barcelona

La Diputació de Barcelona manté la política de suport editorial dels últims anys.

Si parem esment en les últimes publicacions o fem una repassada a l'actuació editorial global de la Diputació de Barcelona, podem veure que aquesta entitat no és aliena a la seva condició d'ens intermediari de l'administració local que gestiona, però, un important llegat cultural fruit de la història.

Així, al costat de la línia editorial estratègica que pretén posar a l'abast dels alcaldes, regidors, tècnics municipals, experts en general i públic, tota aquella informació tècnica que els faciliti la millor realització del seu treball en el món local amb l'objectiu que el servei que reben els ciutadans sigui millor, la Diputació publica alguna de les més prestigioses revistes científiques europees en arqueologia (Empúries) o de paleontologia (*Paleontologia i evolució*), i també una important selecció d'obres de teatre, tant clàssic com modern, o estudis especialitzats que hi fan relació.

De tota manera, la cosa no acaba en aquestes publicacions, sinó que, gràcies a la Diputació de Barcelona, els lectors catalans poden gaudir en català de les millors obres escrites pels clàssics del pensament modern o rellegir els clàssics del nacionalisme català o aprendre pedagogia en la nostra llengua. Tot això en estreta col.laboració amb els editors catalans de manera que, avui, la Diputació de Barcelona és la institució que segurament, manté el major nombre de convenis de col.laboració editorial amb el sector editorial de tot Catalunya com a reconeixement explícit de la professionalitat i importància que aquest sector ha desenvolupat i desenvolupa en l'estructuració cultural de Catalunya i en el seu desenvolupament econòmic.

Potser cal esmentar com a recordatori algunes de les col.leccions editorials que compten amb el suport de la Diputació de Barcelona: així, amb l'editorial Bruguera es publica la col.lecció "Shakespeare en català"; amb Edicions La magrana, "Clàssics del pensament català"; amb Altafulla, "Clàssics del pensament econòmic"; amb Edicions 62, "Clàssics del pensament modern"; amb Eumo, "Textos pedagògics", i amb l'editorial Graó, la "Col.lecció temes d'infància".

Montse Ferreter

Morts

Per molts anys, Helena / noia gola-llarga, tu que rius enlaire / i sempre et decantes / un poc a la dreta, / a l'esquerra, i ara / (tens vint anys) disposes / per al teu balanç / les ratlles del món / amb tot el que és vell / (com ara jo)" (Gabriel Ferrater).

Ha mort Helena Valentí "noia gola-llarga" a la qual el poeta Gabriel Ferrater va dedicar el seu *Poema inacabat*: " A tu, Helena, que ara aprens a viure..." Ha mort d'un càncer, als cinquanta anys. Als poetes de carns fresques –les carns fresques dels vuitanta, començament dels noranta– és molt probable que el nom d'Helena Valentí no els digui res. Ignoro si hi ha una edició crítica de *Les dones i els dies* i, per cert, digues, Ramon (Barnils), tu que ho saps tot: ¿els joves llegeixen encara Gabriel? Però per als lletraferits de la meva generació Helena Valentí va ser una dona important. Tots vam estar poc o molt enamorats d'Helena. El poeta Josep Elias (a.c.s.), que va estudiar amb ella a la universitat, el que més. També Manolo (Vázquez Montalbán), un altre company seu de curs, l'enamoradís Manolo. I Salvador Clotas, que veig assegut al costat d'Helena a les *banquettes de cuir fatiguées* del vell bar de la Facultat de Lletres, trenta anys enrere, molt abans que Salvador s'enamorés d'Alfonso Guerra.

Recordo que amb el meu amic Xavier Rubert de Ventós ens escapàvem de la soporífera classe de dret canònic que feia el doctor Mans –"el bisbe de Rigat", com li dèiem (el Rigat era un cabaret cèlebre, situat a la plaça de Catalunya, on solia acudir l'alegre doctor Mans)–, per anar a escoltar el professor Valverde, o el professor Antoni Vilanova, que parlava de Camus. En realitat anàvem a contemplar, a admirar la noia gola-llarga. En els anys cinquanta, escoltar Vilanova parlar de *La Chute* prop, molt a prop d'Helena Valentí, ens feia creure per un moment, pobres infeliços, que érem a la Sorbona.

Adéu, Helena, dona fina, sensible i intel.ligent, record magnífic de la nostra joventut.

Ha mort Tadeusz Kantor, l'autor de *La classe morta*. Ha mort a Cracòvia, als 75 anys, víctima dels seus gairebé vint cafès i dels més de dos paquets diaris de tabac ros. *La classe morta* i *Wielopole, Wielopole*, però sobretot *La classe morta*, són dos dels espectacles teatrals que més m'han emocionat dels molts, massa, que he vist des que tinc ús de raó. Aquells vells mesclats amb els nens en els bancs del col.legi, aquelles creus, aquell sublim berenar *de mortuorum* polonès, amb tota la puresa i tota l'obscenitat, m'arriben a l'ànima. El gran art del bruixot Kantor s'uneix en aquest cas concret al record de Maria. Maria era una noia polonesa d'uns vint anys, molt bonica, que em feia de cangur a París, el París dels anys quaranta, quan els meus pares solien anar a sopar amb els amics. Maria tenia els cabells blancs. Jo pensava que era teatre. Però no, els cabells blancs de Maria eren autèntics cabells blancs. Es van fer blancs en conèixer la notícia de la sort que havia corregut la seva família, *tota* la seva família: el pare i els tres germans, oficials de l'exèrcit polonès, afusellats, assassinats pel KGB al bosc de Katyn; la mare i les dues germanes, més petites, assassinades pels nazis a la cambra de gas del camp d'extermini d'Auschwitz. Els cabells blancs de Maria van ser la meva primera lliçó de teatre.

P.S. He llegit (EL TEMPS núm. 338) la "Resposta a Sagarra" d'Estanislau Torres. Em sembla, estimat Oriol Castanys, estimat director d'EL TEMPS, que la resposta de Torres, si és una resposta, més que a mi, va dirigida al setmanari EL TEMPS. Torres es lamenta pel poc espai que dedica a la seva obra. Al cap i a la fi, jo no sóc el crític literari d'EL TEMPS, i si vaig utilitzar una carta de Torres no va ser per burlar-me'n, sinó com a pretext per a contar les meves històries o, si ho prefereixes, esborrallar unes quartilles.

Joan de Sagarra

CIÈNCIA

Vuit científics hi estaran tancats durant dos anys

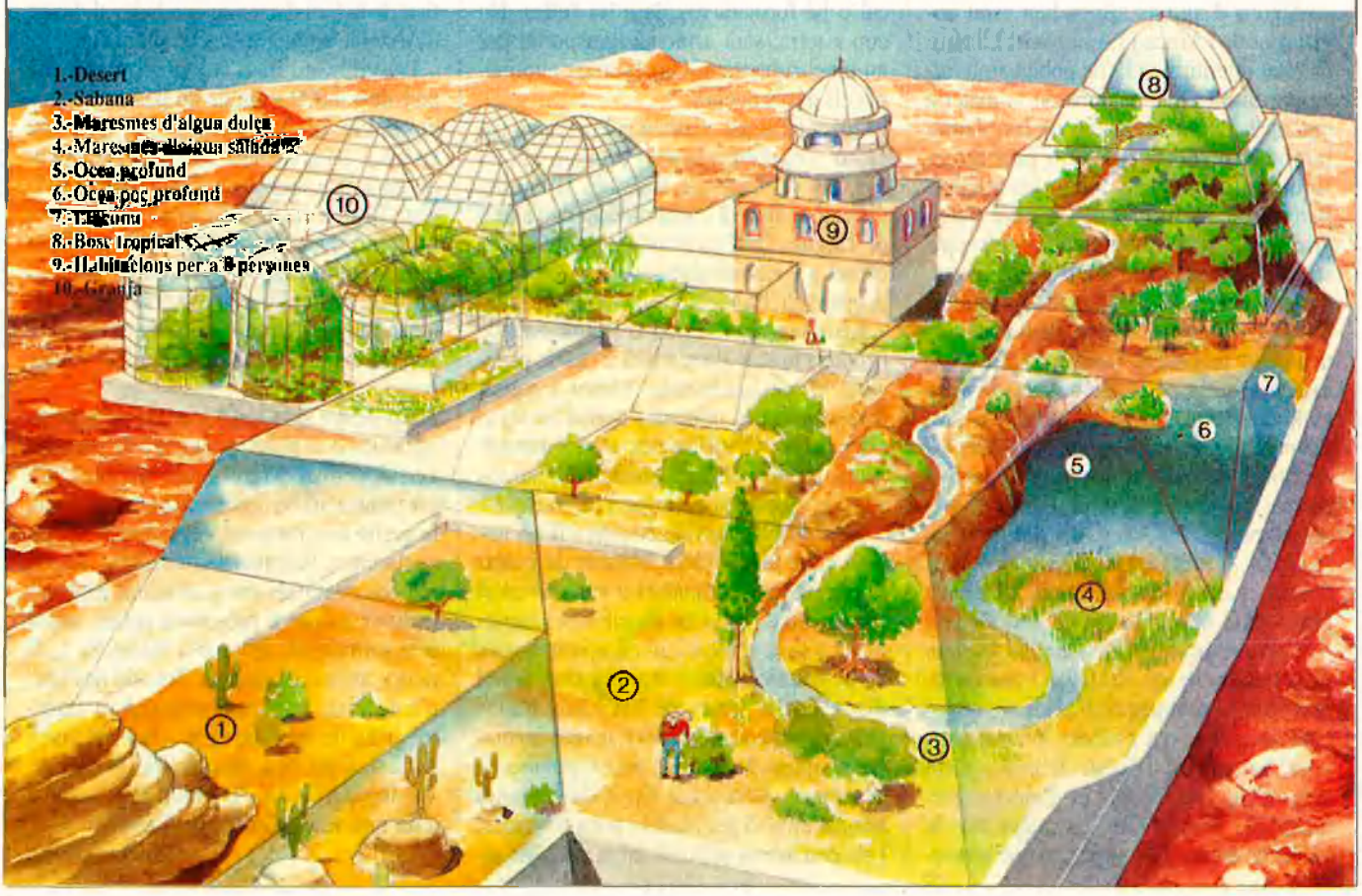
Biosfera II, un planeta en miniatura

Diversos ambients naturals han estat reproduïts a Biosfera II, una construcció que podrà ajudar a entendre millor l'equilibri ecològic del planeta.

El bosc tropical, la varietat d'animals i els conreus no fan pensar que siguem al desert d'Arizona. Però és aquí, a uns 50 quilòmetres de Tucson, on s'ha construït un immens hivernacle, una mena de Terra en miniatura, on vuit científics estan tancats durant un parell d'anys. La construcció, de 550.000 metres cúbics en una superfície de 9.000 quilòmetres quadrats, s'anomena Biosfera II, per recordar la seva germana gran, *Biosfera I*, més coneguda com planeta Terra. Ha estat construïda gràcies a un jove milionari texà i pot aportar dades molt interessants sobre la manera de fer el mínim impacte sobre el medi natural.

John Allen, el director del projecte, va tenir la sort de conèixer fa uns anys Edward Bass, un jove de família milionària que havia estudiat a les millors escoles americanes i a la Universitat de Yale, apassionat per l'ecologia. Amb el patrocini de Bass, Allen va dur a terme diversos projectes: un laboratori de recerca sobre el medi ambient en una zona semiàrida d'Austràlia, un hotel a prova de terratrèmols al Nepal, i un junc xinès per a recerca oceanogràfica. Però Biosfera II és, sense dubte, el projecte més ambiciós i, de moment, ja ha costat cinc anys d'esforços, a més de bona part de la fortuna de Bass, que ara té 46 anys.

L'objectiu era crear un ecosistema aïllat de l'exterior, que permetés estudiar l'equilibri d'un entorn que permetés la vida de l'home, d'animals i plantes, solucionant tots els problemes d'alimentació, conreu, eliminació de residus, obtenció d'energia, etc. Portar-ho a la pràctica ha necessitat molts estudis, ja que els petits detalls havien d'estar previstos. Biosfera II té un desert, una sabana, un bosc, un oceà, un riu, una granja i sistemes per a reproduir el cicle de l'aigua i per a netejar l'aire. La creació dels diferents àmbits i la selecció de les espècies animals i vegetals ha estat laboriosa. Més de 200 científics i tècnics han treballat des del 1985. Han hagut d'estudiar la manera de construir cada ambient. Però, a més, s'han hagut d'adaptar a molts problemes pràctics. Així, el departament americà d'Agricultura no autoritza

Alguns d'aquests arbres han estat enviats des de l'Àfrica a l'Amazonia. ARXIU

fàcilment l'entrada d'espècies estrangeres. Alguns animals que es volien sol.licitar pertanyen a espècies en perill d'extinció i el tràfic està sotmès a control. D'altres, usualment pobladores de la sabana, com els antílops, no podien, òbviament, ser incorporades al recinte. Ha calgut suplir-les d'alguna manera.

El bosc tropical ha estat dissenyat per Ghillean Prance, del Jardí Botànic de Nova York. Va fixar-ne l'alçada màxima en 12 metres, per la qual cosa en quedaven excloses diverses espècies d'arbres que la superen. Ha triat espècies més baixes i de fruit comestible, com el bananer.

Alguns d'aquests arbres han estat enviats des de l'Àfrica i l'Amazònia. La terra ha estat esterilitzada i s'ha poblat amb microorganismes que degradaran la matèria orgànica. La pol.linització de les plantes també han representat un problema. Aquesta funció la realitzen les abelles. Però les abelles s'orienten mentre volen gràcies al component ultraviolat dels rajos solars. L'entrada d'ultraviolats està limitada pels vidres de Biosfera II. Aleshores, es va pensar en els colibrís. Però això porta un altre problema: calen 3.200 flors per assegurar a un parell de colibrís la seva ració de nèctar. També calia estudiar prèviament quines eren les millors espècies de flors i de colibrís per aconseguir els efectes desitjats... L'oceà ha esta dissenyat per Walter Adey, del Smithsonian Institute. Acullirà uns 7 milions de litres d'aigua, portada des del Pacífic. La seva profunditat màxima serà de deu metres. S'hi reproduiran les onades. Hi ha una plaja feta amb sorra de Hawai i una barrera de corall provinent de Florida.

El desert ha estat a càrrec de Tony Burgess, botànic de Tucson. Recollir sorra dels voltants no ha estat el problema més important. Però, a més, ha calgut triar la classe de desert. Les variacions de temperatures són massa grans –van d'alguns graus sota zero a la nit fins a uns 60º en ple dia–. Burgess va triar les característiques d'un desert marítim, amb temperatura més estable, però amb més humitat. Això requerirà filtrar la llum solar, amb uns pannells comandats manualment i per ordinador. Entre maig i setembre, hauran d'estar tancats la major part del temps. Ni l'aire ni l'aigua tindran entrada o sortida de Biosfera II durant aquests dos anys. L'aire es reciclarà. Escalfat en el desert, es desplaçarà cap a l'oceà, on es carregarà de vapor d'aigua. Més enllà es condensarà i caurà en forma de pluja en el bosc tropical o bé formarà rosada a les fulles. Un cop a terra, serà aspirat i transportat per un túnel subterrani. Uns bacteris eliminaran els gasos nocius.

Quant a l'aigua, viatjarà pel riu cap a l'oceà o serà utilitzada pels conreus. En tot cas, els habitants de Biosfera II hauran d'evitar qualsevol contaminació de l'aire o de l'aigua. Qualsevol pol.luent que llancessin a l'oceà afectaria els seus conreus, ja que no hi ha cap tipus de renovació.

Això ha requerit estudiar l'eliminació de residus i buscar alternatives a l'ús de pesticides i de fertilitzants. Quant a aquest darrer punt, les deixalles humanes seran esterilitzades i utilitzades com a fertilitzants, mentre els escarabats ataquen les aranyes i les vespes eliminen les mosques.

Els vuit habitants de Biosfera II no tindran gaire temps lliure. Hauran de cuidar la granja, estudiar qualsevol variació en el medi natural i redactar els informes científics. La seva alimentació els aportarà unes 2.400 calories diàries, a partir d'un parell d'ous, quatre tasses de llet i mig quilogram de vegetals. En canvi, només menjaran un quart de quilo de peix o pollastre a la setmana. Una petita vinya els permetrà brindar amb vi per Nadal i poca cosa més. I els deu arbres del cafè faran possible alguna tasa de tant en tant.

La seva connexió amb el món exterior serà exclusivament per telèfon, televisió i ordinador. Rebran les notícies a les pantalles de televisió i podran conversar amb els seus amics i parents.

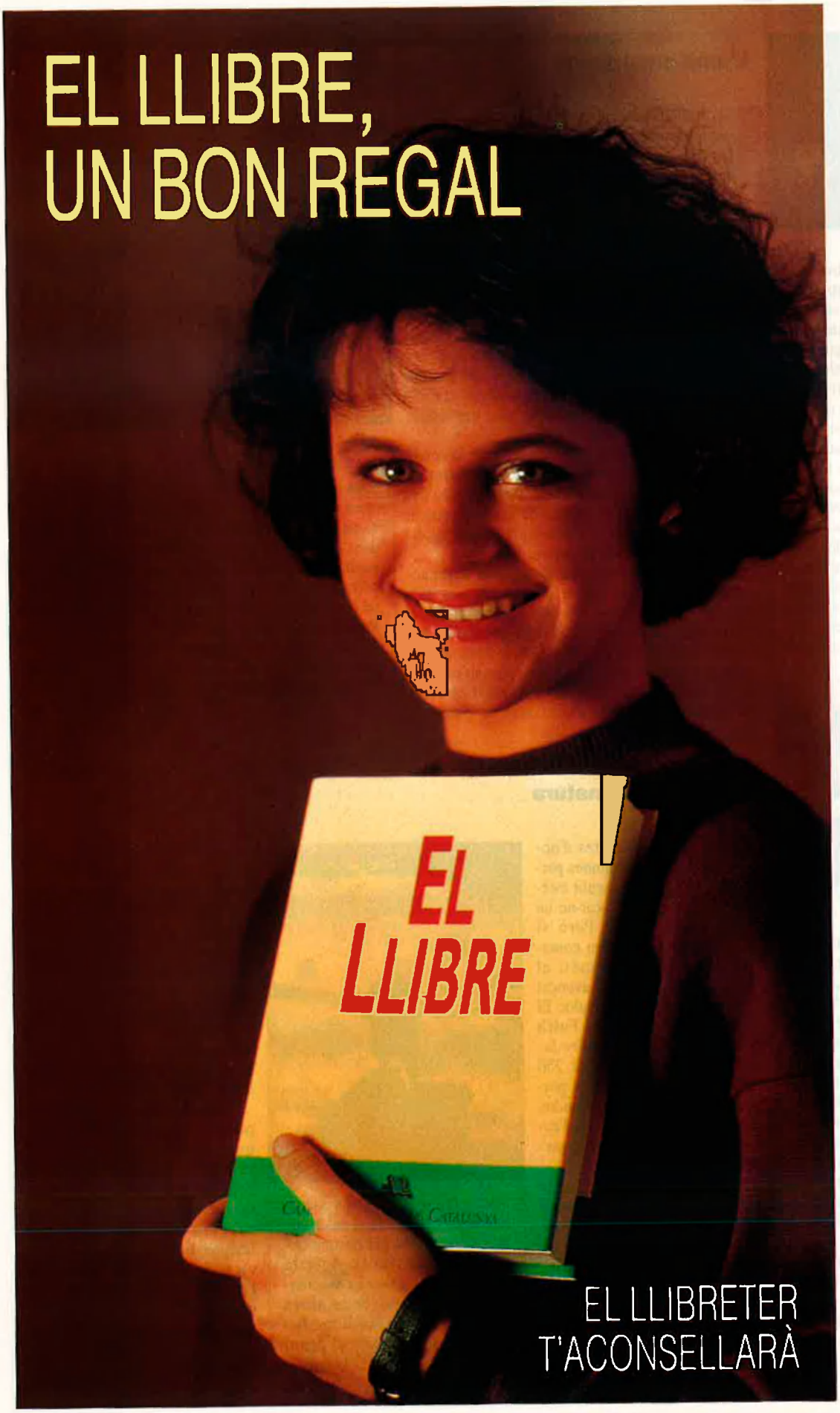
L'objectiu dels promotors de Biosfera II és que els seus treballs puguin interessar la NASA i altres institucions. Si bé fonts de l'Agència Espacial americana han assenyalat que el projecte té, per a ells, un interès limitat, els sistemes de reciclatge de l'aire i de les deixalles poden ser-los força útils amb vista a possibles colònies planetàries, que, d'altra banda, no disposarien de la font d'energia que hi ha al desert d'Arizona, amb 300 dies de sol per any.

Però Edward Bass voldrà recuperar una part dels 4.000 milions de pessetes –més del doble, segons altres fonts– que s'ha gastat. I cal començar tan aviat com sigui possible. De moment, el públic podrà visitar Biosfera II des de fora. Bass espera un milió de visitants cada any i ja s'han pres mesures perquè no afectin les activitats normals ni la intimitat dels seus habitants. Després, Space Biospheres Ventures vendrà els estudis científics a qui millor pagui.

No sabem si la NASA utilitzarà aquests informes o si Bass recuperarà la seva inversió, però Biosfera II pot ser molt útil. La utilització de fonts naturals d'energia, la gestió dels recursos, els sistemes per no contaminar, l'eliminació de residus, l'ús de mètodes naturals per a eliminar espècies nocives i d'altres processos poden servir per aplicar-los després a Biosfera I, el nostre maltractat planeta. Tot allò que porti a conèixer millor els ecosistemes terrestres s'ha de facilitar tenir cura del medi natural. Com deia un científic de la Universitat d'Arizona, "Biosfera II pot ajudar a fer una milor gestió a Biosfera I".

Xavier Duran

EL LLIBRE, UN BON REGAL

No té 16 vàlvules.

Ni so digital.

No és programable.

Tampoc no té connexió

via satèl·lit. Però

en canvi connecta

amb tu.

No contamina.

Té altes definicions.

Crea hàbit.

Exercita la vista

i el cervell.

És personal i

compartible.

CAMBRA DEL LLIBRE DE CATALUNYA

amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

ARXIU

PARTÍCULES

Civet d'antílop o zebra a la brasa podrien ser plats típics d'aquí a uns anys. L'augment de població i la manca de recursos ha fet pensar a alguns experts en els animals salvatges. Aquests presenten diversos avantatges sobre els ara usuals a les granges africanes. Resisteixen millor la sequera o la manca de menjar, els afecten menys les malalties usuals per als animals domèstics i permeten obtenir productes secundaris, com pells. Algunes carns, com la d'antílop asiàtic, contenen menys greix que el pollastre. A més, diuen que la cria en granges serviria per a lluitar contra l'extinció d'algunes espècies. Tot i que alguns acabin en forma de bistec.

ANNA NAVARRO

Un baix nivell de derivats opiacis podrien caracteritzar la depressió seguida de suïcidi, segons investigadors israelians. Aquests han trobat nivells molt elevats de receptors opiacis en el cervell de suïcides. Els científics creuen que l'augment d'aquests receptors intenta compensar la pèrdua d'endorfines –substàncies produïdes per l'organisme i d'efectes semblants als de la morfina–. Aquests estudis podrien ajudar a conèixer millor la bioquímica de la depressió, a diagnosticar-la i a prevenir-la.

Els minerals de Catalunya, de Josep M. Mata, editat per l'Institut d'Estudis Catalans, és una interessant, actualitzada i completa obra, de més de 400 pàgines, sobre els minerals del Principat i els seus jaciments.

L'urna electrònica

TUB D'ASSAIG

Els militars americans destinats al golf Pèrsic van poder votar, a les eleccions de novembre, via fax. La situació excepcional que es viu en aquests moments va fer que els 50 estats americans aprovessin aquest sistema per facilitar als electors el seu dret.

Si bé el vot per fax s'ha utilitzat per primer cop en el món, l'empresa que ha dissenyat el sistema, Elections Technology Company –ETC– de Carolina del Nord, estudia des de fa temps sistemes que facin més fàcils les votacions. En aquest cas, el fax té avantatges i desavantatges per als milers dels soldats del Golf. Voten amb més rapidesa i seguretat que per correu. Al mateix temps, però, cada soldat ha de manifestar explícitament que renuncia al secret del vot, impossible de guardar en aquest cas.

L'ETC no ha guanyat gaires diners amb la venda del sistema al Pentàgon. Però el seu president ha manifestat que han rebut trucades de tot el món demanant informació i els tècnics de la companyia ja estan viatjant per diversos països per fer propaganda dels sistemes de vot electrònic.

Als Estats Units, les màquines de votar tenen acceptació. Diuen que només un de cada tres dels districtes electorals i un 8% dels electors prefereixen utilitzar llapis per a votar, en compte de les màquines electròniques que l'estat posa al seu abast. I sovint, el que atura els responsables polítics és el preu: entre 250.000 i 500.000 pessetes per aparells que només s'utilitzaran un parell de cops per any.

Urnes. ARXIU

Les màquines electròniques poden dur-nos votacions molt més ràpides que les actuals. Si els ciutadans accepten de prémer botons en comptes de dipositar paperetes, els resultats de les eleccions es podran conèixer en pocs minuts. I la feixuga feina de comptar vots haurà passat a la història. I qui sap. Potser, com en el programa *Betes i films*, de TV3, la gent pitjarà amb entusiasme un botó i, al cap de pocs segons, una orla lluminosa voltarà el candidat que representi les preferències de la majoria.

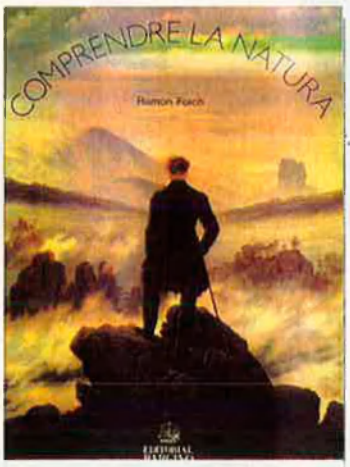
Xavier Duran

Per estimar la natura

PRESTATGE

Hi ha moltes maneres d'observar la natura. Algunes porten a valorar-ne el sentit estètic i d'altres a destacar-ne un contingut poètic. Però si aprofundim en el seu coneixement o, encara més, el comprenem, haurem avançat per apreciar-ne tot el valor. El darrer llibre de Ramon Folch porta per títol *Comprendre la natura* (Ed. Barcino, 1990; 250 pàgines) i dóna al lector la possibilitat efectiva de comprendre, la qual cosa, com assenyala l'autor, exigeix conèixer i interpretar.

Amb aquest llibre, Ramon Folch prossegueix la seva tasca de divulgador de la natura. Investigador de la UNESCO, director de la *Història Natural dels Països Catalans* i de la sèrie de televisió *Mediterrània*, en l'obra de Ramon Folch s'ajunten diversos objectius: fer conèixer el nostre entorn de la manera més atractiva possible, però al

mateix temps crear una vertadera consciència sobre el valor que té aquesta natura i la nostra obligació de preservar-la. Aquesta tasca de divulgació i conscienciació ha fet que, entre altres guardons, Ramon Folch fos distingit recentment amb el premi que cada any atorga la Fundació Jaume I.

Comprendre la natura és un llibre visualment atractiu, amb una edició acurada i il.lustracions excel.lents. Centrat en els Països Catalans, però també amb referències de tipus general, exposa, en cinc capítols, les característiques del nostre entorn, des de les muntanyes i minerals fins a les plantes i els animals, per acabar amb una exposició global de la natura, amb totes les seves interrelacions.

Adquirir coneixements aïllats pot ajudar a elevar el nostre bagatge cultural. Però per apreciar la natura sembla necessari conèixer no sols el com, sinó també el perquè i tenir-ne, a més, una visió global, amb una integració de la matèria inorgànica, de plantes i animals i de l'acció de l'home. Amb llibres com aquest, no sols coneixem més sobre la natura, sinó que també aprenem a estimar-la més.

X.D.

Efímer

UN DETALL ES

Cauen uns pisos a Barcelona. ¿Construcció de principi del XIX, ciutat medieval o renaixentista? No, uns pisos dels anys cinquanta. Un tècnic estranger diu que un tant per cent d'unes pintures murals s'han perdut ja per sempre. ¿Frescos romànics o gòtics? No, decoració d'una casa modernista. Els experts diuen que una bona part de l'art contemporani començarà a provocar relativament aviat problemes de conservació. Els materials no duren. Els edificis s'han de restaurar als quatre dies de la construcció.

Sembla que a la nostra època les coses no estiguin fetes per a durar. Al contrari, semblen fetes per a no durar. Tot és més efímer, gairebé voluntàriament més efímer, del que era abans. La roba, les cases, els utensilis de la vida quotidiana. Si tenim la millor tecnologia de totes les èpoques, si som capaços de fer les coses més resistents que s'han pogut fer mai, ¿per què tot plegat és tan efímer? No és que s'hagi perdut l'art de fer les coses ben fetes, les coses duradores. És que a la nostra època durar no ens ha semblat important. Al contrari, ens ha semblat –en el fons– contraproduent.

Casa caiguda. RAFA GIL

Les nostres indústries fabriquen tant, que necessiten que els seus productes siguin caducables, per mantenir viu el mercat, per no arribar a la saturació immediata. I quan resulta que encara és mes ràpid el ritme de producció que el ritme d'espatllament de les coses, ens inventem les modes perquè caduquin estèticament i n'haguem de comprar de noves abans no s'hagin trencat. Si es fan moltes sabates i, tot i que es facin ara per a no durar –i no com abans, que es feien per a durar molt– encara duren massa, cal que passin de moda. O tancar les fàbriques.

Es evident, és clar, que les cases no responen al mateix concepte. Que els edificis no es fan perquè s'ensorrin. Però tinc la sensació que hem creat una cultura de les coses efímeres que ho acaba envaint tot, que acaba sent la cultura del temps, la manera de fer del temps. Enfront de la tecnologia per fer poques coses per molt temps hem optat per la tecnologia que fa moltes coses per poc temps. L'altra també la tenim, però no va amb l'aire dels temps. Perquè per durar hi ha un mètode que no és segur, però que és imprescindible: voler durar.

Vicenç Villatoro

¿Hem de vacunar-nos contra la grip cada any?

PREGUNTES

La grip ha estat una companya constant en la marxa de l'evolució de la humanitat. La seva primera referència data de 1173 i l'existència de les seves epidèmies ha estat coneguda al llarg de tota la història. Hi destaca l'esdevinguda durant la primera guerra mundial, que va ocasionar més morts que la mateixa contesa (20 milions de persones van morir per aquesta causa).

La grip és una infecció de les vies respiratòries ocasionada per un virus. Descobert el 1918 per D. Rivière, de l'Institut Pasteur, es transmet per l'aire i les seves manifestacions, generalment banals, duren de 5 a 10 dies. Poques són les persones que adquireixen una forma complicada, amb pulmonia o afectació cerebral que pot dur a la mort. El virus en contacte amb la persona penetra a les seves cèl.lules i utilitza les seves estructures per sintetitzar les seves pròpies substàncies.

Un cop aconseguit això, aquestes cèl.lules moren, i deixen una inflamació que ocasiona els símptomes típics (a la tràquea, tos; al nas, mucositat; en els músculs, una gran fatiga; etc.).

Un element clau en la lluita contra la grip és la vacunació. Consisteix a administrar una quantitat establerta de virus inactivats i fraccionats, els quals no tenen capacitat infecciosa, però sí antigènica (part del virus capaç de ser reconegut com estrany i atacat per les nostres defenses). La seva protecció no és total, si bé proporciona un 70% de prevenció per patir la malaltia. Es produeix per cultiu d'aquests virus en ou amb embrió de pollastre.

Xiquets malalts. ARXIU

Una característica d'aquest virus és la gran capacitat per canviar o mutar la seva dotació antigènica, motiu pel qual la vacuna d'un any no és efectiva l'any següent. L'OMS –Organització Mundial de la Salut–, mitjançant estudis epidemiologics, preveu els canvis que s'esdevindran cada temporda, i així es pot disposar d'una vacuna eficaç per a cada any.

No hem d'obsessionar-nos amb grips malignes, perquè la majoria ens portarà, anant malament (o anant bé) a algun dia de repòs acompanyat potser per un clàssic beuratge de conyac, de positius i dubtosos efectes encara desconeguts. Només les persones de risc (gent gran i malalts crònics) seran tributaris de vacunació anual.

Dr. J.L. Bóveda

ECONOMIA

Unes festes abocades al consumisme

Fer l'agost pel Nadal

Quan arriba Nadal, hi ha una sèrie de productes de consum obligat. El grau de concentració de la venda d'aquests productes en un període de temps relativament curt no impedeix que alguns dels nostres pobles en visquin quasi en exclusiva de la producció i la venda.

Pel dinar de Nadal, a més de la sopa de galets i la carn d'olla, hi ha el plat del pollastre, el capó o el gall d'indi amb el seu farciment. Al Prat de Llobregat (65.000 habitants) es cria des de fa molts anys el pollastre de pota blava (de fet des de final dels segle passat es va potenciar la tècnica de la raça i va arribar a l'edat d'or el 1920). L'any 1987, el departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya creava la denominació genèrica de qualitat del pollastre i capó de la raça Prat, el qual es caracteritza per la seva pota blava, a més d'altres característiques físiques definides. Un gall jove pesa al voltant de 2'5 quilos i un de gran arriba fins als 2'8 quilos, criats en un 70% a base de cereals. Al Prat de Llobregat aquest any arribaran a la dissetena edició de la Fira Avícola de la Raça Prat

ECONOMIA DE LA SOBRETAULA

Quan és l'hora de les postres del gran dinar, tot i l'afartament, apareixen damunt de la taula els torrons i el cava. Parlar de torrons és parlar de Xixona, no tant de la marca com del poble. Aquesta és una població de 7.500 habitants aproximadament, dels quals, més del 50% es dediquen a la producció de torrons. Tot i així, Xixona fa l'agost durant tot l'any, que tan sols s'elaboren torrons durant quatre o cinc mesos, els altres cinc mesos es dediquen a l'elaboració de gelats i, durant tot l'any, es dediquen a la venda de tots dos productes.

Dels prop de 14 milions de quilos de pasta de torró que es produeixen a Xixona (al preu aproximat de 1.000 pessetes el quilo), el 10% es destinen a l'exportació i la resta al consum interior. Tot i així, aquest any es comença a notar la tendència a la baixa de les vendes de torrons, però aquest fet queda compensat per l'alt preu d'altres productes com el massapà o l'ametlla (entre 900 i 1.000 pessetes el quilo).

De la producció global de pasta de torró, entre un 21 i un 22% és de la varietat pròpiament dita de Xixona, és a dir, del d'ametlles i tou. Un altre 20 o 21% és de la varietat de torró dur, el d'Alacant, que en diuen. Entre un 22 i un 23% és del tipus de torró de xocolata, amb fruites i licors i el 20% restant són torrons de neu (de coco blanc), de fruita, de rovell, d'anous...

Pel que fa al brindis escumós, la comarca del Penedès és la que s'endú el premi, i més concretament la població de Sant Sadurní d'Anoia, on es produeix prop del 75% de tot el cava que s'elabora arreu de l'estat. És en aquesta població del Penedès on hi ha les dues caves catalanes més grans, les de Codorniu i Freixenet, però n'hi ha moltes altres de més petites i familiars. La regió del cava la formen 161 municipis de Catalunya, la Rioja, Saragossa, Àlaba i Navarra, però el 99% de la producció total de cava s'elabora a Catalunya i, més concretament, el 95% a la comarca del Penedès.

Tot i que, per primera vegada en 20 anys, les vendes de cava han disminuït més d'un 10% a l'interior de l'estat, les previsions dels principals productors indiquen que les exportacions de cava cap a la CE augmentaran fins a representar un 40% de les exportacions globals, les quals tan sols han crescut un 3'3% en els sis primers mesos de 1990 (l'any passat, dels 142 milions d'ampolles de cava, un 33'8% es va destinar a l'exportació a 90 països d'arreu del món). Tot i així, cal esperar que per aquestes dades augmenti el volum de vendes ja que és als mesos de desembre i gener quan més cava es consumeix, el 38% del total de l'any.

La comarca alacantina del Vinalopó ha aconseguit el reconeixement de la Conselleria d'Agricultura del País Valencià la denominació d'origen del raïm de taula embotellat, i també la creació del Consell Regulador d'aquesta denominació. La zona de producció comprèn les localitats de Novelda, Agost, Asp, Montfort del Cid, Fondó de les Neus, Fondó dels Frares i la Romana. La producció d'aquest any ha arribat als 150 milions de quilos, els quals hauran donat uns guanys de 10.000 milions de pessetes. Els productes d'aquesta comarca s'exporten a França, Alemanya, Suècia, Suïssa, Dinamarca i Gran Bretanya.

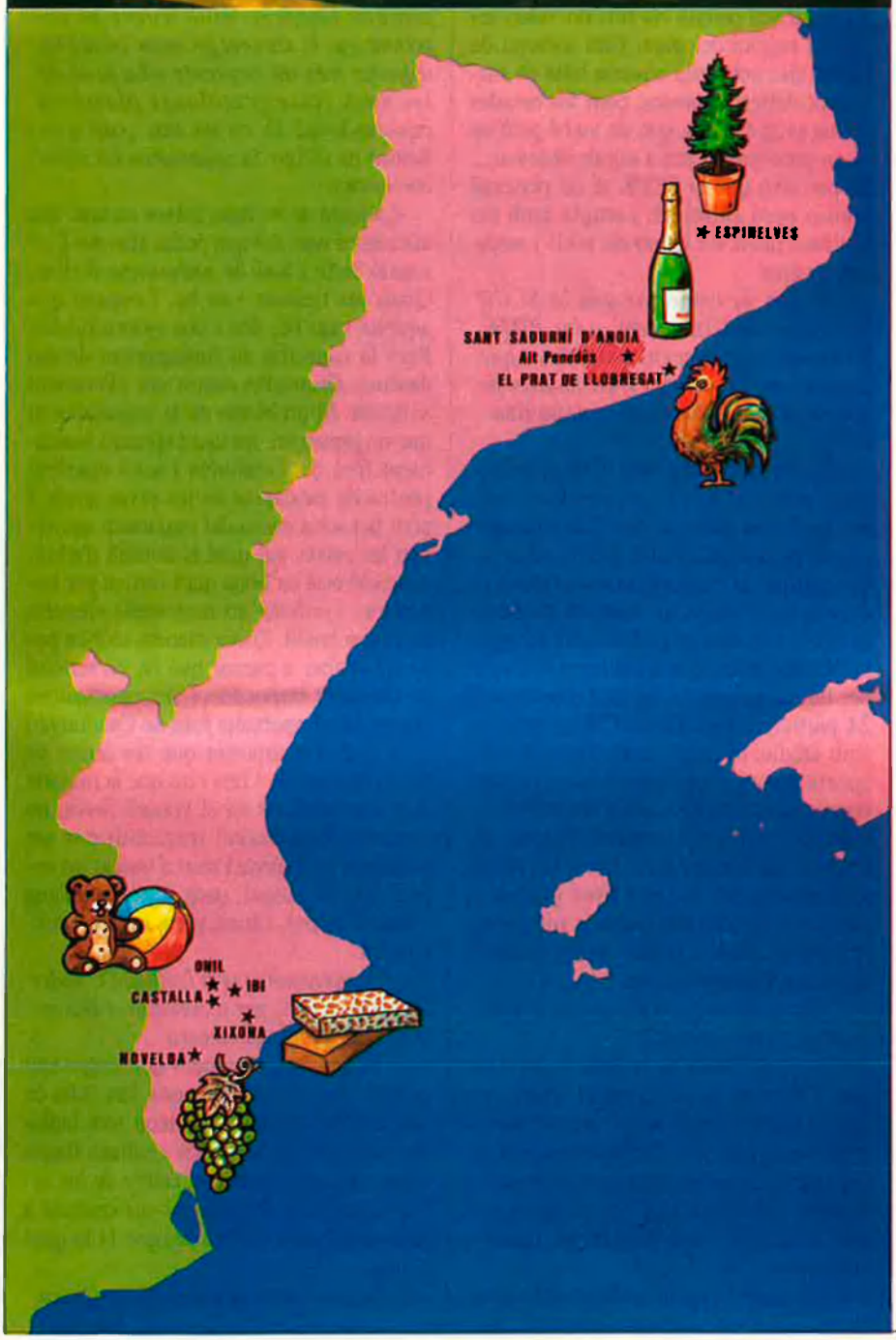
LES JOGUINES: TOT UN NEGOCI

A la població de Castalla hi ha un polígon on fabriquen joguines durant tot l'any, encara que pels volts de Nadal incrementen una mica més la producció. Entre el 65 i el 70% de la població es dediquen al sector. Un fenomen important en aquest món és el canvi que en els últims anys s'ha produït en el comerç de la joguina: els nens ja no viuen només de camions i nines. Ara productes com la roba, la música, discos, compacts... o la informàtica d'evasió han començat a introduir-se, d'una manera impactant, en l'univers dels infants.

A pesar d'aquest fenomen incipient, un bon grapat de poblacions valencianes continuen fonamentant la seua economia en la indústria de la joguina. A Onil hi ha la fàbrica de joguines Famosa, amb una plantilla fixa de 600 treballadors però que en època de Nadal s'incrementa fins a 1.100. Famosa genera uns beneficis de vendes de prop de 14.000 milions de pessetes a l'any provinents dels més de 20 milions de juguines que fabriquen. Les exportacions de Famosa representen anualment uns 3.000 milions de pessetes.

Segons xifres facilitades per l'Associació Espanyola de Fabricants de Joguines

(AEFJ), l'any passat el 45'2% de la producció total de joguines provenia d'Alacant, el 33'6% de Catalunya, el 10'3% de València i el 10'9% restant d'altres poblacions de l'estat. Als Països Catalans hi ha un total de 270 empreses dedicades a aquest sector de les quals 223 es troben al País Valencià. Els principals destinataris de les exportacions de joguines (que l'any passat van significar 21.491 milions de pessetes, és a dir, un 3'54% més respecte a l'any anterior) són França (36'76%), el Regne Unit (11'71%) i Portugal (8'31%). Tot i així, tal i com assenyala l'AEFJ, en els sis primers mesos d'aquest any les exportacions han augmentat un 20'64%. Cal destacar, però, el cada vegada major increment de les importacions (que l'any passat van ser de14.239 milions de pessetes, és a dir, un 44'20% més respecte a l'any anterior), sobretot dels països de l'Extrem Orient. Així, de la Xina s'importa al voltant del 18'9% del total, el 13'6% de Taiwan i el 9'5% de Hong-Kong i Corea del Sud.

TRADICIÓ NÒRDICA

Finalment, Espinelves, un poble de 240 habitants de la comarca d'Osona, viu gairebé exclusivament dels vivers d'avets. De fet, al poble hi ha tres grans vivers, explotacions forestals on, a més del castanyer i l'alzina, es crien avets de nadal i per a fusta. Aquests tres grans vivers tenen una extensió aproximada de 20 hectàrees, però a més d'aquests, hi ha sis propietaris de vivers més que es dediquen exclusivament als avets de nadal. Fins i tot, aquella gent del poble que tenia uns quants camps o l'hortet, actualment es dediquen al cultiu de l'avet, per raó del clima i els tipus de camps de la zona. A més, alguns habitants d'Espinelves, juntament amb els de Sant Hilari Sacalm, Arbúcies i Viladrau, han muntat la cooperativa Productors d'Arbres de Nadal, PAN.

Durant la Fira de l'Avet d'Espinelves, que aquest any s'ha celebrat del 6 al 16 d'aquest mes, s'han venut uns 10.000 avets, segons ha manifestat Angel Tortadé, encarregat d'organització de la Fira. Els preus dels avets varien segons sigui la varietat d'avet Epicea, el qual creix ràpidament i, per tant, és més econòmic, unes 1.000 pessetes; o de la varietat d'avet pròpiament dita, el qual té un creixement més lent i és més car, unes 1.500 pessetes l'avet.

Lourdes Toledo i Sílvia Monfort

Entrevista a Francesc Cabana

"Avui l'empresari està recelós"

Advocat ("i no economista tal i com sovint diuen"), tres anys treballant en borsa; de 1960 a 1982 a Banca Catalana, del 82 endavant "feines diverses", tal i com ell mateix diu, i des del 20 de novembre, president de la Societat Catalana de Capital Risc (SCCR).

Acaba de ser elegit president de la SCCR. ¿Què representa aquest càrrec?

—La SCCR és una empresa creada fa tres o quatre anys en què participa la Generalitat en un 29% i la resta de capital està format per empreses financeres i grans empreses industrials (Banca Catalana, Banc de Sabadell, l'Hispanoamericano, la majoria de les caixes catalanes) i després hi ha empreses com Ercros, Repsol, Aigües de Barcelona, Agrolimen, Catalana de Gas... Seguint el model inventat pels americans i desenvolupat posteriorment pels britànics i els francesos, vol donar suport a la petita i mitjana empresa que té idees, té invenció i que està mancada d'un mitjà financer. Per tant, la SCCR vol impedir que les noves etapes de desenvolupament d'una empresa, sobretot industrial, puguin aturar-se per manca de capital i de suport financer. Es tracta d'entrar i tornar a sortir després d'un temps.

El nomenament, per a mi, representa una satisfacció moral, perquè retorno al món financer que vaig abandonar, no voluntàriament, fa vuit anys. La presidència implica un cert reconeixement de la professionalitat d'un equip bancari, financer, que va estar al capdavant de la primera empresa financera catalana en aquells moments.

—¿Quins són els objectius que s'ha proposat?

—Seguir la feina que s'ha anat fent fins ara sota la presidència, en els últims tres anys, d'Anna Birulés. No és que canviï de feina sinó que la complemento. Fins ara m'he dedicat a escriure i fer estudis d'història econòmica. Continuaré fent estudis i al mateix temps faré aquesta feina de presidir el consell d'administració. Cal dir que la condició que vaig posar per a acceptar el càrrec és que fos una presidència activa.

—¿Quins avantatges de finançament representa per a les empreses la SCCR?

—Hi ha diverses possibilitats. Aquest és un país amb molta empresa familiar en el qual la història d'alguna d'aquestes empreses es trenca perquè els fills no volen seguir el negoci del pare. Una societat de capital risc pot suplir aquesta falta de successió. Altres empreses, com les creades per un grup d'amics, que els va bé però no tenen prou capital per a seguir endavant... Es per això que la SCCR té un personal mínim però suficient, compta amb els analistes financers i amb els socis i assessors externs.

—Acaba de comentar que la SCCR està dirigida, bàsicament, a les PIME. Una publicació recent anunciava que aquest any 90 moltes PIME hauran de tancar. ¿Com avalua vostè aquesta situació?

—En l'àmbit de les PIME hi ha una renovació continuada. En desapareixen moltes, però se'n creen moltes. Unes desapareixen perquè estan mal gestionades, altres perquè la conjuntura econòmica és desastrosa i altres no haurien de desaparèixer, i és aquí on podria tenir un paper la SCCR, encara que actualment té un paper limitat perquè en aquests moments té 24 participacions. La SCCR no treballa amb crèdits ni dóna avals. Treballa amb aportacions de capitals. La conjuntura econòmica és ara delicada i moltes multinacionals europees i mundials tanquen fàbriques i despatxen gent. Per a les PIME això encara deu ser més greu perquè la capacitat de manteniment és menor en una PIME, però al mateix temps tenen la capacitat d'autogenerar-se.

—¿Quins sectors són els que necessiten un major finançament?

—En la SCCR hi ha sectors molt diversos. Potser hi ha un especial interès en aquest tipus d'empresa que aporta tecnologia nova però que al mateix temps té les persones adequades per a tirar endavant. I aquesta tecnologia tant pot ser en el terreny tèxtil com en el metal.lúrgic, químic, l'alimentari ...

—Un estudi fet per Peat Marwick sobre el sector del capital risc diu que els majors inversors són els bancs i els fons de pensions europeus. Vostè sempre ha comentat que el sistema financer català ha d'ajudar més les empreses. ¿La fusió de les dues caixes catalanes afavoreix aquesta línia? O, en tot cas, ¿cap a on hauria de dirigir la supercaixa les seves inversions?

—La fusió de les dues caixes no crec que afavoreixi més del que podia afavorir l'actuació individual de cadascuna d'elles. Quan les fusions van bé, i espero que aquesta vagi bé, dos i dos sumen quatre. Però la capacitat de finançament de cadascuna d'aquestes caixes era plenament suficient. El problema de la supercaixa és que no pretengui fer una expansió bàsicament fora de Catalunya i això ocasioni pèrdua de catalanitat de les seves arrels. I això pot ser a causa del reglament que tenen les caixes pel qual el consell d'administració està en bona part format per impositors i entitats no mercantils situades en el seu àmbit. D'una manera teòrica podríem arribar a pensar que en un termini de temps els impositors i les associacions siguin més importants fora de Catalunya i això podria comportar que les juntes es fessin en castellà i fins i tot que la majoria dels representants en el consell fossin no catalans. Una entitat mercantil pot ser purament capitalista i anar a buscar un negoci allà on vulgui, però, en el cas d'una entitat d'estalvi, l'arrel, per a mi, és condicionant.

—El recentment creat Institut d'Estudis Financers (IEF) per a revitalitzar Barcelona com a plaça financera ...

—És important i espero que tingui èxit perquè una de les coses que feia falta és una escola bancària. Continua sent indispensable que les empreses i entitats financeres catalanes tinguin el centre de les seves decisions i els seus serveis centrals a Barcelona, cosa que no sempre fa la gran Caixa.

—Seguint amb el tema de la Caixa,

"Des de Catalunya, el que interessa és el mercat català i després l'internacional". JORDI MORERA

¿aquesta, si de cas, ha estat l'última gran fusió que s'ha produït o encara en queden per formalitzar?

—És un problema d'ambició de l'entitat. El problema es crea quan una entitat petita vol passar a ser mitjana o la mitjana a ser gran. Aleshores és quan es pot trobar un escanyament. Tot depèn, però, de com vagin les coses: amb una conjuntura favorable no hi ha ningú que se senti obligat a fusionar-se. En el moment que vénen tamborinades hi pot haver més tendència a buscar el suport d'una altra entitat financera. A nivell general de les empreses, hi ha sectors que com més va més clar s'ha vist que no estaven gaire a l'abast de la PIME, com en l'àmbit automobilístic o el cicle complet del tèxtil. La conjuntura econòmica va marcant, quines empreses tenen possibilitats de mantenir-se com a PIME i les que han de renunciar a una expansió si volen mantenir-se, o bé ser venudes i integrar-se en un grup més gran.

—*¿Un* holding *com el de Repsol-Catalana de Gas és una bona operació?*

—A mi no m'agrada. Jo hauria preferit que Catalana de Gas hagués tingut plena llibertat per a actuar. Catalana ha estat sempre molt innovadora, la qual cosa li va permetre dur gas natural a Espanya. Arriba l'estat i diu que això del gas natural és una cosa que els pertany, per tant, cal vendre'n les instal.lacions i quedar-nos amb la canalització. Llavors es fa una expansió per tot l'estat i també per Europa, connectant amb la xarxa d'oleoductes europea. Però llavors arriba una altra vegada l'estat i diu que la canalització s'ha de tractar en tot l'estat. Imposen una societat en la qual hi haurà Repsol i no Catalana de Gas sinó La Caixa. El que faran, doncs, és repartir-se Catalana de Gas, utilitzar-la com a empresa que pot servir els interessos d'aquest *holding*, però una vegada més, podem perdre una empresa important, si pensem només en el mercat espanyol. Sincerament, des de Catalunya, el que interessa primer és el mercat català i després l'internacional. I aquesta acció se'ns nega en virtut d'un mercat espanyol que no té grans defenses des del punt de vista econòmic estricte sinó políticament.

—*La dependència de l'estat del petroli i el retard de l'aplicació del Pla PEN, encara complica més les coses.*

—El règim franquista va castigar Catalunya no fent-hi refineries. Quan es tracta d'energia bàsica es considera des de Madrid que això és un afer polític, i això vol dir que s'ha de portar des de Madrid. ¿Per què?. Per criteris polítics. I després ens acusen de polititzar l'economia. En aquest cas, el petroli hauria de ser una energia sobre la qual l'estat tingués una possibilitat d'actuar, però que les empreses privades que actuen en aquest terreny puguin actuar com vulguin i dins d'una economia europea de mercat. Però estem en una etapa en què el centralisme econòmic, i a tots nivells, és més important que mai.

—*La inversió estrangera comença a frenar. Com ¿Què pot representar per aCatalunya que de sobte es deixi d'invertir?*

—Ja es veia venir que la inversió no podia continuar amb la mateixa força i havia de frenar. Fins ara, les úniques empreses que es mantenen invertint són les japoneses. Les que pateixen més la conjuntura són les empreses europees i nord-americanes. Jo només demanaria que no marxessin.

—*En tot cas, ¿la conjuntura internacional actual no és gaire favorable?*

—Recessió vol dir fer marxa enrere, i en estat de recessió encara no estem. El que passa és que el conflicte del Golf ha aguditzat els temors i, aleshores, les coses es poden precipitar i empitjorar. Si bé el conflicte pot beneficiar la indústria bèl.lica i reactivar, a la llarga, l'economia nord-americana, d'entrada, la situació és negreta, però les multinacionals ja despatxen gent. Jo diria que en els propers mesos es patirà una mica.

—*¿Aquesta incertesa de cara al futur pot impedir als empresaris catalans expandir-se i buscar nous mercats?*

—D'oportunitats, n'hi ha, com en el cas dels països de l'Est. Però és que a l'Est en passaran de tots colors. Potser sí que hi ha oportunitats de negoci, però no es veu clar com pot anar tot plegat. La Unió Soviètica mateixa, pot patir de valent per l'entrada massa brusca en l'economia de mercat. Per tant, en aquests moments l'empresari està recelós pel que pot passar.

Sílvia Monfort

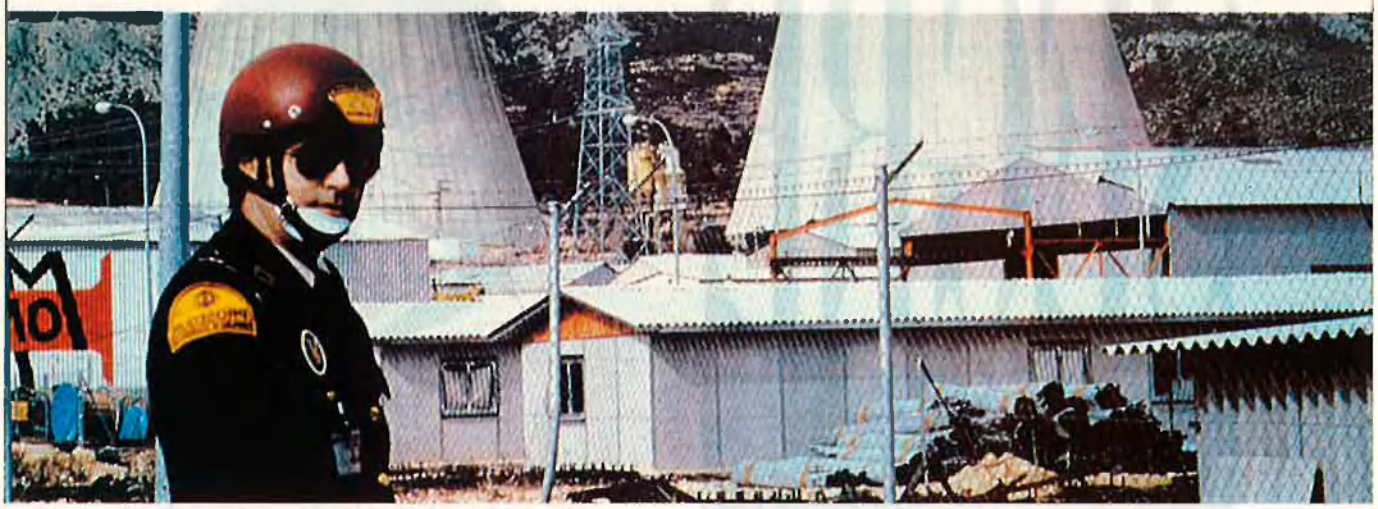

Cellers Salvador Poveda • Mònover D.O. Alacant

Seguretat privada

Un sector en caos

Sense llei que el reguli i amb una proliferació excessiva d'empreses, el sector de la seguretat privada comença a notar-ne les conseqüències: pirateria, explotació i fins i tot suïcidis.

Les empreses de seguretat han experimentat un gran creixement. ARXIU

El sector de la seguretat privada està al límit: un gran nombre d'empreses de les quals només un terç és rendible, unes condicions de treball penoses en alguns casos i una esperada llei que havia d'arribar aquest any –segons promeses de l'Administració– posposada ara al 91.

El creixement del sector es pot qualificar de *boom*. L'any 1975 el nombre d'empreses de seguretat no arribava a una desena a tot l'estat; el 1983 ja n'hi havia gairebé 400 i actualment –segons les fonts– el seu nombre oscil.la entre 1.300 i 1.800. D'aquestes xifres i, segons fonts sindicals, 560 es dediquen a la vigilància (vigilants i guardes jurats).

En 170.000 milions de pessetes s'ha calculat el volum de facturació de les empreses de seguretat a tot l'estat l'any 1989. El sector està format per 33.000 vigilants jurats. La proporció d'aquestes dades per al conjunt dels Països Catalans és la següent: prop de 46.000 milions de pessetes de facturació i uns 10.000 vigilants jurats.

Les empreses més importants del sector, que són també les que ofereixen millors serveis i professionalitat, tenen un 80% del volum total de la facturació. Són empreses fortament implantades a tot l'estat i que tenen la central a Madrid. Entre aquestes: Prosegur, Esabe, Prosesa, Grupo 4 i Protecsa. Algunes transcendeixen en importància el seu sector. Així, Esabe i Prosegur estan situades en els llocs 2 i 3 de la classificació de les 25 primeres societats de serveis a les empreses.

¿I la resta? "Algunes tenen beneficis, però la immensa majoria sobreviuen amb un despatx de 50 metres quadrats, una línia telefònica i dos empleats. Algunes fins i tot s'atreveixen a posar-se en marxa amb un capital de 100.000 pessetes", afirma un portaveu de Prosegur.

El gran desequilibri que significa que el 20% del mercat es reparteixi entre la majoria de les empreses afavoreix la competència deslleial, el descens de la qualitat en el servei i l'incompliment dels convenis.

Segons el portaveu de Prosegur, "les petites empreses, com no són capaces de prestar serveis a les grans infrastructures de la indústria i el comerç, acaben anant al sector d'espectacles".

LA PART MÉS FOSCA

Uns 40 vigilants jurats es van suïcidar l'any 1989 a tot l'estat (uns 10 a Catalunya), segons fonts sindicals.

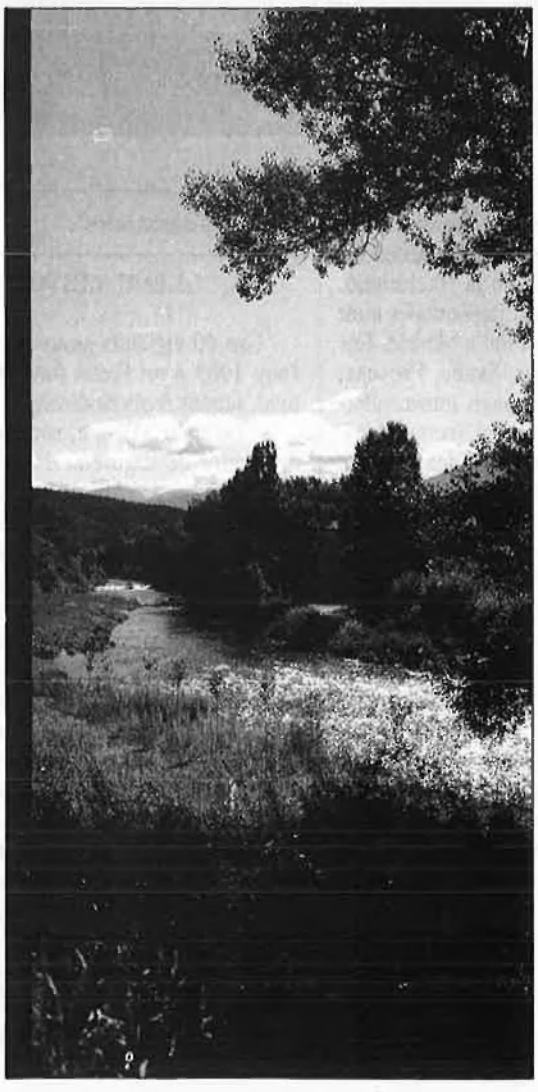
Leopold Villagra, secretari nacional del sector de seguretat d'UGT, assegura que "això no és fruit de l'atzar sinó de la situació del sector, en el qual el 86% dels treballadors són eventuals". Tot i que en el conveni vigent es preveia que el nombre es reduís al 70% per al 1990. "Aquesta situació –segueix Villagra– força els treballadors a realitzar jornades de 15 i 20 hores, mesos sencers sense ni un sol dia de descans, cobrar per sota del conveni (103.000 pessetes és l'establert per a un vigilant jurat) i, a més, no se'ls paguen les vancances ni la nocturnitat".

D'altra banda, moltes empreses de seguretat afirmen oferir plans d'estudis i formació que, segons Leopold Villagra, "són un engany, ja que són cursets d'un mes o dos que, a més, cobren als aspirants. Només un 4% de les empreses ofereixen una veritable formació". El representant

L'ALT CONCA DE SEGRE

PLA DE SANEJAMENT DE CATALUNYA

El Pla de Sanejament de Catalunya està acomplint els seus objectius. L'obtenció d'unes aigües més netes i la millora de la seva qualitat, és un fet que es va produint dia a dia. Recentment, la Junta de Sanejament ha posat en marxa el Pla de Sanejament que comprèn la conca de l'Alt Segre.

OBJECTIU aigües netes

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial
i Obres Públiques
Junta de Sanejament

PUBLICITAT EAE

Empreses guanyadores dels Premis València Innovació

90 VALENCIA INNOVACION

Qualitat

- Industrial Ochoa, S. L.
- Industrias Blobis, S. A.
- S. A. Roig Impresores

Moda

- Fanchiula, S. A.
- Gandía Blasco, S. A.
- Grupp Internacional, S. A.

Disseny

- ABC Electrónica, S. L.
- Cerámica Decorativa, S. A.
- En Canya, S. Coop. Ltda.

I + D

Investigació i Desenvolupament

Diversificació Industrial

- Gres de Nules, S. A.
- Grupo Informático Item, S. A.
- Viveros Paco Molina

DISEÑO: MIRIAM ROCHA

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'INDUSTRIA, COMERÇ I TURISME

IMPIVA

JUAN CELIA

PREGUNTA DE LA SETMANA

Josep Forteza-Rey

President de la Federació Hotelera de Mallorca

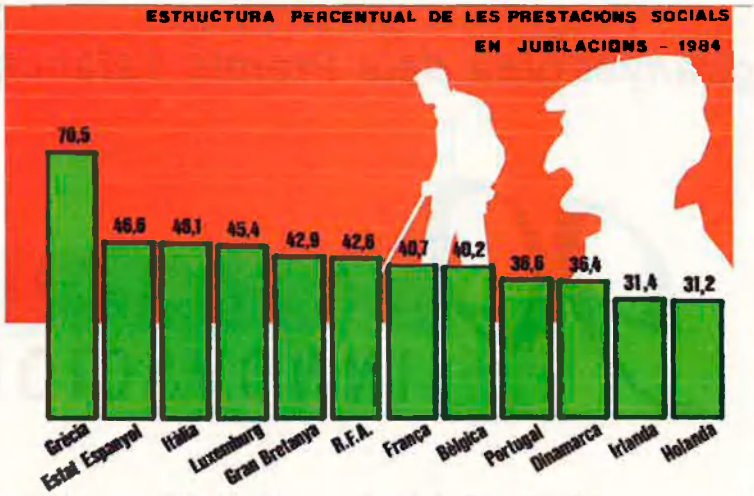
—¿Quina opinió li mereix la postura del govern central quant a la crisi del sector hoteler, sobretot la crisi a les Illes?

—Madrid no s'assabenta de res. I ho dic amb serenitat. No és una crítica fàcil. És un tema, que per a ells és de província, sense major transcendència. Però és que, a més, es corre el perill d'assumir aquesta situació com a inevitable. Això em subleva. S'ha de donar un cop de timó, i aquest cop de timó l'ha de donar el conjunt de la societat. El que passa és que estan tan insensibilitzats el col.lectiu com els dirigents.

LA XIFRA

-23'5%

és el descens que ha patit la indústria automobilística quant a vendes en comparació al mes de novembre de l'any passat. Aquesta baixada és la segona més forta d'aquest any i la marca de vehicles que més ha patit el descens en les vendes d'aquest mes ha estat la casa Renault. Per a finals d'any, el descens acumulat serà del 12%.

Les prestacions socials dels diferents països de la Comunitat Europea comprenen des d'aspectes de cobertura sanitària passant per les jubilacions, maternitat, atur i creació de llocs de treball entre altres. Referent a l'estructura percentual de les prestacions per a jubilació destaca en primer lloc Grècia, país que dedica més del 70% dels seus pressupostos per a prestacions socials a aquest apartat. Per contra, Irlanda és el país que proporcionalment hi dedica menys diners. De fet, però, tant Bèlgica com Dinamarca, França, Holanda, Portugal i la mateixa Irlanda se situen per sota de la mitjana europea, que és del 42'2%. Tot i així, cal destacar que, de la Comunitat Europea, les prestacions socials per a jubilats són les que més diners reben.

ARXIU

Empresàries i civisme

El Grup 7 és una associació de 7 dones empresàries de Catalunya que va començar a actuar el 1987. Les dones del grup 7 provenen de diversos àmbits empresarials i els seus objectius com a associació no són ajuntar els respectius negocis sinó constituir-se en grup d'opinió amb iniciatives de caràcter cívic.

Segons una portaveu del Grup 7, "vam aparèixer en un moment en el qual les relacions entre les institucions principals -Generalitat i Ajuntament de Barcelona- eren molt crispades i nosaltres volíem enviar un missatge positiu, per això vam constituir el premi al conciutadà que ens honora que vam lliurar a Ramon Trias Fargas". La cerimònia va permetre aplegar tots els empresaris i tot l'espectre polític. La portaveu afegeix: "Volem millorar les relacions entre les institucions i el ciutadà".

Fa pocs dies el Grup 7, amb la col.laboració de la Cambra de Comerç, Winthertur i Pastas la Familia, va enviar a totes les famílies de Barcelona un bitllet gratis per viatjar en transport públic i alleugerir així el problema del trànsit.

Albert Punsola

EN BREU

Consell General de Foment

El proper dia 19 la patronal catalana, Foment del Treball, celebrarà consell general de l'entitat, de caràcter electoral, per tal d'elegir el president i els 60 vocals de la junta directiva, els quals iniciaran el mandat a partir de l'I de gener. I tindrà una durada de 4 anys.

Premis Relacions Públiques

El Consell Superior de Relacions Públiques d'Espanya ha guardonat el Poble Espanyol de Montjuïc per la seva tasca de Relacions Públiques en haver aconseguit donar nova vida al recinte barceloní, i el mil.lenari Tribunal de les Aigües de la Vega de València, pel seu prestigi i continuada credibilitat a través dels segles i per ser l'única institució d'aquest tipus existent en el món.

A més a més, s'han atorgat els "Premis Catalunya de Relacions Públiques" en la seva modalitat de persones o professionals, premi que va recaure en l'ambaixador Ignasi Masferrer per la seva tasca de promoció internacional de Catalunya a través de la seva gestió en el COOB. En la modalitat d'empreses ha estat Catalana de Gas la guardonada per l'actuació del seu departament de relacions públiques, especialment pel que fa al canvi d'imatge de l'empresa, l'atenció als escolars i per la seva campanya de comunicació en el canvi de gas. Finalment, en l'àmbit d'institucions sense ànim de lucre ha estat premiat el Zoo de Barcelona.

ARXIU/D.UMBERT

Valery Giscard d'Estaing ha rebut del president del Consell Català del Moviment Europeu (CCME), Francesc Homs, les propostes del Moviment Europeu Català sobre la Unió Monetària Europea en les seves dimensions polítiques i econòmiques. El CCME s'ha manifestat plenament partidari d'avançar en la construcció de la Unió Econòmica i Monetària i a favor que les dues conferències intergovernamentals acordin iniciar l'elaboració d'un text constitucional que defineixi i doni contingut a la Unió Europea.

Enric Reyna, president del Comitè Executiu de la Fira de Barcelona, ha hagut de cedir davant el fet del desdoblament del recinte firal ateses les cada vegada majors necessitats d'espai. Finalment, el consell general de la Fira, representat a parts iguals per l'Ajuntament de Barcelona i la Cambra de Comerç, ha decidit triar el Polígon Pedrosa, a l'Hospitalet de Llobregat, com a nous terrenys on es farà l'ampliació del recinte.

La cooperativa Eroski inverteix 20.000 milions de pessetes en la creació de centres comercials a Catalunya i al País Valencià

La cooperativa basca Eroski i la cooperativa valenciana Consum han constituït l'empresa CECOSA (Centres Comercials, SA) amb la finalitat de realitzar, en el termini de tres anys, unes inversions de 20.000 milions de pessetes en instal.lacions i grans superfícies comercials de Catalunya i el País Valencià.

Eroski té el 85% de Cecosa, i el 15% restant correspon a la cooperativa valenciana Consum. El capital social de Cecosa serà de 1.500 milions de pessetes una vegada acabi l'ampliació de capital.

Segons ha confirmat a EL TEMPS el gerent de Cecosa, Emilio Cebrián, aquesta nova empresa té com a objectiu ser un instrument de caràcter financer en el desenvolupament de centres comercials en el conjunt de l'estat espanyol. Eroski té molt d'interès en aquest projecte perquè no existeix en tot l'estat un grup prou fort que pugui competir amb les cadenes i les estructures comercials europees. Per a Cebrián aquest és l'únic grup amb prou serietat empresarial per a ser un grup de distribució d'abast estatal. Les obertures que faci Cecosa a Catalunya i al País Valencià seran explotades per la cooperativa valenciana Consum. Per ara no entren en aquest projecte comercial les Illes Balears, encara que en el futur no se'n descarta la possibilitat.

A Catalunya Cecosa té previst instal.lar 18 hipermercats i 14 al País Valencià. Aquests establiments comercials tenen un model estàndard, i els més petits són de 2.500 metres quadrats de superfície de vendes i estan instal.lats en edificis de 4 o 5.000 metres construïts.

Cada establiment necessitarà un mínim de 60 treballadors. Per això, l'obertura d'aquests nous centres proporcionarà més de 2.000 llocs de treball directes. La gerència de Cecosa vol deixar clar que si bé la gestió del marc financer es localitza a Sant Sebastià, l'explotació i l'activitat de distribució es durà des de cada cooperativa.

Emilio Cebrián no ha volgut concretar quins seran els punts d'interès a l'hora d'obrir els seus establiments, i assegura que una cosa són els projectes i una altra les realitats, ja que les llicències d'obertura depenen de molts interessos. Aquestes mateixes fonts asseguren que hi ha un marc d'intencions no concretades,

El primer establiment de Cecosa ha estat inaugurat a la localitat de Xàtiva. RAFA GIL

però que necessiten una concentració superior als 25.000 habitants per a fer rendible un dels centres de 2.500 metres quadrats. Els hipermercats necessiten estar ubicats prop de grans ciutats.

El primer dels establiments de Cecosa ha estat inaugurat aquest desembre a la localitat valenciana de Xàtiva. Es tracta d'un supermercat de 3.000 metres quadrats de sala de vendes i 5.000 metres construïts. Serà precisament al País Valencià on primer es facin realitat els projectes de Cecosa ja que a Catalunya fins a finals del 91 o principis del 92 no s'instal.laran els primers centres.

Eroski és una cooperativa basca de consum integrada en el grup cooperatiu Mondragón. En l'actualitat Eroski té 77 supermercats, 4 establiments tipus Maxi, 3 hipermercats i 204 locals franquiciats Erosle. El 1989 els establiments Eroski van vendre productes per valor de 59.944 milions de pessetes amb uns beneficis nets de 1.764 milions. La cooperativa dóna treball a 1.900 persones, que aquest any arribaran a 2.500. El consell rector d'Eroski el formen a parts iguals socis i treballadors.

Cristina Heredia

ARXIU

EMPRESES

El Mercat Central de l'Arbre de Nadal estarà obert fins al 24 d'aquest mes a Mercabarna. En aquest mercat es podran trobar els tradicionals arbres de nadal, provinents de les principals zones de producció estatals i de l'estranger, i també molsa, vesc, boix, grèvol...

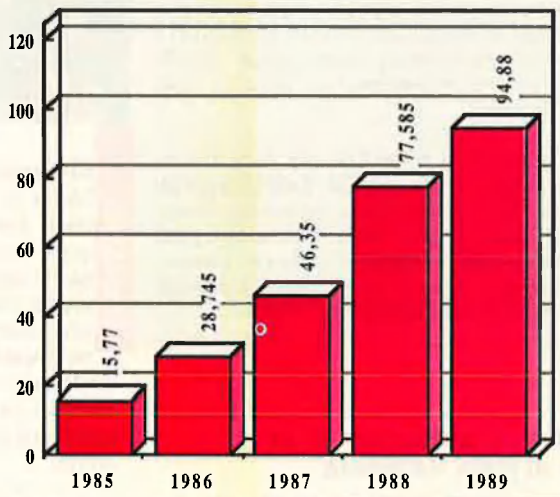
L'empresa Royaltur ha elegit com a nou president de l'Agrupació de Cadenes Hoteleres de Balears Joan Palau. L'Agrupació reuneix 17 cadenes que tenen la seu central a les Illes, on disposa d'un total de 160 establiments i 70.745 places.

ARXIU

'Charter' nàutic. Per tal de rellançar el turisme de qualitat, Mallorca Yachting i la seva associada, Vessels Brokers, inicien la modalitat del *charter* nàutic com a alternativa de qualitat al turisme de massa. Ambdues empreses, que tenen com a base el Reial Club Nàutic de Palma, s'uneixen com a conseqüència del desenvolupament del turisme nàutic a les illes i de primer, han presentat el veler Atlantic'61.

Quantia de les sancions imposades per l'administració a les empreses de seguretat (en milions de pessetes)

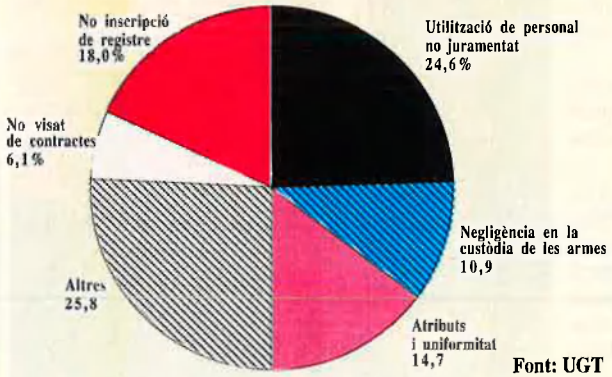

Font: UGT

d'UGT creu que "seria un error pensar que molts treballadors d'aquestes empreses eren abans delinqüents en atur o ex-militars. L'extracte sociològic és ampli i hi ha molta gent amb estudis, fins i tot llicenciats".

Per al portaveu de Prosegur,"la nova llei és l'únic que pot posar fi a aquesta situació de pirateria, il.legalitat i economia submergida".

Motius pels quals s'han imposat sancions a les empreses de seguretat el 1989

Font: UGT

LA LLEI QUE MAI NO ARRIBA

L'administració no sembla tenir gaire pressa per a posar una mica d'ordre legal en el caos que domina el sector. En aquest sentit, és perfectament coherent que sigui precisament l'estat (un total de 1.500 milions s'hi va gastar el 1988) el que potenciï els serveis de seguretat privada en Ministeris, Diputacions, Comunitats autònomes, Hospitals i d'altres llocs públics.

La política d'urgència ha consistit en l'aplicació de sancions a les empreses que s'ha considerat que incomplien la vaga normativa vigent (vegeu gràfiques). Segons Leopold Villagra, "entre recursos i astúcies, les sancions econòmiques gairebé mai no es fan efectives".

La primera intervenció legal en el sector data del 1978 a través d'un reial decret que regulava la funció dels vigilants jurats. Aquest reial decret devia ser molt limitat si observem que, d'aleshores ençà, s'han promulgat una quinzena d'ordres, resolucions, decrets, etc., al voltant del mateix tema. Per arribar a la situació actual on tothom reclama una llei més definitiva. La nova llei haurà de posar ordre en molts terrenys com els dels guardaespatlles, servei que avui es presta en un marc d'il.legalitat, però també en altres com la formació i l'ús de les armes.

Les grans empreses del sector esperen de la llei, segons el portaveu de Prosegur, "barreres econòmiques per a la implantació de les empreses".

En tot cas, des del 1987, empreses, sindicats i govern estan en converses i, de moment –tot i les promeses que la llei estaria llesta enguany– només n'hi ha un avantprojecte. Quan la llei surti, un immens sedàs sacsejarà el sector i pocs, probablement els bons, sobreviuran.

Albert Punsola

JORDI MORERA

Fernando Fernández*:"És injust que l'Estat assumeixi tota la seguretat"

—¿Hi ha més perills, que necessitem tantes empreses de seguretat?

—L'increment dels fets delictius té més a veure amb els cicles econòmics que amb els polítics. Com més creixement econòmic més delicte, perquè es genera més riquesa. Aquesta és la situació actual.

—¿No seria ideal que l'estat assumís la seguretat?

—No només no seria ideal, seria injust. Els estats són formats pels ciutadans per a tenir una sèrie de serveis comuns en l'àmbit públic. Però és just que el ciutadà pugui tenir tanta seguretat com vulgui i pagui per ella. És il.lògic que tots haguem de pagar part dels excessos de seguretat que necessiten certes persones. Així, cadascú escull la seguretat que li agrada i evitem l'estat policial.

—¿Així, la seguretat és un negoci força rendible?

—Els sectors emergents tenen el problema que l'excessiva competència de preus fa que baixi la rendibilitat. La nostra associació ha creat un gabinet jurídic per lluitar contra la competència deslleial que ofereix serveis per sota del preu de cost. He de dir que és la mateixa administració la que fomenta les il.legalitats quan fa concursos públics per sota dels costos mínims.

—¿Hi ha gaires empreses en crisi en el sector?

—De les 1.800 existents, només en treballen unes 600. Quan dic treballen, vull dir que la resta o estan a punt de tancar, o el seu volum de negoci és insignificant, o tenen greus problemes per mantenir-se en el mercat.

** President de l'Associació Catalana d'Empreses de Seguretat*

SANDOVAL

Dolly Fontana, Maria Jesús Ezquerra i el seu promès, Fernando Castellví, que són la parella de moda a Barcelona. ARXIU

Les nits són de Toni Riera

Barcelona, al mes de Nadal, es torna d'una manera ben estranya. De cop ningú sap si la gent sortirà de nit o no. Si aniran a sopar o no. Si gastaran calés o no. És a dir, els que fan negocis lúdics, no saben res, per més experiència que tinguin en el sector. Si, a més, hi ha festes pel mig, aleshores ja tothom va perdut. Pot ser per aquesta ráo que **Toni Riera**, que és fotògraf de moda i que sempre està de moda, ha tirat al dret i s'ha afegit a la *troupe* habitual dels *Studio 54*, allà on és la casa de **Damián García Puig**. Ja porten setmanes i cada cop la imaginació al poder. Hem viscut des d'un cap d'any precipitat fins a una història de samba, una altra de salsa i un capvespre amb Cleopatra. Ho hem explicat. El millor d'aquestes sessions és que els físics més reconeguts de la ciutat van traient el cap a veure què és el que passa, més que res per veure si poden fer alguna cosa, a vegades. I uns altres cops per donar-li un cop de mà al mateix Toni, que farà un homenatge al rock and roll i en concret als Rebeldes d'ací a uns dies, que ja els explicarem.

Això, **Joan Guals**, que també juga a això de cambiar les coses cada mes a casa seva, allí on la ciutat quasi perd la identitat, que no el nom. La seva casa es diu *Distrito Distinto* i, tot fent un concurs de dissenys, ja porten sis mesos amb unes altres decoracions paral.leles. La d'aquest moment es diu *Distrito Doliente* i és tot un seguit de maldats per veure quina és més forta i provocadora, que d'això es tracta. De moment, sigui, al primer cop d'ull, el que es veu són caps plens de sang, cossos travessats per llances i tota mena de ganivets i objectes que punxen. Tot és ben negre, que és un color que s'hi adiu molt, amb detalls vermells i uns altres un tant morbosos i que li fan perdre una certa identitat. Per exemple, aquests ninots que s'inflen amb un pennis d'allò més gruixut que fan cara de no patir ni mica. És clar que són a la terrassa, on fot un fred que pela, en especial aquests darrers dies. La propera decoració es diu *Distrito Ardiente*, i és una barreja entre el detall nadalenc i la festa de Sant Joan, perquè serà ben ple de foc i flames. Naturalment, tot de mentides, com si fos els trucs d'un rodatge de cinema. Els tindrem ben informats. En especial del projecte que té entre mans Guals: obrir la primera discoteca a Moscou. Seguint amb la línia de la casa, el lloc, que està situat dins d'un conegut parc i al peu d'una boca de metro, ja té nom. Es dirà *Distrito Rojo*, naturalment. I Guals, està l'home com un nen amb sabates noves. Ara serà quan li vindran els problemes, perquè no se sap ben bé, on es fot. Treballar amb els russos li portarà molts maldecaps, perquè són lents, demanen comissió de tot el que fan. I és clar, Moscou no és, precisament, a la cantonada, allí on té el seu *Distrito Distinto*.

També, a l'altra banda de la ciutat, el nostre amic **Alberto Palatchi** tornava a presentar la seva col.lecció de vestits de nòvia. Aquest cop no ha

Alexander Godunov.A la dreta, Richard Gere fugin. ARXIU

fet a l'hotel Ritz i no al Palau de la Música, on va fer la gala europea. I és que aquest cop els compradors venien des del Japò, on tenen un èxit fabulós aquests vestits. Per fer un *rendez-vous* ben escaient, Palatchi els va oferir un sopar al palauet Abadal, que és una cucada, i va demanar a les compradores que es possessin els quimonos. Els senyors van venir amb esmòquing, perquè si no tot allò hauria semblat un ball de disfresses. La cosa va ser estupenda, plena de detalls com els que caracteritzen tot el que fa Palatchi, la dona del qual continua amb el seu estat d'espera: serà mare un d'aquests dies. Esperem que sigui una nena, perquè ja tindrà la roba de comunió i la de nòvia d'allò millor. I, a ben segur, li faran un vestit per al bateig. Tot quedarà a casa.

I parlant de casa, anem a l'*Up and Down,* que és com la casa dels famosos que vénen a la ciutat. La **Dolly Fontana**, cada cop més maca, continua sent la reina de les nits, encara que de vegades s'emprenyi una mica, com va passar l'altra nit quan va arribar, un altre cop, en **Richard Gere**. A ella, a la Dolly, li entusiasma el xicot, que és una mica bleda i, a vegades, no està per la feina. L'esperaven cap a les dotze o la una de la matinada. Però el noi estava en un plató de televisió, i va agafar gana i va

Joan Guals, Toni Riera, Jesús Gallardo i Oriol Regàs. ARXIU

Antoni de Senillosa. A la dreta, Alberto Palatchi al sopar japonès al palauet Abadal. ARXIU

fotre al camp per anar a l'Up. Hi va arribar, ningú l'esperava i va demanar aigua mineral, pernil amb pa amb tomàquet i un cafè, després se'n va anar a la tele. I quan ell era fora, va arribar la Dolly amb el seu millor vestit, pentinada, com per anar a un casament. Aleshores li van dir que havia vingut, sí, però que se n'havia anat. Ella es va emprenyar molt i li va durar fins que va tornar Gere, després del programa i aquest cop a sopar de debò. Va estar mot tranquil. Va parlar amb la gent de la casa, i, a l'hora de marxar la Dolly li va demanar de fer unes fotografies amb ell. Richard, suposem que per no molestar ni fer-se veure, li va dir que sí, però que anessin al carrer, on la cosa seria més discreta. Mai errada més grossa que aquesta: tot just arribar a la porta, unes dues centes noietes (i no tan noietes) es van posar a cridar, li van fotre mà, van tirar el fotògraf, el sacrificat Morales, a terra, li van enviar les ulleres a l'altra banda de la vorera. Ell es va espantar i va fotre el camp dient tan sols allò tan apanyat de "I am sorry", que com sabeu vol dir que ho sent molt. I a una altra cosa.

L'altra cosa és que **Maria Jesús Ezquerra**, una de les joieres amb més prestigi de la ciutat, i la darrera promesa del futbolista **Julio Alberto**, s'ha promès de nou. El noi es diu **Fernando Castellví** i està ficat en coses de la construcció. Fan bona parella, al menys és la parella que ha fet furor aquesta tardor i ho farà més aquest hivern. I si no, al temps. També van passar per la casa, o sigui l'Up, el ballarí **Alexander Godunov**, que va ser parella d'aquell tro que es diu **Jaqueline Bisset**, també anomenada Jaqueline *Bistec,* per tan bona com està, i **Antoni de Senillosa**, un dels personatges més carismàtics de la ciutat i encara del país. Un home entranyable, de veritat. I un bon amic.

Josep Sandoval

CRÍTICA

Sexe oral

CINE

Las edades de Lulú. Direcció: Bigas Luna. Guió: Almudena Grandes, Bigas Luna. Intèrprets: Francesca Neri, Óscar Ladoire, María Barranco, Fernando Guillén Cuervo. Espanya, 1990.

Al centre, Oscar Ladoire

ARXIU

Es del domini públic que en el cine del país hi ha dos pornògrafs declarats i practicants: el valencià Luis Berlanga i el madrileny Jaime Chavarri. Però ningú d'ells s'ha decidit a manifestar-se professionalment en aquest terreny. Berlanga va rodar fa anys *Tamano natural* –una història d'amor fetitxista entre un odontòleg i una nina de plàstic–, que era, en realitat, una desesperada reflexió sobre la soledat. I en el primer episodi d'un òmnibus eròtic que reunia la pràctica totalitat del que algú va anomenar l'Escola d'Argüelles, modestament titulat *Cuentos eróticos*, Chavarri no es va permetre més audàcia que mostrar una senyoreta nua acaronant el penis del seu *partenaire*. Es cert que el gènere ja no s'estila, però no deixa de ser curiós que cap d'ells aprofités l'ocasió de filmar la novel.la d'Almudena Grandes *Las edades de Lulú*, que l'any passat va guanyar el premi de literatura eròtica "La sonrisa vertical" –creat justament per Berlanga–. Sí que l'ha aprofitada, en canvi, el barceloní Bigas Luna, i no era una mala elecció, sinó al contrari, perquè es tracta –amb el permís de Vicente Aranda– del fetitxista nacional més acreditat. I els seus plets amb l'estrella inicial,

Àngela Molina, substituïda després per la no menyspreable italiana Francesca Neri –la novel.la de la Grandes és un *best-seller* a Itàlia–, han fet de *Las edades de Lulú* la pel.lícula més esperada de l'any després de *Yo soy ésa*. Llàstima que, el mateix que l'epopeia de la Pantoja, hagi resultat una altra decepció.

¿Qui és Lulú? Doncs una adolescent madrilenya de classe mitjana en els feliços seixanta que es revela una èmula trèmula d'O, la dona que fa del sexe una ascesi, un sacerdoci en *Histoire d'O*, el notori clàssic eròtic de Pauline Réage, inevitablement infamat pel cine. La nostra Lulú troba el seu René i el seu Sir Stephen –els dos en una peça– en un amic de la família, Pablo, alhora seductor i iniciador en els ritus i els refinaments del plaer. Aquesta primera experiència la introdueix a poc a poc, al llarg dels anys, en un món a part, on intenta preservar la fascinació de la infància seduïda i transgredida en experiències sexuals progressivament perilloses.

Decidit a no deixar que el titllin de pornògraf, Bigas Luna ha dut al seu terreny les fantasies de l'autora, com una prolongació de la seva prèvia incursió al camp dels amors obsessius, *Lola*. I ha fet un altre melodrama eròtic claustrofòbic sense erotisme, seguint la seva característica estratègia narrativa de primers plans sistemàtics, esquius contrallums, petites escenes impressionistes i grans el.lipsis. En altres paraules, ha fet un tractament fred –i al cap i a la fi bastant impersonal– d'un tema calent. Hi ha molt de sexe en *Las edades de Lulú*, però és oral. No pensin malament: el cronista vol dir que no és visible, sinó audible. Una estratègia que, sens dubte, encantarà aquell personatge de *Carne para Frankenstein* que confonia la trompa d'Eustaqui amb les trompes de Fal.lopi.

José Luis Guarner

MÚSICA

Wagner continua tenint fortuna al Liceu

Acabàvem la crítica de l'anterior espectacle operístic liceístic *Un ballo in maschera* augurant una probable futura versió important de *Die Walküre*, quart títol de l'actual campanya.

Els fets ens han donat feliçment la raó i així ara podem parlar d'una *Walkíria* d'una enorme transcendència. Fa la impressió que el solatge de la profunda tradició wagneriana barcelonina actuï com a fada protectora que garanteixi unes realitzacions de l'opus wagnerià d'un nivell quasi sempre privilegiat. Recodem les esplèndides versions de *Parsifal* o *Die Maistersinger...* fa dues temporades com a referències més properes.

Die Walküre és amb tota seguretat l'obra més lírica, i per tant també més humana, de les quatre que integren la *Tetralogia*. La complexa cosmovisió wagneriana, aquest aiguabarreig extraordinari de tipus divins i humans, accentua en aquesta obra la seva dimensió més terrena, més antropodimensionada. El món dels déus es mou en una esfera diferent que la pròpia de l'acció dramàtica immediata de l'obra. És un món que, en tot cas, no deixa mai de condicionar els comportaments dels homes, però al mateix temps no impedeix a aquests actuar lliurement.

El joc de l'ambigüitat entre la naturalesa humana i divina apareix més contrastat aquí que a les altres obres i tot esdevé molt clar, molt diàfan, o molt més diàfan, que en altres casos. Potser la clau de volta de tot són les paraules de Wotan a Fricka, quan assenyala que cal que un heroi trenqui la llei divina sense ajuda dels déus. Cal que faci allò mateix que els déus voldrien que es fes, però sense que ells intervinguin. Tota una declaració de principis definitivament il.luminadora enmig de la profunda riquesa i profunditat de la peculiar metafísica wagneriana.

Feliçment, al Liceu ha arribat un treball global –cal insistir en el terme global– rotundament gran. Podríem detenirnos en diferents moments remarcables que va contenir aquesta versió. Jo ho faig en el diàleg, impressionant, que omple quasi tot el tercer acte, entre Wotan i Brunhilde. És un duo d'amor entre pare i filla d'una grandesa com probablement cap altre ha donat mai en la història de l'òpera. L'evolució anímica dels personatges des de les inicialment contraposades postures fins a l'abraçada final marca un procés emotiu d'una força absoluta. En aquest diàleg on Wotan primer recrimina la filla per no haver-lo obeït i així haver facilitat la salvació de la mort del seu germà Siegmund, hi ha el tot de la relació afectiva paterno-filial. Mai un pare ha esdevingut més autènticament pare damunt un escenari i una filla més absolutament i plenament filla. Mai l'abraçada final ha tingut més sentit i més justificació dramàtica.

El fet que hi hagués traducció simultània en aquest cas crec que ha resultat una eina d'una enorme utilitat i ha ajudat els espectadors a *entrar* de foma més precisa en l'evolució dels personatges i en un procés dramàtic intens i ple. Però per damunt de la comprensió literal o textual hi ha la lectura que transmetien dos artistes impagables: el baix barítion Simon Estes i la seva compatriota nord-americana, la soprano Johanna Maier. Si és ben cert que en art no hi ha lloc per a la definició dels límits, és present que treballs com els d'aquests cantants deuen trobar-se molt prop de la seva utòpica fita. Ells van ser els cims d'un equip de grans protagonistes que integraven la soprano Nadine Secunde –una Sieglinde d'una plena autoritat– la mezzosoprano Marjana Lipovsak –imponent en la seva incorporació de Fricka–, el baix Matti Salminen –Hunding–, en un paper massa escàs per a les seves inabastables qualitats, i el tenor Robert Schunk, una mica escàs de potència però sobrat de musicalitat. Tots ells són artistes en el sentit més complet del que s'entén avui dia els cantants lírics. Són veus, són actors i tenen un rigor musical fruit d'uns treballs intellectuals i aprofundits de la seva tasca, que hi atorga un vernís de categoria inesborrable.

Nadine Secunde i Robert Schunk. ARXIU

Pel que fa a la direcció musical, només cal recordar que Uwe Mund va ser saludat amb "bravos" a cada incorporació a l'orquestra després dels dos entreactes. El detall és més que anecdòtic i denuncia el rigor i l'autoritat amb què va conduir aquesta *Walkíria* recordable. La producció escènica de Hugo de Ana va incidir en el que podríem anomenar estètica dura, carregada de components metàl.lics que casaven poc amb l'apuntada dimensió lírica i humana del contingut musical. Em va semblar una exhibició buida i ampul.losa damunt criteris depassats. D'altra banda no va saber resoldre l'únic, quasi, moviment dinàmic teatral de l'obra –la famosa escena de la cavalcada de les walkíries– convertida en una evolució al caire del ridícul.

Al marge de la recensió crítica pròpiament dita, cal fer referència al fet que aquesta producció serà recordada també per una rampa del muntage amb la qual s'han pretés justificar l'absència a última hora en el repartiment de Montserrat Caballé. Sense ànim d'afegir llenya a unes brasses que probablement il.luminaran noves flames, només apuntem que el tema va molt més enllà del simple fet de la rampa –redreçada mitjançant un passadís pla semicircular– i darrere de tal fet s'amaga alguna cosa de més transcendent. Alguna cosa que, apuntem, podria traduir-se en el fet que hi ha qui pretén perpetuar una hora que cada dia esdevé més hora vella. Caldrà veure què passa amb les, de moment, ajornades presències de Josep Carreras a *Pagliacci* per confirmar o no la presumpció.

Jaume Comellas

TEATRE

De Berlín a Barcelona

A Berlín poden passar coses com aquestes: que uns senyors del Grips Theater posin música al "metro" i es dediquin a furgar el món urbà/suburbà d'una joventut que qüestiona l'ordre important la llum del sol. L'ordre dels qui troben el sol que els escalfa i, també, i sobretot, dels qui s'avenen a l'inexorable destí de col.laborar perquè el confort climàtic estigui necessàriament (?) mal repartit. A Berlín Oest, aparador durant molts anys per fer dentetes als de l'altra banda, s'hi han criat fenòmens contraculturals al costat de reductes marginats –com el barri turc– i la gent de Grips ja va trobar, fa anys, que els uns i els altres dibuixaven el seu camp de batalla.

Teatre de l'Ocàs s'emmirallà en aquest grup berlinès quan va emprendre una experiència que trencava alguns motlles: *Tira't de la moto* es titulava. Aquell assaig, interessant i suggestiu en molts aspectes, va servir d'aprenentatge, especialment pel que fa als acabats del nou espectacle que l'Ocàs acaba de presentar i que si bé insisteix en el tractament d'una urbanitat conflictiva, canvia de registre i pren la forma d'un musical. D'un excel.lent musical: *Línia roja. Línia* perquè l'escenari, va de línia de metro i *roja* com a simple element identificador, tot i l'enyor que pot suscitar en alguns l'ambigüitat d'un vermell que ja no és el que era. Els autors, Volkar Ludwig i Birger Heymann, no s'entretenen amb simbologies ni a perfilar antigues militàncies, més enllà d'uns testimonis reals, vistos des d'una actitud ètica, que es donen en aquest *marc natural* de conflictes que és tota gran ciutat. La veritat és revolucionària. La realitat també pot ser-ho. El que succeeix, però, és que la música, la cançó i la dansa fan gronxar els vells axiomes, no contradits encara, damunt la blanesa d'una diversió amable. Rienm i, a la vegada, ens identifiquem amb els que habiten les foscors hostils d'un soterrani

urbà. La fórmula ha estat molt ben adaptada i aconduïda per Miquel Casamayor i Teresa Vilardell. L'espectacle té moments d'una gran força emotiva i troballes còmiques que fan diana en un barcelonisme de sempre i en aquest altre que s'agita amb l'onejar de les banderes del 92. Pau Riba ha escrit les lletres de les cançons i ha deixat que per les escletxes del seu bon ofici es pugui flairar el tuf de l'asfalt i els bafs del metro. Hi ha –¡oh, meravella!– músics en directe, una encertada escenografia d'Alfons Flores, i Anna Briansó s'ha empescat i dirigit unes coreografies que sorprenen per la seva pulcritud i pels ecos del millor musical urbà que ens ha mostrat el cinema i que ressonen en una mesura justa, sense obligar els intèrprets a fer el que no podrien fer. ¿Què més es pot demanar per garantir l'èxit? Uns bons actors, pot pensar el lector. Doncs bé: encara que amb algun indici aïllat d'amateurisme i d'inexperiència, també hi són. **J.A. Benach**

Tardor

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

ANUNCI D'UNA CASA ON JA NO VULL VIURE
Bohumil Hrabal
El Confident, 10. 144 pàgs.
"Aquest llibre no solament forma part de la meva evolució, sinó també de l'evolució de la societat en la qual visc i que com jo desitja viure en cases on pugui regnar l'humor, l'amor i l'esperança" (B. Hrabal).

EDITORIAL TRES I QUATRE

[redacted]N ESTIMA BERLÍN
Gabriel Janer Manila
Narratives 3i4, 21. 96 pàg.
El relat de les impressions d'un home d'aci, davant la caiguda del mur.

EDITORIAL TRES I QUATRE

FINALE
Ignasi Mora
Narratives 3i4, 22. 160 pàgs.
Una novel.la dura, profunda, inquietant, un exercici de sublevació.

Editorial Empúries

EXILI I MORT DEL PRESIDENT COMPANYS
Josep Benet
Col.lecció BUE, 44
Un llibre molt esperat que presenta testimonis inèdits i desvela molts enigmes.

La Galera

CASSIOPEA
Michèle Marineau
Col.lecció Cronos, 33
Tendresa i humor en la crònica d'un estiu decisiu en la vida d'una noia.

curial

EL PARLAR DE LA VALL D'ARAN. GRAMÀTICA, DICCIONARI I ESTUDIS LEXICALS SOBRE EL GASCÓ
Joan Coromines
Obra —destinada a ser referència fonamental per al coneixement de l'aranès— que és el fruit madurat, al llarg de 60 anys d'investigacions, de la tesi doctoral de l'eminent lilòleg català.

Edicions Proa

LA PRINCESA DE CLÈVES
Madame De La Fayette
Col.lecció A TOT VENT, 288
L'amor patètic d'un marit per la seva dona, i les vacil.lacions d'ella, que l'estima menys del que es pensa i potser més del que demostra.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

SISTEMA IMMUNITARI I SIDA
Carles Soler
Col.lecció Cultura Universitària Popular

feim cultura

per la bona imatge

de palma

ajuntament de palma

balears

	1 P	2 O	3 G	4 F		6 H	7 B		9 L	10 C	11 N	12 J
		14 G	15 I	16 E	17 C	18 A	19 E	20 L	21 M	22 P		24 K
		26 J	27 K	28 N	29 P	30 I	31 J		33 I	34 E		36 J
	37 P	38 C	39 A	40 H	41 O		43 D	44 G	45 F		47 D	48 F
	49 B	50 H	51 E	52 M	53 I		55 G	56 K	57 F	58 D	59 N	60 P
61 L		63 C	64 A	65 K	66 P	67 I	68 M		70 H	71 B	72 K	73 D		75 B	
77 C	78 D		80 B	81 E	82 L	83 P		85 N	86 J	87 I		89 O	90 A	91 E	
93 F	94 A	95 L		97 N	98 M	99 C	100 G		102 G	103 M	104 L	105 K	106 C		108 O
109 J	110 H		112 F	113 D		115 A	116 F	117 B	118 M	119 K	120 L	121 D		123 N	124 E
125 P	126 B	127 N	128 G	129 A	130 O		132 I	133 J		135 H	136 M	137 P	138 O	139 O	140 H

EROGRAMA

Aquest **Erograma** es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text desconcertant.

Anna María Genís d'OLISSIP

84	90	18	129	94	39	115

A. Mancat de vigor, d'empenta, tal vegada de trempera.

80	49	7	126	71	117	75

B. Que tira al color que deixen els bons cops.

38	10	99	77	17	106	63

C. La qualitat fonamental de Venus.

58	113	47	121	73	139	78

D. Vella xaruga, en eufemisme.

16	34	19	61	91	124	51

E. Batre a cops de maça.

116	57	93	112	45	4	48

F. Els *bons vivants* la duen ben dreta.

14	100	55	44	128	102	3

G. Capell dels violadors.

70	140	110	50	10	6	135

H. Només es pot desfer estirant del fil.

33	15	87	67	53	132	30

I. Moltes meuques la comencen quan se'n va el sol.

86	109	26	31	133	36	12

J. Companyia no necessàriament femenina.

65	105	27	56	72	119	24

K. La provoquen els triangles massa patents.

104	95	120	20	9	61	82

L. Sempre es fica per sota dels cotxes.

118	136	103	21	52	88	98

M. Relatiu al riu.

85	97	59	123	28	11	127

N. Esser humà.

41	138	43	2	130	89	108

O. L'estona que més convida a fer l'amor.

83	1	66	37	29	137	60

P. S'aconsegueix dissolent pigments en aigua i goma aràbiga.

77	58	30	84	92		

Q. Del part.

¿DE QUI PARLA EN MAX?

Solucions: TEXT OCULT: „Quan la nena comença a plorar, jo sempre dic alguna cosa a la pobra bèstia, com ximples amb un gos." MOTS: A-Llanguit. B-Blavós. C-Bellesa. D-Anciana. E-Magolar. F-Esquena. G-Capuixa. H-Capdoll. I-Tomaca. J-Empipat. K-Colossal. L-Magatzem. M-Eivissi. N-Persona. O-Moneda. P-Adustir-la. TEROGLIFIC: Julia Kopera (L. (c) ni. (L)(i)a. K. (l)opeT. S).

PEL.LÍCULES

* Per arrancar a córrer
** Ni fred ni calor
*** Es deixa veure bé
**** Molt recomanable
***** Imprescindible

Dimarts 18

Sigamos la flota (*Follow the fleet*, 1936) de Mark Sandrich. Amb Fred Astaire, Ginger Rogers. **TVE2, 1.00 h. *****

Empezó en el paraíso (1952, 94') de Compton Bennett. Amb Jane Hyton, Ian Hunter. **A-3, 15.30 h. ****

El aviso (*L'avvertimento*, 1980, 108') de Damiano Damiani. Amb Giuliano Gemma, Laura Trotter. **T-5, 15.50 h. ****

El gato y el canario (*The cat and the canary*, 1979, 95') de Radley Metzger. Amb Honor Blackman, Daniel Massey. **C-9, 16.25 h. *****

Pleito de sangre (1955) de Ricardo Gascón. Amb Jaime Avellán, Manuel Monroy. **TVE2, 16.30 h. ****

Memorias de África (*Out of Africa*, 1985) de Sydney Pollack. Amb Meryl Streep, Robert Redford. **TVE1, 21.40 h. *****

Lluny del brogit mundà (*Far from the madding crowd*, 1967, 168') de John Schlesinger. Amb Julie Christie, Peter Finch. **C-33, 22.35 h. *****

Ser o no ser (*To be or not to be*, 1942, 99') d'Ernst Lubitsch. Amb Carole Lombard, Jack Benny. **C-9, 22.45 h. ******

Dimecres 19

Solos en la madrugada (1978) de José Luis Garci. Amb José Sacristán, Fiorella Faltoyano. **TVE2, 1.00 h. ****

El caso de la nina Scott (1987, 101') de John Corty. Amb John Lithgow, Mary Beth Hurt. **A-3, 15.30 h. ****

La gran noche de Casanova (*Casanova's big night*, 1954, 83') de Norman Z. McLeod. Amb Bob Hope, Joan Fontaine. **C-9, 16.25 h. ****

El vikingo (1972) de Pedro Lazaga. Amb Conchita Velasco, José Luis López Vázquez. **TVE2, 16.30 h. ***

Te i simpatia (*Tea and Sympathy*, 1956, 118') de Vincente Minnelli. Amb Deborah Kerr, John Kerr. **C-9, 21.30 h. *****

Funny giri (1968, 161') de William Wyler. Amb Barbara Streisand, Omar Shariff. **TV3, 21.30 h. *****

La jungla humana (*Coogan's bluff*, 1968, 96') de Don Siegel. Amb Clint Eastwood, Susan Clark. **T-5, 22.00 h. *****

Dijous 20

Los gauchos judíos (1986) de Juan José Jusid. Amb Luis Politti, Pepe Soriano. **TVE2, 1.00 h. ****

Jennifer, historia de una mujer (1979, 94') de Guy Green. Amb Eli-

Joan Fontaine. ARXIU

Deborah Kerr. ARXIU

Barbara Streisand. ARXIU

El xicot. ARXIU

sabeth Montgomery. **A-3, 15.30 h. ****

Club Paraíso (104') de Harold Ramis. Amb Robin Williams, Rick Moranis. **C-9, 16.25 h. ****

Cerca de las estrellas (1961) de César Ardavin. Amb María de Leza, Jorge Rigaud. **TVE2, 16.30 h. ****

Los vividores (*McCabe and Mrs Miller*, 1971) de Robert Altman. Amb Warren Beatty. Julie Christie. **TVE2, 22.30 h. *****

Ruby (1977, 82') de Curtis Harrington. Amb Piper Laurie, Stuart Whitman. **C-9, 23.15 h. ****

Divendres 21

Más poderosos que la vida (*Bigger than life*, 1956) de Nicholas Ray. Amb James Mason, Barbara Rush. **TVE2, 1.00 h. ******

Hijos del divorcio (1980, 93') de Joanna Lee. Amb Barbara Feldon, Lance Kewin. **A-3, 15.30 h. ****

Agatón Sax, detective (*Agaton Sax*, 1963, 77') de Stig Lasseby. Dibuixos animats. **T-5, 15.50 h. ****

La historia de Buster Keaton (*The Buster Keaton Story*, 1957, 91') de Sidney Sheldon. Amb Donald O'Connor, Ann Blyth. **C-9, 16.25 h. *****

Mala semilla (*Bad Seed*, 1956) de Mervyn Leroy. Amb Nancy Kelly, Patty McCormick. **TVE2, 16.30 h. ****

Pares y nones (1982, 90') de José Luis Cuerda. Amb Antonio Resines, Virginia Mataix. **C-9, 21.30 h. *****

Entre el amor y la muerte (*Passione d'amore*, 1981) d'Ettore Scola. Amb Valeria d'Obici, Bernard Girardeau. **TVE2, 22.20 h. *****

Dissabte 22

Ojos tenebrosos (*Dark Eyes*, 1980, 88') de James Polakoff. Amb Lana Wood, Britt Ekland. **T-5, 1.15 h. ****

El violinista en el tejado (*Fiddler on the roof*, 1971, 175') de Norman Jewison. Amb Chaim Topol, Norma Crane. **C-9, 15.05 h. *****

El xicot (*The boy friend*, 1971, 110') de Ken Russell. Amb Twiggy, Christopher Gable. **TV3, 15.40 h. *****

Chisum (*Chisum*, 1970) d'Andrew V. McLagen. Amb John Wayne, John Agar. **TVE1, 16.00 h. *****

El robo del billón de dólares (1976, 96') de Stewart E. McGovan. Amb Tim Conway, Will

Greer. **A-3, 16.30 h. ****

La furia del coloso (1984, 84') de Luigi Cozzi. Amb Lou Ferrigno, Sonia Vivani. **A-3, 18.30 h. ****

Ha llegado el águila (1976, 135') de John Sturges. Amb Michael Caine, Donald Sutherland. **A-3, 22.00 h. *****

Jacques Tati. ARXIU

Siete novias para siete hermanos (*Seven brides for seven brohers*, 1954) de Stanley Donen. Amb Howard Keel, Jane Powell. **TVE1, 22.05 h. ******

La dona de les dues cares. ARXIU

Diumenge 23

Infierno de cobardes (*High plains drifter*, 1972) de Clint Eastwood. Amb Clint Eastwood, Verna Bloom. **TVE1, 1.00 h. *****

Accatone (1961, 120') de Pier Paolo Pasolini. Amb Franco Citti, Silvana Cordini. **A-3, 2.00 h. ******

Pier P. Pasolini. ARXIU

Dodge, ciudad sin ley (*Dodge City*, 1939, 101') de Michael Curtiz. Amb Errol Flynn, Olivia de Havilland. **C-9, 15.30 h. *****

Joe Kidd (*Joe Kidd*. 1972, 85') de John Sturges. Amb Clint Eastwood, Robert Duvall. **T-5, 15.30 h. *****

Clint Eastwood. ARXIU

Un día de boda (*A wedding*, 1978) de Robert Altman. Amb Carol Burnett, Paul Dodley. **TVE1, 16.00 h. *****

La dona de les dues cares (*Two-faced woman*, 1941, 90') de George Cukor. Amb Greta Garbo, Melvyn Douglas. **TV3, 16.30 h. *****

Consejo de familia (1986, 106') de Costa Gavras. Amb Fanny Ardant, Johnny Hallyday. **C-9, 18.30 h. *****

Playtime (1967, 123') de Jacques Tati. Amb Jacques Tati, Barbara Dennek. **C-33, 19,45 h. *****

La hija de Ryan (*Ryan's daughter*, 1970) de David Lean. Amb Sarah Miles, Robert Mitchum. **TVE1, 21.35 h. *****

La bonica llavaderia (*My beautiful laundrette*, 1985, 94') de Stephen Frears. Amb Saeed Jaffrey, Roshan Seth. **C-9, 22.15 h. *****

El club de los monstruos (1980, 97') de Roy Ward Baker. Amb Vincent Price, John Carradine. **A-3, 22.50 h. *****

Dilluns 24

El pistolero (*The gunfighter*, 1950) de Henry King. Amb Gregory Peck, Karl Malden. **TVE2, 24.05 h. *****

El bosque en llamas (*Fire*, 1977) de Earl Bellamy. Amb Ernest Borgnine, Vera Miles. **TVE2, 16.30 h. ****

Un treball a Itàlia (*Italian Job*, 1969, 101') de Peter Collison. Amb Michael Caine, Noel Coward. **TV3, 21.50 h. *****

Interferencias (1988, 96') de Ted Kotcheff. Amb Katheleen Turner, Burt Reynolds. **A-3, 23.00 h. *****

L'ALTRA PANTALLA

Per a tots els gustos

La fórmula de les tardes de cinema en dia festiu, traslladada a la petita pantalla (tardes de cinema sense moure's de casa) ha tingut el seu màxim exponent amb la iniciativa que Antena 3 va plantejar des de la seva aparició com a cadena televisiva, amb l'espai *Polvo de estrellas*. El que va començar com una oferta d'entreteniment bastant sòlida va durar ben poques setmanes, i ara els dissabtes a la tarda s'imposa seguir altres alternatives. La millor pel.lícula de *Polvo de estrellas* per a aquesta setmana no es projecta en la franja de tarda, sinó molt entrada la nit: es tracta d'*Accatone*, el primer film de Pasolini, una aproximació al component *sacre* que per a l'autor tenia el paisatge suburbial, realitzada amb els ulls d'un poeta que contempla el món amb la puresa fílmica d'un primitiu, i que acompanya les baralles dels *ragazzi* del suburbi romà amb música de Bach. Canal 9, de la seva banda, ofereix aquesta setmana alguns grans títols: *To be or no to be*, la inoblidable comèdia antinazi de Lubitsch, n'és l'estrella absoluta, però són ben recomanables films com *Te i simpatia* de Minelli, o, per a parlar d'un film dels darrers anys, *My beautiful laundrette*, l'obra que va donar a conèixer Stephen Frears com el cineasta més incisiu i contestatari de l'Anglaterra contemporània. De TV3 es pot destacar el darrer film de la Garbo, *La mujer de las dos caras*, i donar una oportunitat al Ken Russell de *The boy friend*, que, malgrat els seus excessos, té prou suc per als amants del musical nostàlgic. Al Canal 33 és recomanable la visió del *Play Time*, de Tati, i de *LLuny del brogit mundà*, un dels millors films de Schlesinger, realitzats abans que marxés a Estats Units per a mostrar al món les seves limitacions com a cineasta. T-5, esperant el Nadal, té una programació força ensopida, entre la qual escolliríem, amb prou feines, el *Joe Kid* de John Sturges, amb Clint Eastwood, ben bé per a passar l'estona. L'abundosa oferta de TVE, en les seves dues cadenes, compta finalment amb alguns títols de luxe, com l'oscaritzada *Memorias de África* –bons actors, però, malauradament, rutinària direcció de Sidney Pollack–, *Siete novias para siete hermanos* –el musical familiar per excel.lència, que anticipa el to de les programacions de Nadal de la setmana pròxima–, *La hija de Ryan* –o l'elegància narrativa de David Lean–, *Un dia de boda* –una irregular però divertida comèdia del també irregular i generalment avorrit Robert Altman–, i, en horari de matinada, *Bigger than life*, una magnífica mostra del talent de Nicholas Ray.

Xavier Pérez

CONTRAPUNT

Intel.lectuals

El darrer número de *Debats* –magnífica revista en castellà que s'edita a València–, després de parlar extensament de la *intifada*, del final de la guerra freda i de la sida com a metàfora moral, acaba amb una entrevista que porta el títol següent: "¿Han passat els intel.lectuals a la història?" La qual entrevista, no importa ara a qui, comença amb aquesta pregunta: "Fa sis anys, Max Gallo, historiador i assessor del president Mitterrand, es lamentava del 'silenci dels intel.lectuals'. ¿És encara vàlid el seu diagnòstic, són els intel.lectuals una espècie en extinció?" Ja hi som una altra vegada, que pense jo en començar a llegir això. Sembla que no s'acabarà mai, això de les crisis, les agonies, els finals i les desaparicions. ¿Vivim el final del pensament, l'extinció de l'esperit, la mort de la literatura, l'agonia de l'art, la dissolució de la raó, i algunes liquidacions més per clausura del negoci? L'empirisme més elemental mostra que tots aquests "muertos que vos matais gozan de buena salud". Però el vici liquidatori també té una salut de ferro: no es cansen mai de dictaminar defuncions. ¿És ara, doncs, el torn dels intel.lectuals? ¿I serà possible que passen a la història, sense que mentrestant arribem a aclarir què és un intel.lectual? El cas és que això m'afecta, viu o mort.

M'afecta perquè més d'una vegada m'he vist inclòs, voluntàriament (per exemple, quan participava en aquelles inacabables "Assemblees d'Intel.lectuals" dels anys setanta), o involuntàriament quan algun periodista em penja l'etiqueta d'aquesta espècie incerta i qui sap si en vies d'extinció. Ara mateix, fa poques setmanes, un digne representant institucional de les lletres catalanes, va dir en públic i de cara a les autoritats i la premsa: "Aquest senyor" –parlava d'un servidor– "a més de ser escriptor, és un intel.lectual". Ho va dir amb adjectius afalagadors, i supose que tot plegat era com un compliment. No sé si volia dir que un senyor que escriu novel.les és només un escriptor, però si escriu coses que solem dir d'opinió, de pensament o d'assaig, és un intel.lectual. Si era això, no està clar que un escriptor, com a tal, siga intel.lectual. Tampoc no estaven clares les coses fa quinze anys, perquè van haver d'ampliar la denominació d'aquelles Assemblees, que al final eren d' "Intel.lectuals, Professionals i Artistes". Els artistes, *per se,* o els advocats, els metges i els arquitectes, no eren intel.lectuals. ¿Qui eren, doncs, o són encara, els intel.lectuals? L'expert entrevistat a *Debats* tampoc no ho sap: diu que tal definició d'intel.lectual "no pot existir en foma positiva, perquè sempre procedeix de fora". D'acord. Intentem els diccionaris, que recullen l'ús i el sentit efectiu dels mots.

El Fabra defineix l'intel.lectual com a "persona que té una afecció predominant a les coses de la intel.ligència". Com dir que un escriptor és qui té una afecció predominant a les coses de l'escriptura. El Larousse: *intel.lectuel:* "persona que s'ocupa, per gust o per professió, de les coses de l'esperit" (si és que "esperit" pot ser traducció d'*esprit*). No diu res, però no és tautològica. El Garzanti: *intellettuale:* "el que exerceix una activitat intel.lectual, o té intensos interessos culturals". ¿Què és una activitat intel.lectual, i què vol dir tenir interessos culturals? En tot cas, són dues definicions. Vejam els anglesos, que són gent seriosa. L'Oxford diu: "persona que posseeix un bon coneixement (o intel.ligència: *understanding*), persona il.lustrada". O siga, qualsevol individu passablement espavilat i culte. El Webster, americà, precisa més: *Intellectual* és: "1. persona amb interessos o gustos intel.lectuals. 2. persona que fa un treball intel.lectual. 3. membre de la intel.liguèntsia". Clarissim. Quant a l'últim punt, la *intelligentsia* és "la gen considerada, o que es considera, com a classe intel.lectual o educada". Queda la Real Academia Espanola: *intelectual:* "dedicado preferentemente al cultivo de las ciencias y letras". Perfecte. Ningú no negarà la utilitat de la consulta comparativa. Gràcies a la qual, definitivament, no hi ha manera de saber què és un intel.lectual. Però sí que una proporció altíssima del veïnat podria, diccionaris en mà, quedar inclosa en tal categoria. Torneu a repassar, si no, i apliqueu generosament les definicions. I si els diccionaris fallen, ¿de què ens podrem fiar? ¿O passarà a la història la meitat de la població?

Paradoxalment, l'origen del mot és ben precís i històric. Va nàixer l'any 1899, a França evidentment, quan Zola va publicar el famós *J'accuse,* a propòsit del judici contra Dreyfus, l'*affaire* per antonomàsia. Un grup de professors i de gent de ploma va redactar una manifest en favor de les posicions de Zola. I llavors va nàixer la paraula: Maurice Barrès va titllar d'*intellectuels* els firmants del manifest. Venint de Barrès, insigne reaccionari, tradicionalista i patrioter, el qualificatiu devia ser una mena d'insult, un qualificatiu desqualificador. I vés per on, la paraula ha acabat en tots els diccionaris, i qualsevol que no siga rigorosament analfabet se la pot aplicar sense complexos. Per molts anys.

Joan F. Mira

EL TURRON MAS CARO DEL MUNDO

PARA COMER LO MEJOR

Financem benestar.

PARCS TECNOLOGICS

TRANSPORTS URBANS

ESCOLES I
CENTRES CULTURALS

DEPOSITS D'AIGUA
I DEPURADORES

RECOLLIDA DEL FEM

ADQUISICIÓ
PATRIMONI MUNICIPAL

POLISPORTIUS

EXTINCIÓ I PREVENCIÓ
D'INCENDIS

MERCATS I
ESCORXADORS

CASES CONSISTORIALS

INFORMATITZACIÓ
LOCAL

PAVIMENTACIÓ
I CLAVEGUERAM

ENLLUMENAT PÚBLIC

RESTAURACIÓ PATRIMONI
HISTÒRICO-ARTÍSTIC

PARCS, JARDINS
I MEDI AMBIENT

...

El carrer, l'enllumenat, la flota d'autobusos, l'escola, la nova font, l'escorxador, els camions del fem, l'ambulatori, el polisportiu, el mercat, el depòsit d'aigua, el parc... Allò que necessite el seu carrer, el seu barri, la seua ciutat... El BCL li ho finança amb un interès i un termini excepcional. Som la banca pública. El banc especialitzat en Ajuntaments, Diputacions i Comunitats Autònomes. Demane-li al BCL allò que els seus veïns necessiten per a sentir-se en el carrer com en la seva casa.

BCL

Banco de Crédito Local.
La Nova Banca Pública

c/. Guillem de Castro, 46. 46007 VALÈNCIA. Tels. (96) 332 00 61 i 332 00 67
Avgda. Diagonal, 622 . 08021 BARCELONA . Tels. (93) 201 10 58 i 202 04 88